

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑ ΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΝΟΡΙΑΚΟΥ ΚΛΗΡΟΥ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ Θ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19 | 20 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1960 | ΑΡΙΘ. 20

ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΟΙ ΑΥΤΟΕΛΕΓΧΟΙ

Η ΨΥΧΙΚΗ ΑΡΤΙΟΤΗΣ ΤΟΥ ΠΟΙΜΕΝΟΣ

Ἡ προσωπικότης τοῦ ποιμένου διαγράφεται ζωηρῶς καὶ ἀποτυπῶνται ἀδρῶς, ἐντὸς τοῦ πλαισίου τῆς ὑψηλῆς ἐννοίας καὶ τοῦ χαρακτήρος τῆς Ἱερωσύνης.

Ὁ ποιμὴν «ἐνδεδυμένος τὴν τῆς ἱερατείας χάριν» περιβάλλεται μὲ κῦρος καὶ πνευματικὴν αὐθεντίαν τοιαύτην, ὥστε ἐν τῇ ὑψηλῇ ἐνασκήσει τοῦ ἱεροῦ λειτουργήματός του, ὑψοῦται ὑπεράνω πάσης κοσμικῆς ἐξουσίας. Ὡς λειτουργὸς δὲ καὶ «Οἰκονόμος Μυστηρίων Θεοῦ» ἀναφέρει ἀπὸ τῶν χειρῶν αὐτοῦ τὴν Ἄναίμακτον Θυσίαν τῷ «Προσφέροντι καὶ προσφερομένῳ» Κυρίῳ, μεταδίδων ἅμα εἰς τοὺς πιστοὺς τὸ «Ἄχραντον Σῶμα» καὶ τὸ «Τίμιον Αἷμα» Αὐτοῦ.

Ἡ φύσις τοῦ ἱερατικοῦ ὑπουργήματος ἀπαιτεῖ ἀναμφιβόλως ὅπως ὁ ἱερεὺς, περιβαλλόμενος τὴν ἱερωσύνην, οὐ μόνον ἴσταται ἐπὶ τῶν βαθμίδων τοῦ Ἱεροῦ Θυσιαστηρίου ὑπερψωμένος ἀπὸ τοῦ Λαοῦ τοῦ Κυρίου, ἀλλὰ καὶ ἔχη ὑψηλοῦ βαθμοῦ πνευματικότητα καὶ ἀγιότητα, ἐξαίρουσαν τοῦτον τῆς κοινῆς τῶν πιστῶν ἀρετῆς καὶ ἀγιότητος. Πρέπει νὰ ἔχη ὁ ποιμὴν κατὰ τὸν Ἱερὸν Χρυσόστομον «πολλὴν μὲν σύνεσιν, πολλὴν δὲ πρὸ τῆς συνέσεως τὴν παρὰ Θεοῦ χάριν καὶ τρόπων ὀρθότητα καὶ μείζονα ἢ κατ' ἄνθρωπον τὴν ἀρετὴν» (Π. 48,645).

Ἡ ιδιότης τοῦ ἱερέως, ὡς ποιμένος ψυχῶν, ἥτις ἐν τῇ Ἁγ. Γραφῇ παραβάλλεται πρὸς τὰ καθήκοντα τοῦ ποιμένου τῶν προβάτων (Ἰωάν. 10,11) ἀπαιτεῖ ὅπως οὗτος, οὐχὶ μόνον εἰς τὰ ἐξωτερικά του γνωρίσματα φέρῃ τὸν τύπον τοῦ Ἀρχιποιμένου Χριστοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐσωτερικῶς διαφλέγεται ὑπὸ τοῦ ζήλου ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τοῦ ποιμνίου του. Κατὰ τὴν χαρακτηριστικὴν ἔκφρασιν τοῦ Θεοῦ Χρυσοστόμου:

«Ἄγρυπνον τοίνυν αὐτὸν εἶναι χρή... καὶ ζέειν τῷ πνεύματι καὶ πῦρ πνέειν

ὡς εἶπειν καὶ μᾶλλον στρατηγοῦ καὶ ἐν νυκτὶ καὶ ἐν ἡμέρᾳ τὸ στράτευμα περιϊόντος κάμνειν καὶ διαπονεῖσθαι καὶ τὴν ὑπὲρ πάντων ἔχειν φροντίδα καὶ μέριμναν» (Π. 62,548).

Ὁ Ἱερεὺς κατὰ τὸν Ἀπόστολον Παῦλον χαρακτηριζόμενος ὡς «Στρατιώτης Χριστοῦ» (Β' Τιμ. 2,3) καὶ ὡς οἰκοδόμος τοῦ οἰκοδομήματος τῆς Ἐκκλησίας (Α' Κορ. 3,9) ὀφείλει νὰ εἶναι κατὰ τὸν αὐτὸν Ἀπόστολον ἄρτιος τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπος πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἐξηρητημένος (Β' Τιμ. 3,17).

Ἡ διαποίμανσις τῶν ψυχῶν τῶν ἀνθρώπων ἀπαιτεῖ ἀριότητα βίου καὶ πνευματικότητα ὑψηλοῦ βαθμοῦ. Ἡ εἰδικὴ δὲ τῶν ἀνθρώπων ψυχικὴ καθοδήγησις ἀπαιτεῖ ψυχικὴν ἀριότητα. Δὲν πρέπει ἀπλῶς ὁ Ἱερεὺς, ἐν πνευματικῇ καθαρῶς ἐννοίᾳ νὰ εἶναι ἐξηγιασμένη προσωπικότης, ἀλλὰ καὶ ἐν ψυχολογικῇ ἐννοίᾳ, νὰ εἶναι ὁ «ἄρτιος ἄνθρωπος», ἡ ὀλοκληρωμένη προσωπικότης.

Οἱ Ἱεροὶ Κανόνες τῆς Ἐκκλησίας παραλλήλως πρὸς τὰ πνευματικὰ προσόντα τοῦ ἀναδεχομένου τὴν ἱερωσύνην, τοποθετοῦν τὰ σωματικὰ καὶ ψυχικὰ αὐτοῦ γνωρίσματα, ἀπαιτοῦν δηλονότι τὴν σωματικὴν καὶ ψυχικὴν ἀριότητα τοῦ ποιμένου.

Αἱ παροῦσαι γραμμαὶ ἀναφέρονται εἰς τὴν ψυχικὴν ἀριότητα τοῦ ποιμένου ἀπὸ καθαρῶς ψυχολογικῆς ἐπόψεως, ἥτις εἶναι ἀπαραίτητος διὰ τὴν ὀρθὴν καθοδήγησιν τῶν ψυχῶν τῶν πιστῶν καὶ ἀποτελοῦν οἶονεὶ πρόλογον καὶ εἰσαγωγὴν εἰς σειρὰν ἄθρων, ἐν οἷς ἐξετάζονται τὰ ψυχικὰ ἀσθενήματα τῆς ἱερατικῆς ψυχῆς καὶ «αἱ ἐλλείψεις» τῆς προσωπικότητος τοῦ ποιμένου.

Ἡ ἐξέτασις αὕτη, ὑπὸ τὸν γενικὸν ἐπίτιτλον «Ποιμαντικοὶ αὐτοέλεγχοι» θὰ ὀδηγήσῃ εἰς τὴν διερεύνησιν τῆς ψυχικῆς ἡμῶν χώρας, ἵνα ἀντιληφθῶμεν διὰ ταύτης τὰ «ἀσθενῆ» σημεῖα τοῦ ψυχικοῦ ἡμῶν κόσμου.

Ὁ ψυχικὸς ἡμῶν πομπὸς πρέπει νὰ ἔχη, εἰ δυνατόν, πλήρη ἀριότητα, διὰ νὰ μεταδώσῃ εἰς τὸν ψυχικὸν δέκτην τῆς καρδίας τοῦ πιστοῦ ἀνόθευτον τὴν «αἰωνίαν ἀλήθειαν» καὶ ἀναλλοίωτον νὰ ὀρθοτομήσῃ «τὸν λόγον τῆς Ἀληθείας» τοῦ Κυρίου.

Ὁ ἄνθρωπος ψυχολογικῶς ἐξεταζόμενος, παρὰ τὴν ποικιλίαν τῶν ψυχικῶν αὐτοῦ ἐκδηλώσεων, ἀποτελεῖ μίαν ἐνότητα. Αἱ

κύρια αὐτοῦ ψυχικαὶ ἐκδηλώσεις, τὰ διανοήματα, τὰ συναισθήματα καὶ τὰ βουλήματα ἀποτελοῦν ἐκδηλώσεις τῆς ἐνιαίας αὐτοῦ ψυχικῆς ὄντοτης καὶ ἐκπηγάζουν ἐκ τῶν κέντρων τῆς ἐνιαίας καὶ ἀδιασπᾶστου προσωπικότητος αὐτοῦ.

Ἡ ἐν τῷ πεδίῳ τῆς ψυχολογικῆς Ἐπιστήμης ἀναφανεῖσα νέα Σχολή, ἡ «Χαρακτηρολογία», ἥτις τὴν ἀρχὴν αὐτῆς ἀνάγει εἰς τὴν διάνοησιν τῆς Ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος, ἐξετάζει καὶ κατατάσσει τοὺς ἀνθρώπους, ἀπὸ ἀπόψεως ψυχολογικῆς, εἰς «τύπους».

Ἡ κατάταξις αὕτη τῶν ἀνθρώπων εἰς «τύπους καὶ χαρακτηρισ» ὑψηγορεύθη ἐκ τῆς ἀνάγκης διακριβώσεως τῶν ψυχικῶν ἀντιδράσεων καὶ ἐκδηλώσεων τοῦ ἀνθρώπου ὡς αὐτοῦ, ἀποτελοῦντος, παρὰ τὸ ἐνιαῖον τῆς ψυχοσυνθέσεως αὐτοῦ, πολύμορφον ψυχικὴν μονάδα. Ἐν τῷ παρόντι ἄρθρῳ δὲν προτιθέμεθα νὰ ἐξετάσωμεν τὸν ποιμένα χαρακτηριστολογικῶς, ἀλλ' ἐπιχειροῦμεν νὰ παρουσιάσωμεν τοῦτον, ἀπηλλαγμένον τῶν ιδιομορφιῶν καὶ τῶν νοσηροτήτων, αἵτινες ἀναμφιβόλως καθίστανται σοβαρὸν ἐμπόδιον ἐν τῷ ἔργῳ αὐτοῦ ὡς καθοδηγητοῦ ψυχῶν. Ἡ χαρακτηριστολογία, ὡς ψυχολογικὴ ἐπιστήμη ἐν προκειμένῳ ἀπλῶς θὰ ἐπικουρήσῃ ἡμᾶς εἰς τὴν ἀνίχνευσιν τῶν ιδιοτυπιῶν τῆς ψυχῆς τοῦ Ποιμένου.

Ὁ Χριστιανισμὸς ὡς θρησκεία ἀπολυτρώσεως δὲν ἀπελευθερώνει ἀπλῶς τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τὸ προπατορικὸν στίγμα τῆς ἐνοχῆς καὶ ἀπὸ τὸν ζυγὸν τῆς προαιρετικῆς ἀμαρτίας, ἀλλ' ἀποκαθιστᾷ ἐν τῇ ψυχῇ του τὴν ἕνεκα τῆς ἀμαρτίας κλονισθεῖσαν ἐσωτερικὴν ἁρμονίαν. Ὁ διὰ τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἁγίου καὶ τῆς Χάριτος τοῦ Θεοῦ ἀναγεννηθεὶς ἄνθρωπος ἀποτελεῖ, ἐν σχετικῇ ἐννοίᾳ, τὸν τύπον τοῦ τελείου ἀνθρώπου.

Ὁ Κύριος, ὁ τέλειος τύπος τοῦ ἀνθρώπου, ἐν ἀπολύτῳ ἐννοίᾳ φέρει ἐκδηλα ἐν τῇ ἐσωτερικῇ καὶ ἐξωτερικῇ Αὐτοῦ Μορφῇ, τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς ἀπολύτου ψυχικῆς του ἁρμονίας. Ἐν τῷ ἐσωτερικῷ Αὐτοῦ κόσμῳ οὐδεμία ψυχικὴ ἀναταραχὴ φανεροῖ ἀντίθεσιν σκέψεων καὶ συναισθημάτων καὶ εἰς τὰς ἐξωτερικάς Του ἐκδηλώσεις, οὐδεμία ἐνέργεια ἢ πράξις παρουσιάζει ἀντίθετον πρὸς τὸν ἐσωτερικὸν τῆς ψυχῆς του κόσμον.

Οἱ Ἀπόστολοι, φέροντες ἐν τῇ ψυχῇ των τὰς ιδιοτυπίας τῆς ψυχικῆς των καταβολῆς, διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ τῆς Χάριτος τοῦ Κυρίου ἐμορφώθησαν εἰς προσωπικότητα, κατὰ τὸ πρότυπον Αὐτοῦ. Τὸ αὐτὸ λεκτέον καὶ διὰ τοὺς Μεγάλους τῆς Ἐκκλησίας Πατέρας, οἵτινες ἀνεδείχθησαν πιστὰ ἀντίτυπα τῶν Ἀποστόλων καὶ πρότυπα ἀληθῶν ποιμένων.

Πρέπει νά σημειωθῆ ὅτι ἡ ἀνθρωπίνη ὑπόστασις καὶ ἐν τῷ ὑψίστῳ Βαθμῷ τῆς ἠθικῆς καὶ πνευματικῆς τῆς τελειότητος, εἶναι πάντοτε συνυφασμένη μὲ τὴν ἔλλειψιν καὶ τὴν ἀδυναμίαν. Ἐλλείψεις καὶ ἀδυναμίαι ἐπομένως θὰ σημειοῦνται καὶ ἐν τῇ ψυχικῇ ζωῇ τοῦ ποιμένου. Δύναται ὅμως οὗτος νά εἶναι ἀπηλλαγμένος ψυχικῶν ἰδιομορφιῶν καὶ νοσηροτήτων, αἵτινες, ἐάν κυριαρχοῦν τῆς ἐσωτερικῆς του ζωῆς, θὰ ἐπηρεάζουν τὸ ποιμαντικόν του ἔργον καὶ ἐξωτερικῶς ἐκδηλοῦμεναι θὰ διαμορφώσουσι Χριστιανικὴν ζωὴν οὐχὶ ἀπολύτως ὑγιᾶ.

Ἄς ὁμιλήσωμεν διὰ παραδειγμάτων ἵνα καταστήσωμεν σαφέστερα τὰ λεγόμενα.

Ἐὰν ὁ ποιμὴν, χαρακτηρολογικῶς, ἀνήκει εἰς τὸν ἐσωστροφον τύπον· εἶναι δηλαδὴ ὁ κλειστός καὶ ἀκοινωνητος ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος παρουσιάζει ἀδιαφορίαν καὶ ψυχρότητα πρὸς τὴν ζωὴν καὶ τὸν ἄνθρωπον· εἶναι πρόδηλον ὅτι τοιοῦτος τύπος δὲν δύναται νά εἶναι γνήσιος ποιμὴν ψυχῶν. Ἐὰν ἀνήκει εἰς τὸν ἀρχομανῆ τύπον, θὰ ἐπιδιώκῃ νά κυριαρχῆ ἐπὶ τῶν ψυχῶν τῶν ποιμαινομένων καὶ νά ὑποτάσῃ καὶ νά τοὺς ἐξουσιάσῃ διὰ τῆς πνευματικῆς του ἰσχύος καὶ ὑπεροχῆς.

Ἐρωτᾶται. Δύναται οὗτος νά εἶναι ποιμὴν τοῦ λαοῦ τοῦ Κυρίου, ὅστις κατεδίκασε τὴν καταδυναστευσιν τῶν ψυχῶν καὶ ἐκήρυξε τὴν διακονίαν τῶν ἀνθρώπων μέχρις αὐτοθυσίας; (Μάρκ. 10,42).

Ἐὰν εἶναι ἀπαθὴς καὶ ψυχρὸς πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην χαρὰν καὶ θλίψιν, ἀγέλαστος ψυχοσύνθεσις ἐν τῇ χαρᾷ καὶ ἀδάκρυτος καρδία ἐν τῇ θλίψει, εἶναι ἀπόβλητος ὡς ποιμὴν λογικῶν προβάτων. Εἶναι παράδοξον καὶ περίεργον φαινόμενον, ἐν τῇ κατ' ἐξοχὴν θρησκείᾳ τοῦ ἀπείρου καὶ ὠραίου ψυχικοῦ πλοῦτου καὶ τοῦ ὑψηλοῦ κόσμου τῶν οὐρανίων καὶ ἱερῶν συναισθημάτων τῆς ἀγάπης, ἐν τῇ χαρᾷ καὶ τῇ θλίψει ἐκδηλουμένων.

Τύπος ἀκόμη ποιμένος, ὅστις περὶ πολλοῦ ποιεῖται τῆς ἀγιότητος αὐτοῦ καὶ προβάλλει πάντοτε τὸ προσωπικόν του εἶδωλον εἰς τοὺς πιστοὺς, ὡς παράδειγμα ἀρετῆς, ναρκισσεύμενος εἰς τὸ ψυχικὸν κάτοπτρον αὐτῶν, δὲν δύναται ποτὲ ν' ἀποτελέσῃ τὸ ὑπόδειγμα καὶ τὸ πρότυπον ὑψηλοῦ πνευματικοῦ βίου, διότι ἡ ψυχικὴ του καὶ πνευματικὴ αὐταρέσκεια ἀφαιρεῖ ἀπ' αὐτοῦ τὴν χάριν τῆς ταπεινοφροσύνης καὶ τὴν δύναμιν τῆς ἀγάπης.

Ἐὰν σήμερον ἡ γνῶσις τῶν ἀνθρωπίνων χαρακτήρων εἶναι ἀπαραίτητος διὰ τὸν ἀγῶνα τῆς κοινωνικῆς ζωῆς, ἡ αὐτογνω-

ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΕΤΟΣ 1960: Η ΕΝΟΡΙΑ ΚΑΙ Η ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

ΔΙΑ ΤΟΥΣ ΜΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑΖΟΜΕΝΟΥΣ

Εἶδομεν εἰς τὸ προηγούμενον ἄρθρον (ἀριθ. φ. 18, τῆς 15—9-1960, σελ. 651-654) τὰς πιθανὰς αἰτίας, διὰ τὰς ὁποίας πολλοὶ πιστοὶ δὲν ἐκκλησιάζονται, καὶ ὑπεμνήσαμεν, ὅτι οἱ εὐλαβ. Ἐφημέριοι ἔχουν χρέος νὰ ἐξακριβώσουν ἕνεκα ποίων ἀπὸ αὐτὰς τὰς αἰτίας δὲν ἐκκλησιάζονται οἱ ἰδιοὶ των ἐνοριῖται, ὥστε νὰ λάβουν τὰ κατάλληλα μέτρα διὰ τὴν διόρθωσιν τῆς καταστάσεως, ὅπου ἐξαρτᾶται τοῦτο ἀπὸ τὰς ἰδικὰς των προσπάθειας. Ἄς ἐξετάσωμεν τώρα: α') Πῶς εἶναι δυνατόν νὰ γίνῃ αὐτὴ ἡ ἐξακριβώσις καὶ β') ποῖαι ἐνέργειαι πρὸς διόρθωσιν τῆς καταστάσεως δύναται νὰ γίνων ἀπὸ τοὺς ὑπευθύνους Ἐφημερίους.

α'.

Τὸ ζήτημα τῆς ἐξακριβώσεως τῶν αἰτίων τῆς ἀποφυγῆς τοῦ ἐκκλησιασμοῦ δὲν ἔμπορεῖ, κατ' ἀρχὴν, νὰ βασισθῇ ἐπάνω εἰς φανταστικὰς καὶ θεωρητικὰς σκέψεις καὶ ὑποθέσεις. Ὅπως καὶ διὰ κάθε ἄλλο ζήτημα, πὸν ἀπαιτεῖ ἐξακριβώσιν, ἔτσι καὶ διὰ τὸ ζήτημα αὐτὸ χρειάζεται ζωντανὴ ἐπαφὴ μὲ τὴν πραγματικότητα. Αὐτὴν δὲ τὴν ἐπαφὴν δὲν ἔμπορεῖ νὰ τὴν ἔχῃ ὁ Ἐφημέριος, παρὰ μόνον μὲ τὴν προσωπικὴν ἐπικοινωνίαν μὲ τοὺς ἐνοριῖτας του, ἀκριβῶς ἐκείνους, πὸν δὲν ἐκκλησιάζονται. Ἔτσι αὐτομάτως
~~~~~
σία, ἐν ψυχολογικῇ ἐννοίᾳ, εἶναι ὡσαύτως ἀπαραίτητος διὰ τὴν ὀργάνωσιν τῆς ἀτομικῆς μας ζωῆς καὶ τὴν ἐπιτυχίαν ἡμῶν ἐν τῷ κοινωνικῷ στίβῳ.

Εἶναι γνωστὸν ὅτι διὰ τὴν ἐξάσκησιν πρακτικοῦ ἐπαγγέλματος σήμερον ἀπαιτεῖται εἰδικὴ ἐξέτασις τοῦ ὑποψηφίου διὰ τὴν διακρίβωσιν τῶν ἱκανότητων αὐτοῦ.

Πολλῷ μᾶλλον ἀπαιτεῖται τοῦτο προκειμένου περὶ στελεχῶν, τὰ ὁποῖα καλοῦνται νὰ καθοδηγοῦν συνειδήσεις καὶ νὰ οἰκοδομοῦν ψυχὰς ἐν τῷ Θεοσυστάτῳ Ὁργανισμῷ τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐν κατακλείδι ἄς εἴπωμεν, ὅτι ἡ ἐπιτυχία τοῦ ποιμαντικοῦ ἡμῶν ἔργου, ἐν τῷ πεδίῳ μάλιστα, ἐν ᾧ ὁ ἀνθρώπινος παράγων καθίσταται ἀπαραιτήτως ἐνεργός, ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ ψυχικὸν ἡμῶν «σκεδός». Πρέπει τοῦτο νὰ εἶναι ἀπολύτως κατάλληλον, ἵνα συνεργήσῃ ἀποτελεσματικῶς μετὰ τῆς Θείας Χάριτος.

Ἄρχιμ. ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΕΛΕΓΚΑΣ

ἔρχεται εἰς τὸ μέσον ἢ ἀνάγκη τῆς ἐξευρέσεως εὐκαιριῶν διὰ τὴν ἐπικοινωνίαν αὐτῆν, ἔξω ἀπὸ τὸν Ναόν. Αὐτὸ σημαίνει, ὅτι ὁ Ἐφημέριος ἔχει καθήκον νὰ ἐπιδιώκῃ τὴν συναναστροφὴν τῶν ἐνοριτῶν του, μὲ πνεῦμα πάντοτε συμπαθείας καὶ εὐπροσηγορίας, πὺν θὰ τοῦ ὑπαγορεύσῃ ἢ πατρικὴ στοργή, τὴν ὁποῖαν ὀφείλει νὰ καλλιεργήσῃ δι' αὐτοὺς μέσα εἰς τὴν καρδίαν του, ἀλλὰ καὶ μὲ ὄλην τὴν ἐπιβαλλομένην ἀξιοπρέπειαν καὶ σοβαρότητα, πὺν ἀπαιτεῖ τὸ ἀξίωμα του.

Καὶ ἄλλοτε ἔγινε λόγος, εἰς τὴν σειρὰν αὐτῶν τῶν ἄρθρων, διὰ τὴν καλὴν χρησιμοποίησιν τῶν διαφορῶν εὐκαιριῶν πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν Οἰκογενειῶν τῆς Ἑνορίας ἀπὸ τὸν Ἐφημέριον, τὰς ὁποίας παρέχον εἰς αὐτόν εἴτε αἱ προσκλήσεις πρὸς τέλει κατ' οἶκον ἀγιαστικῆς τινος ἱεροπραξίας, εἴτε αἱ ἑορταὶ καὶ ἄλλαι κοινωνικαὶ ὑποχρεώσεις. Ἰδιαιτέρως δὲ αἱ περιστάσεις ἀσθενείας ἢ ἄλλον γεγονότος, δυσαρέστου ἢ εὐχαρίστου, ἀπαιτοῦν τὴν συμπαράστασιν τοῦ πνευματικοῦ πατρὸς καὶ ποιμένου, διὰ τὸν ὁποῖον κατ' ἐξοχὴν καὶ ὄλως ἰδιαιτέρως ἰσχύει τὸ «χαίρει μετὰ χαιρόντων καὶ κλαίει μετὰ κλαιόντων». Κατὰ τὰς ἐπισκέψεις αὐτάς, ἐφ' ὅσον ὁ Ἐφημέριος θὰ ἔχῃ διαπιστώσει, ὅτι εἴτε ἡ Οἰκογένεια ὀλόκληρος, εἴτε μερικὰ μέλη τῆς δὲν ἐκκλησιαζόνται τακτικὰ, ἔχει μίαν λαμπρὰν εὐκαιρίαν, διὰ νὰ φέρῃ μὲ λεπτότητα τὸν λόγον εἰς τὸ θέμα τοῦ ἐκκλησιασμοῦ καί, μὲ πνεῦμα συμπαθείας καὶ διαθέσειν κατανοήσεως, νὰ ζητήσῃ νὰ ἐξακριβώσῃ τοὺς λόγους τοῦ φαινομένου τούτου, οἱ ὁποῖοι, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα θὰ περιλαμβάνονται, μετὰ τῶν ἀναφερομένων εἰς τὸ προηγούμενον ἄρθρον μας.

Ἀλλὰ ὁ Ἐφημέριος δὲν δεσμεύεται ἀπὸ τίποτε, διὰ νὰ ἐπεκτείνῃ τὴν ἔρευνάν του καὶ κατ' ἄλλον τρόπον, δημιουργῶν ὁ ἴδιος εὐκαιρίας ἐπικοινωνίας μὲ τοὺς μὴ ἐκκλησιαζομένους χριστιανούς του. Ἀφ' οὗ παρατηρήσῃ, δηλαδή, ποῖοι ἀπὸ τοὺς ἐνορίτας δὲν ἐκκλησιαζόνται, δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ περιμένῃ νὰ τὸν καλέσουν, τυχόν, δι' ἱεροπραξίαν ἢ νὰ τοὺς ἐπισκεφθῇ διὰ κάποιαν ἑορτὴν κλπ. Θὰ πρέπει ἀμέσως καὶ μὲ δραστηριότητα νὰ ἐπιληφθῇ τοῦ ζητήματος καὶ νὰ ἐπιδιώξῃ νὰ συναντήσῃ τὸ ταχύτερον τοὺς ἐνητήματος καὶ νὰ ἐπιδιώξῃ νὰ φανερῶν δῆλωσιν, ὅτι τὸ κάμνει, διότι «δὲν τοὺς βλέπει εἰς τὴν ἐκκλησίαν», καὶ νὰ φροντίσῃ νὰ μάθῃ τὴν αἰτίαν τῆς ἀποχῆς. Αὐτὸ ἢμπορεῖ νὰ γίνῃ μὲ εἰδικὴν ἐπίσκεψιν κατ' οἶκον ἢ μὲ μίαν πρόσκλησιν εἰς τὸ γραφεῖόν του, ὅταν εἶναι πιθανόν ὅτι αὕτη θὰ γίνῃ δεκτὴ. Πάντως, χρειάζεται μεγάλη προσοχὴ καὶ λεπτότης καί, πρὸ πάντων, ζωηρὸν πραγματικὸν ἐνδιαφέρον διὰ τὸ καλὸν τοῦ ἐνορίτου.

Εἰς περιπτώσεις, κατὰ τὰς ὁποίας, ἔνεκα τοῦ μεγάλου ἀριθμοῦ

τῶν μὴ ἐκκλησιαζομένων ἐνοριτῶν ἢ καὶ τῶν μεγάλων ἀποστάσεων, δὲ εἶναι δυνατὴ ἢ αὐτοπρόσωπος ἐπίσκεψις ὅλων τῶν ἐνδιαφερομένων,—ὅπως συμβαίνει εἰς πολλὰς πόλεις—, δύναται, βεβαίως, ὁ Ἐφημέριος, ὅπου κρίνει ὅτι δὲν εἶναι ἀπόλυτος ἀνάγκη ἀκόμη τῆς ἰδικῆς του παρουσίας, νὰ χρησιμοποιήσῃ τὰ μετ' αὐτοῦ συνεργαζόμενα κατάλληλα πρόσωπα (ποῦ τακτικά ἐκκλησιάζονται) διὰ τὴν πρώτην αὐτὴν ἐπικοινωνίαν καὶ ἐξακριβώσιν. Ἐνοεῖται, ὅτι αὐτὸ προϋποθέτει ὠργανωμένην πλέον Ἐνορίαν, σύμφωνα μὲ τὰς διατάξεις τοῦ εἰς χεῖρας τῶν εὐλαβ. Ἐφημερίων γνωστοῦ «Καταστατικοῦ Ὁργανισμοῦ»: εἰς παρομοίαν δέ, ἀκριβῶς, περιπτώσεις χρειάζεται ἢ ὀργάνωσις τῶν πνευματικῶν δυνάμεων τῆς Ἐνορίας, ὥστε νὰ δύναται νὰ χρησιμοποιοῦνται εἰς κάθε ἐπίκαιρον στιγμήν. Ἀλλά, ἐπίσης, προϋποτίθεται, ὅτι τὰ πρόσωπα αὐτὰ πρέπει καὶ ὀρθὴν χριστιανικὴν διάθεσιν νὰ ἔχουν καὶ μὲ πραγματικὸν ἐνδιαφέρον καὶ ἀγάπην ν' ἀσχοληθοῦν μὲ τὴν ὑπόθεσιν καὶ ὁ τρόπος, μὲ τὸν ὅποιον θὰ ἐνεργήσουν, νὰ εἶναι τοιοῦτος, ὥστε ὄχι μόνον νὰ μὴ θίξῃ τοὺς ἐνδιαφερομένους, μὲ ἐκδηλώσεις ὑπεροφίας (ἔστω καὶ ἀθελήτως) ἢ ὑποτιμήσεως τῶν συνομιλητῶν των, ἀλλὰ καὶ θετικῶς νὰ ὠφελήσῃ μὲ τὸ ζωντανὸν παράδειγμα τῆς χριστιανικῆς καὶ ἀδελφικῆς των συμπεριφορᾶς. Ὅπου, τυχόν, ὑπηρετεῖ Διακόνισσα, θὰ χρησιμοποιηθῇ ἀπαραιτήτως διὰ σοβαροτέρας περιπτώσεις τοῦ θέματος αὐτοῦ, ἀλλὰ καί, κυρίως, διὰ τὴν συστηματοποίησιν τῆς ἐργασίας τῶν ὡς ἀνωτέρω προσώπων καὶ τὴν ἐκ τοῦ πλησίον παρακολούθησιν καὶ ἐπίσχυσιν αὐτῆς.

Τὰ πορίσματα τῶν ἐνεργειῶν τούτων θὰ τίθενται ἐνώπιον τῶν Ἐφημερίων, οἱ ὅποιοι, ἔχοντες ὑπ' ὄψιν καὶ τὰς ἐκ τῆς ἰδικῆς των αὐτοψίας παρατηρήσεις των, θὰ εἶναι εἰς θέσιν νὰ σκεφθοῦν κατὰ ποῖον τρόπον θὰ ἐνεργήσουν διὰ τὴν τακτοποίησιν ὧν —ὅπως εἶπομεν— δύναται νὰ τακτοποιηθοῦν, ἀναφερόμενοι διὰ τὰς δυσκολωτέρας περιπτώσεις εἰς τὸν προϊστάμενόν των Σεβ. Ἀρχιερέα, ἀρμόδιον νὰ διατάξῃ τὰ δέοντα.

β'.

Καὶ τώρα, τί ἡμποροῦν νὰ κάμουν—μετὰ τὴν ἀνωτέρω ἐξακριβώσιν—οἱ Ἐφημέριοι διὰ τὴν τακτοποίησιν τοῦ ζητήματος τῶν μὴ ἐκκλησιαζομένων ἐνοριτῶν των;

Γενικῆ, βεβαίως, καὶ θεμελιώδους ἐνέργεια εἶναι ἡ ἐντατικὴ διαφώτισις τοῦ πληρώματος τῆς Ἐνορίας περὶ τοῦ θέματος τοῦ τακτικοῦ ἐκκλησιασμοῦ, ὥστε ν' ἀποφενχθοῦν αἱ σχετικαὶ παρεξηγήσεις: Ν' ἀντιληφθοῦν δηλ. ὅλοι, ὅτι ὁ τακτικὸς ἐκκλησιασμοῦς

εἶναι καθῆκον παντὸς ὀρθοδόξου χριστιανοῦ· ὅτι ἁμαρτάνει, ἐπο-
 μένος, ὁ ἄνευ σοβαροῦ καὶ ἀ'αποφεύκτου κωλύματος μὴ ἐκκλησια-
 ζόμενος· ὅτι ὑπόκειται, ἀκόμη, καὶ εἰς ἐκκλησιαστικὸν ἐπιτίμιον
 διὰ τὴν παράλειψιν αὐτὴν ὁ μὴ ἐκκλησιαζόμενος, συμφώνως πρὸς
 τοὺς θείους καὶ ἱεροὺς Κανόνας τῆς Ἐκκλησίας μας. Νὰ διδα-
 χθοῦν, ἔπειτα, περὶ τῶν ὠφελειῶν, τὰς ὁποίας ἔχουν οἱ καλῶς ἐκ-
 κλησιαζόμενοι—διότι δὲν ἐνδιαφέρει μόνον τὸ νὰ ἐκκλησιασθοῦν,
 ἀλλὰ καὶ τὸ πῶς θὰ πράξουν τοῦτο—καὶ περὶ τοῦ ὅτι ἀπὸ τίποτε
 ἄλλο δὲν ἠμπορεῖ ν' ἀντικατασταθῇ ἡ συμμετοχὴ εἰς τὴν ἐν τῷ
 Ναῷ θ. λατρείαν, ἰδίως κατὰ τὴν τέλει τῆς θείας Λειτουργίας.
 Ἰδιαιτέρως νὰ πληροφορηθοῦν, ὅτι ἡ ραδιοφωνικὴ μετάδοσις τῆς
 θ. Λειτουργίας ἀποτελεῖ μέτρον ἐσχάτης ἀνάγκης καὶ οἰκονομίας,
 μόνον χάριν τῶν μὴ δυναμένων νὰ ἐκκλησιασθοῦν. Ἄλλ' ἐπίσης
 νὰ μάθουν, ὅτι καὶ ἀπὸ αὐτοὺς—τοὺς ἀσθενεῖς, ἀναπήρους, ταξι-
 διώτας, φυλακισμένους κ.λ.π.—ἡ παρακολούθησις τῆς θ. Λειτουρ-
 γίας ἀπὸ τὸ ραδιόφωνον ἀποτελεῖ πρᾶξιν ἀσεβῆ καὶ ἐφάμαρτον,
 ἂν δὲν γίνεται καθὼς πρέπει, δηλ. μὲ τὴν ἰδίαν διάθεσιν καὶ προσ-
 οχήν, τὴν ὁποίαν ἀπαιτεῖ ἡ Ἐκκλησία μας μέσα εἰς τὸν Ναόν.
 Διὰ νὰ διεγερθῇ τὸ ἐνδιαφέρον τῶν πιστῶν περισσότερον, ἐνδεί-
 κνται νὰ δοθοῦν, ἐπίσης εἰς αὐτοὺς καὶ τὰ ἀπαραίτητα στοιχεῖα
 τῆς γνώσεως τῶν ἐν τῷ Ναῷ τελουμένων, ἰδίως κατὰ τὴν θ. Λει-
 τουργίαν.

Ἐρωτᾶται ὁμοως: Πῶς θὰ γίνῃ αὐτὴ ἡ γενικὴ διαφώτισις;
 Ἄν γίνῃ μέσα εἰς τὸν Ναόν, κατὰ τὴν θ. Λειτουργίαν, εἶναι βέ-
 βαιον, ὅτι θὰ τὴν ἀκούσων μόνον οἱ ἐκκλησιαζόμενοι, οἱ ὁποῖοι
 —ἐπὶ τέλους— δὲν ἔχουν καὶ τόσην ἀνάγκην, παρὰ μόνον διὰ νὰ
 ἐνισχυθοῦν καὶ νὰ συγκρατηθοῦν εἰς τὴν καλὴν των συνήθειαν.
 Πῶς θ' ἀκούσων αὐτὴν τὴν διαφώτισιν οἱ κυρίως ἐνδιαφερόμενοι,
 οἱ ὁποῖοι εἶναι αὐτοί, ἀκριβῶς, πὺν δὲν ἔρχονται εἰς τὸν Ναόν;
 Κηρύγματα περὶ ἐκκλησιασμοῦ πρὸς τοὺς ἰδίους τοὺς ἐκκλησια-
 ζόμενους, ἂν δὲν ἀποβλέπουν μόνον εἰς τὴν ἐνίσχυσίν των καὶ
 εἰς τὴν διαπαιδαγώγησίν των περὶ τοῦ ὀρθοῦ τρόπου τοῦ ἐκκλη-
 σιασμοῦ (αὐτὸ δὲ δὲν ἠμπορεῖ νὰ εἶναι πολὺ συχνόν), εἶναι ὄλωσ-
 διόλου περιττά. Ἀκόμη δὲ περισσότερον περιττά—καὶ ὄχι μόνον
 περιττά, ἀλλὰ καὶ ἐπιβλαβῆ!—εἶναι τὰ κηρύγματα ἐναντίον
 τῶν μὴ ἐκκλησιαζόμενων, μὲ τὰ ὁποῖα ἀδίκως καταπονοῦνται οἱ
 ἐκκλησιαζόμενοι καὶ τὰ ὁποῖα, ὁσάκις, τυχόν, τὰ πληροφορη-
 θοῦν «ἄκρες-μέσες» οἱ μὴ ἐκκλησιαζόμενοι, εἶναι δυνατόν νὰ τοὺς
 θίξουν καὶ νὰ προκαλέσουν χειρότερον κακόν, μὲ τὴν κακὴν διά-
 θεσιν, πὺν θὰ τοὺς δημιουργήσουν· ὑπὸ τὸ κράτος δὲ αὐτῆς τῆς
 κακῆς διαθέσεως εἶναι πλέον ἀδύνατον σχεδὸν νὰ γίνῃ οἰαδήποτε
 ἐποικοδομητικὴ ἐπαφὴ μὲ τὸν Ἐφημέριον ἢ τοὺς ἐπιτελεῖς του.

Ἐν ᾧ, λοιπόν, τὰ θετικῶς περὶ τοῦ ἐκκλησιασμοῦ ὁμιλοῦντα κηρύγματα θὰ ἔχουν ὑπ' ὄφιν μόνον τοὺς ἐκκλησιαζομένους καὶ θ' ἀποβλέπουν εἰς τοὺς προαναφερθέντας ἐποικοδομητικούς σκοπούς, τὰ κατὰ τῆς ἀποφυγῆς τοῦ ἐκκλησιασμοῦ κηρύγματα θ' ἀποφεύγονται νὰ γίνωνται ἐν ἀπουσίᾳ τῶν ἀνδιαφερομένων, διὰ τοὺς προαναφερθέντας σοβαροὺς λόγους. Ἀνάγκη, ἐπίσης, ὅπως ἀποφευχθῆ καὶ κάθε ὑπαινιγμός, πὺν εἶναι δυνατὸν νὰ θεωρηθῆ, ὅτι θίγει τοὺς ἀπόντας ἀπὸ τὸν Ναὸν χριστιανούς. Ἡ διαφώτισις τῶν τελευταίων τούτων πρέπει νὰ γίνῃ ἀπ' εὐθείας πρὸς τοὺς ἰδίους· καὶ πρὸς τοῦτο πρέπει νὰ δημιουργηθοῦν κατάλληλοι εἰδικαὶ εὐκαιρίαι καὶ νὰ χρησιμοποιηθοῦν τὰ κατάλληλα μέσα.

Εἰδική, ἐκτὸς τῆς θ. λατρείας, συγκέντρωσις, εἰς τὴν ὁποίαν θὰ κληθοῦν ἐντατικῶς ὅλοι οἱ Ἐνορίται καὶ κατὰ τὴν ὁποίαν, εἴτε ἐν τῷ Ναῷ εἴτε ἄλλοῦ που, θὰ ἀναπτυχθῆ τὸ ζήτημα. Αὐτὴ εἶναι ἡ πρώτη ἐνδεικνυμένη γενικοῦ χαρακτήρος ἐνέργεια, εἶναι δὲ ζήτημα ὁργανώσεως τὸ νὰ ἐπιτευχθῆ ἡ συγκέντρωσις καὶ παρουσία ἐκείνων, χάριν τῶν ὁποίων κυρίως θὰ γίνῃ.

Διανομή, ἔπειτα, εἰδικῶν ἐντύπων, ἀναφερομένων εἰς τὸ θέμα τοῦ ἐκκλησιασμοῦ καὶ τῆς θείας λατρείας, ἐπιβάλλεται, ἐπίσης, διὰ τὴν γενίκεσιν τῆς ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου διαφωτιστικῆς προσπαθείας τῆς Ἐνορίας. Τοιαῦτα φυλλάδια ἔχουν ἤδη ἐκδοθῆ καὶ δύνανται οἱ εὔλαβ. Ἐφημέριοι νὰ συνεννοηθοῦν διὰ τὴν προμήθειαν των μὲ τὰ Μητροπολιτικὰ Γραφεῖα.

Ἡ κατ' οἶκον ἀποστολὴ τῆς «Φωνῆς Κυρίου» εἰς τοὺς μὴ ἐκκλησιασθέντας ἐνορίας, μετὰ τὴν θ. Λειτουργίαν τῆς Κυριακῆς εἶναι, ἐπίσης, ἐν μέσον, τὸ ὁποῖον δύναται ζωηρῶς νὰ ὑπενθυμίσῃ τὸ καθήκον τοῦ ἐκκλησιασμοῦ, μαζὶ μὲ τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ Ναοῦ καὶ τοῦ Ἐφημερίου. Αὐτός, ἄλλωστε, ὑπῆρξεν εἰς ἓκ τῶν σκοπῶν τῆς ἐκδόσεως αὐτοῦ τοῦ φυλλαδίου. Χρειάζεται ὁμως κάποια ὁργάνωσις διὰ τὴν ἐκτέλεσιν, εἰς τὴν ὁποίαν ἠμποροῦν νὰ ὑπηρετήσουν παιδιὰ τοῦ Κατηχητικοῦ Σχολείου τῆς Ἐνορίας, ἐθιζόμενα ἀπὸ τώρα νὰ ἐργάζωνται διὰ τοὺς ἐνοριακοὺς σκοπούς.

Δύναται, ἐπίσης, νὰ ὁργανωθῆ εἰς κάθε Ἐνορίαν μία ὑπηρεσία ἐθελοντῶν, πὺν θ' ἀσχολῆται μὲ τὴν ἐντατικὴν «διαφήμισιν», οὕτως εἰπεῖν, τῶν εὐκαιριῶν τοῦ ἐκκλησιασμοῦ.

Καὶ αὐτὰ μὲν ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν γενικὴν καὶ θεμελιώδη διαφώτισιν τοῦ πληρώματος τῆς Ἐνορίας. Πέραν ταύτης ὁμως, ὑπάρχον — ὅπως εἶπομεν εἰς τὸ προηγούμενον ἄρθρον μας — τόσοι λόγοι προκαλοῦντες τὴν ἀποχὴν τῶν πιστῶν ἀπὸ τὸν Ναόν, διαφορετικοὶ διὰ τὸν καθένα. Αὐτοὶ οἱ λόγοι θὰ ἐξακριβωθοῦν μὲ τὴν ἐρευναν, πὺν ὑπεδείξαμεν ἀνωτέρω. Καί, μετὰ τὴν ἐξακριβωσίν των, ἡ Ἐνορία ἔχει ὑποχρέωσιν νὰ τοὺς μελετήσῃ — εἶπομεν — καὶ νὰ τοὺς ἀντι-

μετωπίση. Οἱ ἰδιαιτέροι αὐτοὶ λόγοι, οἰκογενειακοὶ ἢ ἀτομικοὶ, ἂν ὀφείλωνται εἰς ὑποκειμενικὰ διαθέσεις, προκαταλήψεις, παρεξηγήσεις κ.λ.π., πρέπει μὲ καλὸν τρόπον νὰ συζητηθοῦν ἀπὸ τὸν Ἐφημέριον καὶ τοὺς ἐνδιαφερομένους, εἰς τρόπον ὥστε νὰ ἀρθοῦν ἐκ τοῦ μέσου αὐτὰ τὰ «ζιζάνια» μὲ τὴν διαφωτιστικὴν ἐνέργειαν τοῦ Ἐφημερίου. Ἄν, ἐξ ἄλλου, οἱ λόγοι αὐτοὶ ἀναφέρωνται εἰς οἰκογενειακὰς ἢ ἐπαγγελματικὰς δυσχερείας, καὶ πάλιν ἢ συζητήσεις μὲ τοὺς ἐνδιαφερομένους θὰ δώσῃ τὴν εὐκαιρίαν εἰς τὸν Ἐφημέριον νὰ εὔρη κάποιαν διέξοδον, ὅπου εἶναι δυνατόν. Διότι συμβαίνει πολλάκις καὶ τὰ ἐλάχιστα ἐμπόδια νὰ μεγαλοποιοῦνται εἰς τὴν σκέψιν τῶν ἐνδιαφερομένων καὶ ὁ βάρβαρος νὰ γίνῃται φανταστικὸς... ἐλέφας! Ὅπου, πάλιν χρειάζεται νὰ διευκολυνθῇ κάποιος ἀπὸ τὸν προϊστάμενον τῆς ἐργασίας του, ὁ Ἐφημέριος θὰ ἀναλάβῃ τὴν φροντίδα νὰ τὸ ἐπιτύχῃ, κατὰ τὸ δυνατόν, μὲ ὅσα μέσα ἤμπορεῖ νὰ διαθέσῃ.

Ἄν ἀπὸ τὴν ἐξακρίβωσιν προκύβῃ, ὅτι κάτι πταίει, πὸν εἶναι σχετικὸν μὲ τὸν Ναόν, μὲ τὸν χρόνον τῆς λατρείας, μὲ τὰ πρόσωπα ποῦδα κονοῦν ἐκεῖ, μὲ τὴν τάξιν κ.λ.π., ὁ Ἐφημέριος ἔχει καθήκον νὰ μεριμνήσῃ διὰ τὴν τακτοποίησιν καὶ τὴν διόρθωσιν τοῦ, τυχόν, ἐλαττωματικοῦ, νὰ κάμῃ τὰς ἀναγκαίας συστάσεις καὶ παρατηρήσεις, ὅπου εἶναι ἀνάγκη, νὰ ἄρῃ τὴν, τυχόν, δημιουργηθεῖσαν δυσαρέσκειαν, ἐντὸς τῶν ὁρίων, βεβαίως, τοῦ ὀρθοῦ καὶ τοῦ πνεύματος τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης. Ἄν, πάλιν, ἀποδειχθῇ, ὅτι ὁ ἐνορίτης πταίει, εἶναι χρεὸς μας νὰ τοῦ τὸ ὑποδείξωμεν καὶ νὰ τὸν κάμωμεν, μὲ πνεῦμα πατρικῆς ἀνωτερότητος, νὰ τὸ ἀντιληφθῇ καὶ νὰ τὸ ἀναγνωρίσῃ.

Διὰ τὰς περιπτώσεις τῶν πραγματικῶν δυσκολιῶν, τὸ πνεῦμα τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης καὶ τῆς πατρικῆς στοργῆς θὰ ὀδηγήσῃ εἰς τὴν ἐξεύρεσιν κάποιας λύσεως. Ἐκάστη δὲ περίπτωσις ἔχει πολλοὺς τρόπους, μὲ τοὺς ὁποίους δύναται νὰ ἀντιμετωπισθῇ. Καὶ ἐκεῖ, ὅπου χρειάζεται, τυχόν, ἢ συνεννόησις μὲ ἐπίσημους παράγοντας, διὰ τὴν ὁποίαν ὁ Ἐφημέριος δὲν νομίζει ὅτι δύναται νὰ ἐνεργήσῃ ἀποτελεσματικῶς, ἔχει καθήκον νὰ ἐνημερώσῃ τὸν Ἀρχιερέα του καὶ νὰ ζητήσῃ τὴν ἐνίσχυσίν του.

Τὸ ἐνδιαφέρον, ἐν πάσῃ περιπτώσει, καὶ τὸ χρεὸς μας εἶναι: Νὰ μὴ ἀντιμετωπίσωμεν τὴν κατάστασιν μοιρολατρικῶς καὶ νὰ μὴ ἐπιρρίπτωμεν ἀπλῶς τὰς εὐθύνas εἰς τοὺς ἄλλους, χωρὶς ἡμεῖς νὰ κινήθωμεν. Παντοῦ καὶ πάντοτε ἔχομεν χρεὸς νὰ ἐργαζώμεθα διὰ τὴν βελτίωσιν τῶν κακῶς ἐχόντων, πολὺ δὲ περισσότερον, προκειμένου περὶ ζητήματος τόσον ζωτικῶς, ὅπως ὁ ἐκκλησιασμὸς τῶν πιστῶν, πὸν ἀποτελεῖ τὸ κέντρον καὶ τὸν πυρῆνα τῆς ζωῆς τῆς Ἐνορίας.

(ΕΚ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ)

ΑΔΕΛΦΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Ἀγαπητέ μου ἐν Χριστῷ ἀδελφέ,

Νομίζω πῶς με τὸ προηγούμενο γράμμα μου καὶ με τὴ γνώμη μου ἐπάνω στοῦ πνεύμα τοῦ κ'. Κανόνος τῆς Α'. Οἰκ. Συνόδου ἐπῆρα τὴ θέσι μου. Δὲν τὴν θεωρῶ δογματικῆ. Ἄς δώσουν ἄλλοι ὀρθότερη ἐρμηνεία. Τώρα ἔρχομαι στοῦ πνεύμα τοῦ 90οῦ Κανόνος τῆς ΣΤ'. Οἰκουμενικῆς. Αὐτὸς λέγει «Κατὰ τὰς Κυριακὰς σύμφωνα με κανονικὴ διάταξι τῶν θεοφόρων Πατέρων, δὲν πρέπει «κλίνειν γόνου», χωρὶς νὰ διευκρινίζη ἂν τοῦτο ἐφαρμόζεται καὶ στοὺς Κληρικούς λειτουργοὺς ἢ καὶ σὲ ποιά περίπτωσι καὶ στιγμῆ. Μᾶλλον ἀναφέρεται στὸν προαναφερθέντα τῆς Α'. Οἰκ. Συνόδου Κανόνα. Δικαιολογῶντας δὲ τὴ σύστασιν αὐτῆ, γιατί περὶ συστάσεως πρόκειται, λέγει: «Τὴν τοῦ Χριστοῦ τιμῶντες Ἀναστάσιν». Ἐπεξηγεῖ δὲ κατωτέρω δίδοντας ὀρισμένας ὁδηγίας στοὺς πιστοὺς. Ἀφοῦ γίνῃ ἡ εἴσοδος τοῦ Ἑσπερινοῦ τοῦ Σαββάτου νάχουν ὑπ' ὄψει τοὺς πῶς δὲν πρέπει νὰ γονατίζουν μέχρι τῆς Κυριακῆς τὸ ἑσπέρας, ὅποτε μετὰ τὴν ἐπιλύχιον εὐχαριστίαν, δηλ. τὸ Φῶς ἰλαρόν, νὰ γονατίζουν καὶ νὰ προσεύχωνται. Καὶ ἐρμηνεύει κατωτέρω τὰ πράγματα ἔτσι ὥστε μπορεῖς νὰ καταλάβῃς καὶ τὸ «γιατί» τότε πρέπει νὰ γονατίζουμε καὶ τὸ «γιατί» τότε ὄχι. Βλέπομε ἀμέσως ἐδῶ ἀπὸ τὴν ἐπιστάσι τοῦ Κανόνος αὐτοῦ ὅτι ἀφορᾷ μᾶλλον τοὺς πιστοὺς. Γιατί, ἀνεξαρτήτως τῆς ἐρμηνείας καὶ τῆς ἀναφορᾶς στὴν περίπτωσι τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου κατὰ τὰς Κυριακὰς, τὸ θέμα παραμένει τὸ ἴδιο ὡς ζήτημα τάξεως καὶ ὄχι δογματικὸ ὥστε νὰ ἐπιβάλλωνται κυρώσεις κατ' ἐκείνου ποὺ εἶτε ἔχει εἶτε δὲν ἔχει λόγο προσεύχεται γονατιστὸς ἢ ὀρθιος. Καὶ ἀφορᾷ ἢ ὑπόθεσις τὴν περίπτωσι τῆς δημοσίας λατρείας, τὸν τρόπο τῆς ἐκδηλώσεως, τὴν καθόλου ἐξωτερικὴν ἐμφάνισιν, ἀνεξαρτήτως τοῦ ἂν εἶναι ἢ ὄχι Κυριακῆ. Ὁμιλῶ γενικά. Πάντως ἐφ' ὅσον κι' αὐτὸς ὁ Κανὼν κάμνει τὴν ἐν Πνεύματι Ἀγίῳ σύστασι στοὺς πιστοὺς νὰ προσεύχωνται «ἐν τῷ λυχνικῷ εἴσοδον αὐθις τὰ γόνατα κάμπτοντες, οὕτω τὰς εὐχὰς τῷ Κυρίῳ προσάγομεν», θὰ ἔπρεπε νὰ ἐπιβληθῇ, κατόπιν ὀρθῆς ἐρμηνείας του, στοῦ λαοῦ, τὸ πνεῦμα τοῦ Κανόνος. Γιατί, ποὺς προσεύχεται γονατιστά, ἐκτὸς τῆς Κυριακῆς ποὺ πρέπει κατὰ τοὺς Κανόνας, νὰ προσάγωνται αἱ «εὐχαὶ» σὲ ὀρθία στάσι; Καὶ πῶς ἐμεῖς οἱ Πνευματικοὶ δὲν θεωροῦμε τοῦτο ὡς κανονικὴ παράβασι καὶ νὰ ρωτοῦμε ἐπιβάλλοντες στὰ ἐν πνεύματι τέκνα μας κεκανονισμένα ἐπιτίμια; Ἀλλὰ κυρώσεις δὲν προβλέπονται ἀπὸ τοὺς Κανόνας τοῦτους ἐναντίον ἐκείνων, ποὺ γονατίζουν τὴν

Κυριακή ἢ δὲν γονατίζουν μετὰ τὴν ἐπιλύχνιον εὐχαριστίαν. Παραμένει λοιπὸν τὸ θέμα μᾶλλον ζήτημα τάξεως καὶ μπορεῖ ἢ Ἐπίσημος Ἐκκλησία νὰ διαφωτίσῃ τὸ ποίμνιόν της ἔτσι, ὥστε νὰ λείψῃ ἓνα ἄτοπο, ἀφοῦ ἡ ἄγνοια παραμερίζει ὠρισμένα καθήκοντα καὶ ὑποχρεώσεις τῶν πιστῶν, ποὺ δὲν εὐθύνονται γι' αὐτό.

Τώρα ἐρχόμεθα στὸν Κανὸνα τοῦ Νικηφόρου τοῦ ὁμολογητοῦ Πατριάρχου Κων/πόλεως (1086-1111). Τί μᾶς λέγει ὁ Κανὼν αὐτός; Προκειμένου νὰ χαιρετίσῃ ὁ πιστός, θὰ κλίνη γόνυ ἀπὸ λόγους τιμητικῆς προσκυνήσεως ἐκείνου, τὸν ὁποῖον χαιρετᾷ: «Χρὴ χάριν ἀσπασμοῦ κλίνειν γόνυ». Ἀλλὰ τοῦτο δὲν συνδέεται μὲ τὰς «εὐχάς» παρὰ μὲ τὴν εὐλαβικὴ προσκύνησιν ἐκεῖ, τότε καὶ ὅπως πρέπει, ἢ πρόκειται περὶ εἰκόνας ἢ πρόκειται περὶ ἐκφορᾶς τῶν τιμίων Δώρων, τοῦ Εὐαγγελίου, τοῦ ἐπιταφίου κ.λ.π., ἢ σὲ μιὰ λιτανεῖα ποὺ πολλοὶ γονατίζουν καὶ σήμερα ἀκόμη ὅταν περνᾷ ἡ λιτανευομένη εἰκόνα μὲ τὰ ἐξαπτέρυγα κ.λ.π., χριστιανικὰ σύμβολα ἱστορικῆς καὶ πνευματικῆς σημασίας ποὺ κλείνουν κάτι τὸ ὑψηλότερον καὶ ἀξιοσεβαστότερον καὶ συνδέει τὴν καρδιά ποὺ θρησκευεῖ μὲ τὸ Θεῖον. Δὲν ἀφορᾷ ἡ ἀπαγόρευσις τὴ γονυκλισία στὰς περιπτώσεις αὐτάς, πολὺ περισσότερον ὅταν γίνεται κατὰ τὴν φρικτὴ στιγμὴ τοῦ καθαγιασμοῦ τῶν Τιμίων Δώρων. Τὸ πηδάλιον τῆς Α' ἐκδόσεως (Λειψία τοῦ 1800) στὴ σελίδα 96, μεταξὺ τῶν ἄλλων ἐρμηνευτικῶν σχολίων προσθέτει: «Ὁ παρῶν Κανὼν, δηλ. ὁ Κ' τῆς Α'. Οἰκ. Συνόδου, δὲν λέγει διὰ τὰς γονυκλισίας, τὰς παρ' ἡμῶν κοινότερον ὀνομαζομένας μεγάλας μετανοίας, αἵτινες καὶ προσπτώσεις κυρίως ὀνομάζονται (τὰς ὁποίας χάριν ἀσπασμοῦ τῶν ἁγίων εἰκόνων θετέον, καὶ μάλιστα τῶν φρικτῶν Μυστηρίων, δὲν ἐμποδίζει τόσον ὁ Ἰ. Κανὼν τοῦ ἁγίου Νικηφόρου οὔτε ἐν τῇ Κυριακῇ, οὔτε ἐν ὅλῃ τῇ Πεντηκοστῇ... κ.λ.π.»). Ἐδῶ δὲν σκοπεύω νὰ κάμω ἐρμηνεῖαν Κανόνων, ἀλλὰ νὰ σημειώσω μιὰ παρερμηνεῖα. Γιατί, δυστυχῶς, ἐνῶ οἱ Ἱεροὶ Κανόνες ὑπονοοῦν τὰς «ἐξ ἔθους» γονυκλισίας, ποὺ βέβαια ἐξέλιπον σήμερον, ὅπως ἐξέλιπαν τόσα καὶ τόσα, καὶ ὁ κανὼν κατὰ φυσικὸν λόγον μένει ἀνεφάρμοστος γιατί δὲν ἔχει ἀντικείμενον ποὺ πρέπει ν' ἀσχοληθῇ, ὅπως καὶ τὰ «Κατηχούμενα» τῆς Λειτουργικῆς Φυλλάδας, ἐν τούτοις συζήτησις γίνεται ἂν πρέπει ἢ δὲν πρέπει κατὰ τὴν στιγμὴ ποὺ ἐκφωνεῖται τὸ «Τὰ Σὰ ἐκ τῶν Σῶν» καὶ ἐπακολουθεῖ ἡ εὐχὴ τοῦ καθαγιασμοῦ τῶν Τιμίων Δώρων μὲ τό: «Καὶ ποίησον τὸν μὲν ἄρτον τοῦτον τίμιον Σῶμα τοῦ Χριστοῦ σου. Τὸ δὲ ἐν τῷ ποτηρίῳ τούτῳ τίμιον αἷμα τοῦ Χριστοῦ σου. Μεταβαλὼν τῷ πνεύματί σου τῷ ἁγίῳ, ὥστε γενέσθαι...» νὰ γονατίξῃ

ὁ Λειτουργὸς καὶ οἱ παριστάμενοι Κληρικοὶ καθὼς καὶ ὁ λαός, ὅταν τυχαίην Κυριακὴ καὶ μάλιστα Κυριακὴ τῆς Ἀναστάσεως. Γιὰ ποιὸν λόγον νὰ μὴ γονατίζῃ ὁ Ἱερεὺς καὶ τὸ πλῆθος; Ἐδῶ δὲν πρόκειται περὶ ἀποδόσεως εὐχῶν, οὔτε περὶ ἀπλῆς συμβολικῆς πράξεως ἔστω μὲ τὴν ἱερὴ σφραγίδα τῆς πίστεώς μας. Ἐδῶ πρόκειται περὶ φρικτοῦ γεγονότος. Τονίζω. Γεγονός. Καὶ τὸ γεγονός εἶναι ἡ κάθοδος τοῦ Παναγίου Πνεύματος, ἡ πραγματικὴ Θυσία, ὅπως ἔγινεν ἀκριβῶς στὸ Γολγοθᾶ, ἀλλ' ἀνάιμακτος, γιὰ τὴ σωτηρία τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Ἡ ψυχὴ δὲν θέλει φραγμὸ στὴν περίπτωσιν αὐτῇ. Δὲν μπαίνει σὲ καλάθῃ ἢ καρδίᾳ. Δὲν τροποποιεῖται μὲ νόμους ἢ σκέψεις. Δὲν κρατιῶνται τὰ γόνατά μας στὸ λύγισμά τους. Δὲν ἀντέχει ἡ ψυχὴ μας πρὸ τῆς φρικτῆς αὐτῆς ἁγίας Πραγματικότητος, ποὺ μὲ τὰ χέρια τοῦ Ἱερέως ἠδύοκῃσεν ὁ Θεὸς νὰ μεταβάλλῃ εἰς Σῶμα καὶ Αἷμα τοῦ Κυρίου τὸν ἀπλοῦν ἄρτον καὶ οἶνον. Καὶ ὅμως, προϊστάμενος τοῦ Ναοῦ μέσα στὴν ἀγνοιά του, ἐξεμάλλιασε κυριολεκτικῶς τὸν εὐλαβῆ Διάκονο του γιὰτὶ τόλμησε νὰ γονατίσῃ στὰ «Σὰ ἐκ τῶν Σῶν» λέγοντάς του μεγαλοφώνως «Διάκονε, σῆκω! Δὲ γονατίζουν τὴν Κυριακὴ! Εἶναι ἀναστάσιμη ἡμέρα...» Αὐτὸ ἀγαπητέ μου ἔπαθα κι' ἐγὼ ἀπὸ κάποιον Ἀρχιερέα ὅταν ἤμην Διάκονος. Ἀλλὰ εἴτε ἀπλῆ Κυριακὴ εἶναι, εἴτε ἀπλῆ καθημερινή, εἴτε ἡμέρα τῆς λαμπροφόρου Ἀναστάσεως, ἐφ' ὅσον γίνεται Λειτουργία καὶ λέγεται τὸ «Τὰ Σὰ ἐκ τῶν Σῶν» πρέπει νὰ γονατίζουν ὅλοι ἀνεξαιρέτως. Αὐτὴ ἡ περίπτωσις δὲν ὑπάγεται στὸν Κανόνα, ἀλλ' εἰς τὸν θρησκευτικὸν αὐθορμητισμὸ τῆς καρδίᾳς μας. Τὸ γονάτισμα ὀφείλεται στὸν τρόπο τῆς ψυχῆς μας, στὴν πίστι καὶ στὴ συναίσθησι τῆς καθόδου τοῦ Παναγίου Πνεύματος, ποὺ μᾶς συντρίβει κυριολεκτικῶς πρὸ τοῦ Μυστηρίου. Ἄς μὴ κάνωμε σύγχυσι τῶν προσευχῶν μὲ τὴ βωβὴ ἀπολογία τῆς ψυχῆς μας μπροστὰ στὴν παρουσία τοῦ Θεοῦ.

Αὐτὸ τὸ προσκύνημα, στιγμῶν μάλιστα, ἀλλὰ στιγμῶν οὐρανίου βάθους μεγίστης πνευματικῆς ὠφελείας καὶ δι' αὐτὸν ἀκόμη, ποὺ δὲν ἀξιοῦται νὰ κοινωήσῃ τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων, δὲν ὑπόκειται σὲ κανονικὰ διατάξεις περὶ τοῦ μὴ κλίνειν γόνου κατὰ τὰς Κυριακάς. Νὰ γονατίζῃς ἀδελφέ καὶ νὰ διαφωτίσῃς τὸ λαὸ νὰ κἀνῃ τὸ ἴδιο κατὰ τὴ στιγμὴ τῆς μετουσιώσεως καὶ θὰ ἰδῆς τὸ συγκινητικὸ φαινόμενο, ὅπως τὸ βλέπεις σὲ μεγαλύτερη χρονικὴ ἔκτασι τὴν ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς.

Μὲ ἀγάπη Χριστοῦ Χ.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΕΙΣ ΑΠΟΡΙΑΣ

Η ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΚΑΙ Η ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΕΞΕΛΙΞΕΩΣ

Α'.

Εἰς ἀπορίας, προβληθείσας εἰς τὸν «Ἐφημέριον» προβάλλεται, πρὸς τοὺς ἄλλοις, τὸ ἐρώτημα, ἐὰν εἶναι δυνατὸν νὰ συμβιβασθῇ ἡ χριστιανικὴ Θρησκεία πρὸς τὴν θεωρίαν τῆς ἐξελιξέως, ἡ ὁποία διδάσκει, ὅτι ἡ ποικιλία τῶν φυτικῶν καὶ ζωϊκῶν εἰδῶν προέκυψε βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον κατὰ τὴν διάρκειαν πολλῶν χιλιετιῶν ἐκ τῶν κατωτέρων ὀργανισμῶν. Τοιοῦτοτρόπως ἀπὸ μονοκυττάρους ὀργανισμοὺς προέκυψαν συνθετώτεροι ὀργανισμοί, ἀπὸ τούτους ἀκόμη τελειότεροι καὶ τέλος ἀπὸ τοὺς πλεόν ἐξελιγμένους ἐξ αὐτῶν ὁ ἄνθρωπος. Ὁ Δαρβῖνος εἶναι εἰς τῶν κυριωτέρων ἐκπροσώπων τῆς θεωρίας ταύτης.

Ἄλλὰ γεννᾶται τὸ ἐρώτημα: Δικαιολογεῖται ἀνησυχία τις εἰς τοὺς ἐκπροσώπους τῆς Θρησκείας ἐκ τῆς τυχὸν ἐπικρατήσεως τῆς θεωρίας τῆς ἐξελιξέως; Δύναται πράγματι ὁ ὕλισμός νὰ κλονίσῃ δι' αὐτῆς τὴν βιβλικὴν διδασκαλίαν περὶ τῆς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ δημιουργίας τῶν ζῶντων εἰδῶν; Ἡ ἀπάντησις εἰς τὸ ἐρώτημα τοῦτο εἶναι ἀδιστακτικῶς ἀρνητικῆ. Ἡ θρησκευτικὴ πίστις οὐδόλως δύναται νὰ κλονισθῇ διὰ τῆς τυχὸν ἐπαληθεύσεως τῆς θεωρίας ταύτης διὰ τοὺς ἐξῆς λόγους:

α') Ἡ σειρὰ τῆς δημιουργίας τῶν ὀργανισμῶν, ὡς αὕτη ἀναφέρεται εἰς τὴν Ἐξάήμερον τοῦ Μωϋσέως, συμβιβάζεται ἄριστα μὲ τὴν σειρὰν τῆς ἐμφανίσεως τῶν φυτῶν καὶ τῶν ζῴων, ὡς αὕτη παρουσιάζεται ὑπὸ τῆς θεωρίας τῆς ἐξελιξέως. Κατὰ τὴν Μωσαϊκὴν Ἐξάήμερον ἡ ζωὴ παρουσιάσθη προοδευτικῶς (φυτὰ, ζῶα ἐν τῷ ὕδατι, ἔρπετά, μεγάλα ζῶα καὶ τελευταῖος ὁ ἄνθρωπος).

β') Πατέρες τινὲς τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐκκλησιαστικοὶ ἄνδρες, οἳ οἱ ἦσαν ὁ Μ. Βασίλειος, ὁ Γρηγόριος Νύσσης, ὁ Χρυσόστομος, ὁ Αὐγουστῖνος, ὁ Θωμᾶς Ἀκινᾶτος, ἐδέχοντο ἐξελίξιν τινα, κατευθυνομένην ὑπὸ τοῦ Θεοῦ¹.

γ') Οἱ εἰσηγηταὶ καὶ κορυφαῖοι ἐκπρόσωποι τῆς ἐξελικτικῆς θεωρίας παλαιότερον καὶ οἱ ἐκ τῶν σημερινῶν φυσιοδιφῶν ὑποστηρίζοντες ἢ ἀπλῶς μνημονεύοντες ταύτην διακηρύττουν, ὅτι ἡ ἰδέα τῆς ἐξελιξέως ὄχι μόνον δὲν ἐξοβελίζει τὴν πίστιν εἰς τὸν Θεὸν Δημιουργόν, ἀλλ' ἀντιθέτως ἐνισχύει καὶ στηρίζει ταύτην σπουδαιότατα.

1. Παν. Τρεμπέλα, Ἀπολογητικαὶ Μελέται, Τεῦχος Γ'. Ἡ θεωρία τῆς ἐξελιξέως, Ἀθήναι 1938, σελ. 15 ἐξ., 234 ἐξ. Τοῦ αὐτοῦ, Δογματικὴ, τόμ. 1, σελ. 462.

Ὁ κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους ἰδρυτῆς τῆς ἐξελικτικῆς θεωρίας Λαμάρκ (Lamarek) τονίζει, ὅτι ἡ ποικιλία τῶν ζῴων ἀποτελεῖ «κλίμακα», ἥτις οὐδὲν ἄλλο εἶναι παρά «ἡ γενικὴ καὶ ἀμετακίνητος τάξις, τὴν ὁποίαν ὁ ὕψιστος Δημιουργὸς ἐδημιούργησεν ἐν τῷ παντί»¹. Ὡσαύτως ὁ κορυφαῖος ἐξελικτικὸς Γάλλος ζωολόγος Σαιντ-Ιλαίρ (Étienne Geoffroy Saint-Hilaire) διαβλέπει ἐν τῇ ἐξελίξει τὴν ἐκτέλεσιν θεοῦ σχεδίου, κατὰ τὸ ὁποῖον «ἕκαστον πρᾶγμα φθάνει εἰς στιγμὴν ἐκ προτέρου ὀρισμένην καὶ ἀποφασισμένην ὑπὸ τοῦ Θεοῦ»².

Ὁ Δαρβῖνος (Darwin), τὸν ὁποῖον οἱ ὕλισται παρουσίασαν ὡς στήριγμα τῆς ἀθεΐας, σαφῶς καὶ κατηγορηματικῶς ἐκφράζει τὴν εἰς τὸν Δημιουργὸν πίστιν του. Ἐν τῷ ἔργῳ του περὶ τῆς καταγωγῆς τοῦ ἀνθρώπου» γράφει τὰ ἑξῆς: «Τὸ ζήτημα, ἐὰν ὑπάρχῃ Δημιουργὸς καὶ κυβερνήτης τοῦ σύμπαντος, εἶναι ἐντελῶς ξεχωριστόν. Καὶ εἰς τὸ ἐρώτημα αὐτὸ ἀπαντοῦν καταφατικῶς τὰ μεγάλα πνεύματα, τὰ ὁποῖα ἔζησαν ἀνά τοὺς αἰῶνας». Καὶ κατωτέρω τονίζει: «Καὶ αἱ δύο «πράξεις» τῆς γενέσεως, τὸσον τοῦ εἶδους, ὅσον καὶ τῶν ἀτόμων, εἶναι, ἐντελῶς κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον, μέρη ἐκείνης τῆς μεγάλης λογικῆς σειρᾶς τῶν γεγονότων, τὰ ὁποῖα μὲ κανένα τρόπον δὲν ἠμπορεῖ νὰ δεχθῇ τὸ πνευμά μας ὡς ἀποτέλεσμα τυφλῆς τύχης»³.

Καὶ σήμερον ὅσοι ὀμιλοῦν σοβαρῶς περὶ τῆς ἐξελίξεως δέχονται αὐτὴν οὐχὶ ὡς συμβαίνουσαν τυχαίως, ἀλλ' ὡς ἔχουσαν τελολογικὸν χαρακτῆρα. Ὁ διάσημος ρώσος βιολόγος Βαβίλωφ, Διευθυντῆς τοῦ Ἰνστιτούτου Γενετικῆς τῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστημῶν τῆς Ρωσίας, ὠμίλησε περὶ «διευσθυνομένης ἐξελίξεως», τοῦθ' ὅπερ συνετέλεσεν εἰς τὸ νὰ παυθῇ ἐκ τῆς θέσεώς του ὡς ἐχθρὸς τοῦ Διαλεκτικοῦ Ὑλισμοῦ⁴ καὶ τοῦ Κομμουνισμοῦ.

Ὁ ἀνθρωπολόγος Βάιζερμελ (Weisermel) λέγει, ὅτι «ὀπωσδήποτε ἐπέρασεν ὀριστικῶς ὁ καιρὸς, κατὰ τὸ ὁποῖον ὁ ὕλισμὸς ἠδύνατο νὰ ἐπικαλεσθῇ τὴν θεωρίαν τῆς ἐξελίξεως. Ἡ ἐξέλιξις εἶναι νοητὴ μόνον ὡς ἔργον μιᾶς νοούσης δυνάμεως. Αὐτὸ εἶναι τὸ μέχρι τοῦδε ἀποτέλεσμα τῆς ὅλης ἐρεύνης τῆς ἐξελίξεως»⁵. Ὁ Καθηγητῆς τῆς Φυσικῆς Rogers D. Rusk ἔγραφε

1. Lamarek, Philosophie Zoologique ἐν Π. Τρεμπέλα, Ἡ θεωρία τῆς ἐξελίξεως, σελ. 6.

2. Ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 6.

3. «Διακλήρυξις τῆς χριστιανικῆς ἐνώσεως ἐπιστημόνων», Ἀθήναι 1946, σελ. 42-43.

4. Ἰω. Οἰκονομίδου, Ὁ ἄνθρωπος καὶ ἡ καταγωγὴ του, περ. «Ἀκτῖνες», ἔτος 1949, σελ. 504.

5. Weisermel, Natur und Kultur, München, September 1942, ἐν Ἰω. Οἰκονομίδου, Ἡ θεωρία τῆς ἐξελίξεως σήμερον, ἔ.ἀ., σελ. 73.

τῆ 1944 περὶ τῆς θεωρίας τῆς ἐξελιξέως, ὅτι ἡ «μάχη διὰ τὴν ση-
μασίαν τῆς, πού ἦτο μακρὰ καὶ ζωηρά, μόλις κατέπαυσε. Σήμερον
πρέπει ὁ διανοούμενος κόσμος νὰ καταλάβῃ, ὅτι ἀντὶ τῆς ἀνατροπῆς
τῶν βάσεων τῆς θρησκευτικῆς πίστεως, ἡ θεωρία τῆς ἐξελιξέως
προσφέρει ἓνα πολὺ περισσότερον ἀποδεκτὸν τρόπον, διὰ τοῦ
ὁποίου ἐν θ ε ῖ ο ν σ χ έ δ ι ο ν κατέστη δυνατόν νὰ πραγματοποιη-
θῇ»¹. Καὶ ὁ διάσημος Γαλλοαμερικανὸς βιολόγος Lecomte du
Noüy γράφει: «Ἡ ἐξελιξις δὲν κατανοεῖται εἰμὴ μόνον, ἐάν
δεχθῶμεν, ὅτι κυβερνᾶται ἀπὸ μίαν σκοπιμότητα, ἀπὸ ἓνα σκοπὸν
ἀκριβῆ καὶ μακρᾶς προοπτικῆς»².

Ἐκ πάντων τούτων γίνεται φανερόν, ὅτι ἡ τυχὸν ἐπαλήθευσις
καὶ ἐπικράτησις τῆς θεωρίας τῆς ἐξελιξέως οὐδὲν σημαίνει ἐναντίον
τῆς Θρησκείας. Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ἡ ἐξελιξις οὐδόλως εἶναι
ἀποτέλεσμα τῆς τύχης, τοῦτέστι τῶν τυφλῶν μηχανικῶν δυνάμεων,
ἀλλὰ τελεῖται ὑπὸ τὴν ἐποπτεῖαν τοῦ Δημιουργοῦ κατὰ τρόπον,
ὥστε τὸ φυτικὸν καὶ ζωικὸν βασίλειον νὰ πραγματοποιοῖ ἡ σχέδιον
συλληφθὲν καὶ διαταχθὲν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. Μάλιστα καὶ «συγγραφεῖς
τινες τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας εἰσηγήθησαν τὴν γνώμην,
ὅτι ὁ σωματικὸς ὀργανισμὸς τοῦ ἀνθρώπου προῆλθεν ἐκ τινος τῶν
τελειοτέρων κτηνωδῶν ὀργανισμῶν, τῶν προσεγγιζόντων ἤδη
πρὸς τὸν ἄνθρωπον δι' ἐξελιξέως συντελεσθείσης ὑπὸ τὴν θείαν
ἐπίβλεψιν, καθ' ἣν ὁ Θεὸς ἐνήργησεν ἐμμέσως διὰ τῆς χρησιμο-
ποιήσεως δευτερευόντων αἰτίων»³. Πάντως «πρέπει νὰ τονισθῇ,
ὅτι κἄν ἔτι δεχθῇ τις, ὅτι ὁ κατὰ Χρυσόστομον «χοῦς ὁ λεπτό-
τατος τῆς γῆς», ἐξ οὗ ἐπλάσθη τὸ πρῶτον ἀνθρώπινον σῶμα,
ὑπῆρξεν ὕλη ζῶσα καὶ χοῦς κατειργασμένος εἰς ζωικὸν ὀργανισμὸν
ἐν σχέσει πρὸς τοὺς τῶν λοιπῶν ἀλόγων ζῶων, καὶ πάλιν ἐπιβάλ-
λεται νὰ δεχθῶμεν, ὅτι ὁ ὀργανισμὸς οὗτος, ἵνα καταστῇ κατά-
λληλος, ὅπως εἰσδεχθῇ τὴν ἀνθρωπίνην ψυχὴν, ἔδει νὰ ἀκουσθῇ
τὸ δημιουργικὸν πρόσταγμα, Γενηθήτω σῶμα ἀνθρώπινον καὶ ἡ
ἀπὸ τοῦ κτηνώδους ὀργανισμοῦ εἰς τὸ ἀνθρώπινον μεταπήδησις
νὰ συντελεσθῇ δι' ἀμέσου δημιουργικῆς ἐπεμβάσεως τοῦ Θεοῦ»⁴.

Ἐπειὴ οὗτος «ἐνεφύσησεν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ (τοῦ ἀνθρώπου)
πνοὴν ζωῆς καὶ ἐγένετο ὁ ἀνθρώπος εἰς ψυχὴν ζῶσαν» (Γεν. β', 7).
Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον συμβιβασομένης τῆς θεωρίας τῆς
ἐξελιξέως πρὸς τὴν χριστιανικὴν πίστιν, γίνεται φανερόν, ὅτι, ὡς

1. Rogers D. R u s k, Forward with science, New York 1944, σελ. 301.

2. L. du N o ü y, Homme et sa destinée, Paris 1948, σελ. 76.

3. Π. Τ ρ ε μ π έ λ α, Δογματική, τόμ. 1, σελ. 462.

4. Π. Τ ρ ε μ π έ λ α, ἐνθ' ἄνωτ.

λέγει ὁ καθηγητὴς Φλέμινγκ (John Ambrose Fleming), ἡ ἐξέλιξις εἶναι ὁ τρόπος, «ἡ μέθοδος μετὴν ὁποῖαν ἔγινε ἡ δημιουργία. Δὲν δικαιούμεθα νὰ θέσωμεν τὴν ἐξέλιξιν εἰς τὴν θέσιν μιᾶς ἀπ' ἐαυτῆς δρώσης δημιουργικῆς θεότητος», ἀλλὰ «χρειαζόμεθα μίαν διαρκῶς δρῶσαν κατευθυντήριον Διάνοιαν, τὴν Διάνοιαν τοῦ Δημιουργοῦ, ὁ ὁποῖος ἐδημιούργησε τὸν κόσμον κατὰ τὴν μέθοδον αὐτήν»¹.

Ἄλλ' ἐὰν ἡ παραδοχὴ τῆς θεωρίας τῆς ἐξελίξεως δὲν ἀποτελεῖ κίνδυνον καὶ «ζήτημα ζωῆς ἢ θανάτου» διὰ τὴν Θρησκείαν, ἀντιθέτως ἢ ἀπόρριψις τῆς μηχανοκρατικῆς μορφῆς τῆς θεωρίας τῆς ἐξελίξεως σημαίνει τὸν ἐκ θεμελίων κρημνισμόν τοῦ οἰκοδομήματος τῆς ὑλιστικῆς καὶ ἀθεϊστικῆς κοσμοθεωρίας. Ἐντεῦθεν ἐξηγεῖται διατι οἱ ὑλισταὶ ἠγωνίσθησαν νὰ ἐπιβάλουν τὴν ιδέαν τῆς εἰς τὴν τύχην ὀφειλομένης ἐξελίξεως τῶν εἰδῶν τῆς ζωῆς.

Μετὰ τὴν ἀνωτέρω γενομένην κοσμοθεωριακὴν τοποθέτησιν τῆς ἐξελικτικῆς θεωρίας, γεννᾶται τὸ ἐρώτημα: Ποία εἶναι ἡ θέσις τῆς θεωρίας ταύτης ἐν τῇ Ἐπιστήμῃ, ἀνεξαρτήτως τοῦ ζητήματος τῆς σχέσεως πρὸς τὴν Θρησκείαν; Περὶ αὐτοῦ θὰ ὁμιλήσωμεν εἰς τὸ προσεχὲς φύλλον τοῦ «Ἐφημερίου»

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Ἵφηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

1. Ἰω. Οἰκονομίδου, ἔ. ἀ., σελ. 68, 73.

Ο «ΗΜΕΡΟΔΕΙΚΤΗΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ» ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1961 ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἀφιερωμένος
εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν μας.

Περιέχει, ἐκτὸς τῆς συνήθους ἡμερολογιακῆς ὕλης, καὶ καθημερινὰ διαφωτιστικὰ καὶ ἐποικοδομητικὰ σημειώματα, ἀναφερόμενα εἰς τὴν οὐσίαν, τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἐνδοξον ἱστορίαν τῆς Ὁρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας, ὡς καὶ τὴν ἀποστολὴν αὐτῆς διὰ τὸν ἁγιασμόν τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὴν δημιουργίαν ἀληθοῦς πολιτισμοῦ. Συνοδεύεται ὑπὸ καλλιτεχνικοῦ χρυσοποικίλου πλαισίου, κοσμομένου διὰ βυζαντινῆς εἰκόνης τοῦ Ἰδρυτοῦ τῆς Ἐκκλησίας, Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

ΤΙΜΑΤΑΙ (μετὰ πλαισίου) δρχ. 10.

Εἰς ὀμαδικὰ παραγγελία Ἐνοριῶν παρέχεται ἔκπτως 20%.

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ
ΑΠΟ ΤΗΝ «ΦΙΛΟΘΕΟΝ ΑΔΟΛΕΣΧΙΑΝ»
ΤΟΥ ΕΥΓΕΝΙΟΥ ΒΟΥΛΓΑΡΗ
ΕΠΙΣΤΑΣΙΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΓΕΝΕΣΙΝ

Δὲν πρέπει νὰ καθυστεροῦνται στοὺς Ἱερεῖς
τὰ μέσα τῆς συντήρησής των.

Ὁ Ἰσαὰκ εἶπε στὸ παιδί του — «Φέρε μου, παιδί μου, νὰ φάω, γιὰ νὰ σοῦ δώσω τὴν εὐλογία μου» (Γεν. κστ', 30-31). Ἄς συνταιριάσωμε αὐτὸ πού εἰπώθη- κεν ἐδῶ ἀπὸ τὸν Ἰσαὰκ πρὸς τὸ παιδί του, κι' ἄς τὸ μεταφέρωμε στοὺς Ἱερεῖς τοῦ Θεοῦ· πού γι' αὐτοὺς δίκαια μπορεῖ κανεὶς νὰ εἰπῇ στοὺς λαϊκοὺς, ποῦναι τὰ πνευματικὰ τους παιδιά — Ζητεῖς, Χριστιανέ μου, ἀπὸ τὸν Ἱερέα, ποῦναι ὁ πνευματικὸς σου πατέρας, τὴν εὐλογία του. Ἐχει καλῶς. Πές μου ὅμως, ἐφρόντισες γι' αὐτὸν ποτέ σου; Τοῦ λές:—νᾶχω τὴν εὐχή σου. Κι' αὐ- τὸς ἴσως πεινᾷ—Εὐλόγησέ με. Μὰ ποτέ σου δὲν ἐνδια- φέρεσαι, ἂν βρίσκεται σὲ ἀνάγκη· οὔτε καὶ δείχνεις προθυμία νὰ τὸν βοηθήσης στὴν ἀνάγκη του αὐτῆν.

Ὁ Ἰσαὰκ οὔτε τὸν πρωτότοκο γιου του δὲν εὐλο- γεῖ, ἂν δὲ τοῦ φέρῃ προτῆτερα νὰ φάῃ φαγητὰ τῆς ἀρε- σκειάς του. Ναί· «θὰ σ' εὐλογήσω» ἀλλὰ «φέρε μου πρῶτα νὰ φάω». Τί νομίζεις ἐσὺ λοιπόν; Οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ κληρικοὶ γενικὰ πού ὑπηρετοῦνε στὸ ναό, δὲν πρέπει νὰ συντηροῦνται ἀπὸ τὸ ναό; Κι' αὐτοί, πού ἔργο τους εἶναι νὰ εὐλογοῦνε καὶ ν' ἀγιάζουνε πάντα τους, καὶ νύκτα καὶ ἡμέρα, τὰ πνευματικὰ τους παι- διά, δὲν εἶναι δίκαιο νὰ βρίσκουνε κι' αὐτοὶ ἀνταπό- κριση καὶ κάποια περίθαλψη ἀπ' αὐτά;

Ναί, βεβαίωτατα. Καὶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος τὸ βρίσκει αὐτὸ ἀπόλυτα εὐλογο καὶ δίκαιο, ὅταν γρά- φοντας γιὰ τὸ χρέος, πού ἔχομε νὰ συντηροῦμε τοὺς Ἱερεῖς, συγκαταριθμοῦσε καὶ τὸν ἑαυτό του κι' ἔλεγε· «ἐὰν ἐμεῖς σᾶς ἐσπείραμε τὰ πνευματικὰ δῶρα, τὸ

βρίσκετε λοιπόν μεγάλο πράγμα, ἂν θερίσωμε κι' ἐμεῖς ἀπὸ σᾶς τὰ ὑλικά»; Καὶ σ' αὐτὸ προσήρμοζε καὶ τὴν ἀλληγορίαν τῆς Παλαιᾶς Γραφῆς· «δὲν πρέπει νὰ βάζῃς φίμωτρο στὸ βῶδι πού ἀλωνίζεις».

Καὶ κανένας βέβαια δὲν εἶναι τόσο ἄμυαλος καὶ τόσο καχύποπτος, ὥστε νὰ θελήσῃ ν' ἀποδώσῃ στὸ θεῖο Παῦλο μέριμνα γιὰ τὰ γήινα. Ὁ Ἀπόστολος ἐζοῦσεν ἀπὸ τὰ χέρια του· κι' ἀπὸ τῆ δουλειά του, σὰν σκηνοποιός, εὔρισκε τὰ μέσα νὰ συντηρηθῇ κι' ὁ ἴδιος, κι' αὐτοὶ πού ἦτανε μαζί του, κι' ἔλεγε· «Μὲ τὰ χέρια μου ἀνταποκρίθηκα καὶ στίς δικές μου ἀνάγκες· καὶ σ' αὐτῶν πού μένουνε κοντά μου». (Πράξ. κ', 34).

Παραγγέλλει ὅμως τὴν ἀμοιβαίαν αὐτὴν ἀνταλλαγή καὶ ἀντίδοση τῶν πνευματικῶν μὲ τὰ ὑλικά, ἐπειδὴ τὴν ἐπίστευε, πὼς φέρνει καὶ στὰ δυὸ μέρη μεγάλην ὠφέλεια. Γιατὶ οἱ μὲν Ἱερατικοὶ ἀπαλλάσσονται ἔτσι ἀπὸ τὶς βιωτικὲς μέριμνες, κι' ἀσχολοῦνται, ἀνετώτερα καὶ μὲ περισσότερο ζῆλο, στὸ θεῖο τους λειτουργήμα· οἱ δὲ λαϊκοὶ βρίσκουνε τὴν εὐκαιρία νὰ τοὺς φανερώσουνε τὴν εὐγνωμοσύνη, πού τοὺς χρεωστοῦνε· καὶ ταυτόχρονα ἐξασκοῦνται στὸ θεάρεστο ἔργο τῆς φιλανθρωπίας.

Οἱ γέροντες εἶναι καχύποπτοι καὶ εὐκολὰ ξεγελοιοῦνται.

Ὁ γέρος ἄνθρωπος εἶναι, ἀπὸ φυσικοῦ του, καχύποπτος· γιατί ἡ πολύχρονη πεῖρα τῆς περασμένης ζωῆς, τὸν ἔχει διδάξει νᾶναι προσεκτικός. Καὶ μ' ὅλον τοῦτο, οἱ γέροι εἶναι εὐκολοαπάτητοι· καὶ παρ' ὅλη τὴν καχυποψία τους καὶ τὴν προσοχή τους, ξεγελοιοῦνται σὲ πολλὰ· γιατί τὰ κριτήριά τους, καὶ τὰ ἐσωτερικά καὶ τὰ ἐξωτερικά, εἶναι ἐξασθετισμένα ἀπὸ τὰ γηρατιὰ κι' ἀπὸ τὶς ἀσθένειες. Καὶ γι' αὐτό, δὲν ἔχουνε, ὅπως προτῆτερα, τὴν ἴδιαν ἰκανότητα ν' ἀντιλαμβάνονται καὶ νὰ διακρίνουν τὰ πράγματα.

Ὁ γέρο-Ἰσαάκ, ἀφοῦ ἔστειλε τὸν Ἡσαῦ, τὸ γυιό

του, νά κυνηγήση καὶ νά τοῦ ἐτοιμάσῃ, ἀπὸ τὸ κυνήγι πού θ'ἄφερνε φαγητό, σάν τὸν εἶδε νά γυρίσῃ, νωρίτερα ἀπὸ ὅτι τὸν περίμενε, ὑποψιάσθηκε, μήπως τυχὸν καὶ δὲν εἶναι αὐτὸς ὁ πραγματικὸς Ἡσαῦ, ὁ γυιὸς του· καὶ τὸν ἀρώτησε — «Ποιὸς εἶσαι παιδί μου»; Καὶ ὅταν ἄκουσε πὼς εἶναι ὁ Ἡσαῦ, τὸ πρωτότοκο παιδί του, ξαναρώτησε — «Πῶς ἔγινε κι' ἐγύρισες τόσο νωρίς»; Κι' ὅταν τ' ἀπάντησε, πὼς ὁ Θεὸς τὰ οἰκονόμησε καὶ παρουσιάσθηκεν ἀμέσως κυνήγι ἐμπρὸς του, τὸν ξαναεξέτασε· καὶ τὸν ἐφώναξε νά πάῃ κοντά του· καὶ τὸν ἐψηλαφοῦσε προσεκτικὰ, γιὰ νά ἰδῇ, ἂν εἶναι πραγματικὰ ὁ Ἡσαῦ, ὁ γυιὸς του· — «Ἐλα κοντά μου παιδί μου· θέλω νά σέ ψηλαφήσω, γιὰ νά ἰδῶ ἂν πραγματικὰ εἶσαι τὸ παιδί μου ὁ Ἡσαῦ, γιὰ ὅχι» (Γεν. κζ', 21). Κι' ὅταν ἐπλησίασε, καὶ μὲ τὸ ψηλάφισμα πού τοῦκανε, ἐβεβαιώθηκε πὼς στὰ γυμνά του μπράτσα καὶ στὸν τράχηλό του ἦτανε δασύς καὶ τριχωτὸς σάν πρόβατο, ἐνόμισε πὼς αὐτὸ εἶναι ἱκανοποιητικὸ σημάδι, ὅτι εἶναι πράγματι ὁ Ἡσαῦ. Μ' ὅλον τοῦτο ὅμως, ἀκόμα ἀμφέβαλλε κι' ἐδίσταζε, μήπως τάχα καὶ εἶναι ὁ Ἰακώβ. «Τὰ μὲν χέρια, τοῦ εἶπε, μοιάζουνε μὲ τὰ χέρια τοῦ Ἡσαῦ· ἡ φωνὴ ὅμως, μοιάζει μὲ τὴ φωνὴ τοῦ Ἰακώβ» (Γεν. κζ' 22), ὅπως καὶ πραγματικὰ ἦτανε. Κι' ὁ γέροντας, παρ' ὅλη τὴν ἐξέταση πού ἔκανε, καὶ πάλιν ἐξεγελάσθηκε· «καὶ δὲν τὸν ἀναγνώρισε»· κι' ἔτσι εὐλόγησε τὸν Ἰακώβ, μὲ τὴν ἰδέα πὼς εἶναι ὁ Ἡσαῦ.

Τὸ ἀξιοσημεῖωτο εἶναι, πὼς ἀφοῦ ἡ Γραφή λέγει «πὼς δὲν τὸν ἀναγνώρισε» καὶ πὼς «εὐλόγησε τὸν Ἰακώβ», νομίζοντας πὼς ἦτανε ὁ Ἡσαῦ, προσθέτει ὅτι καὶ πάλιν ὁ Ἰσαὰκ ἐπέμεινε στίς ἐρωτήσεις του· κι' ὅλος ὑποψίαν ὁ γέροντας ξαναρωτᾷ καὶ πάλιν — «Σὺ εἶσαι ὁ Ἡσαῦ τὸ παιδί μου»; (Γεν. κζ', 24). Κι' ἀφοῦ ἔφαγε καὶ ἤπιε τὸν ξαναπροσκάλεσε νά πλησιάσῃ κοντύτερα, γιὰ νά τὸν φιλήσῃ — «Πλησίασε, παιδί μου, καὶ

φίλησέ με» (Γεν. κζ' 25—26). Κι' όταν έπλησίασε κι' από τὰ ρουχά του ώσμίστηκε «χωραφίσια πραγματικά μυρουδιά», τότε πλέον τόν εύλόγησε.

Προσεκτικώτερη και καλύτερη εξέταση δέν μπορούσαν ό γέροντας νά κάμη. Κι' όμως και ύστερα από μιá τέτοια προσεκτικήν έρευνα, έξεγελάσθηκε.. Δέν μπορούσε νά κάμη τίποτε περισσότερο. "Όλα τὰ μεταχειρίσθηκε για νά μάθη τήν αλήθεια. Και τήν άκοή. Και τήν άφή. Και τήν όσφρηση. Και τή γεύση. "Όλες δηλαδή τίς αίσθήσεις του, έκτός από τήν όραση, γιατί ήτανε τυφλός. Μè τ' αύτιά του έξεχώρισε, πώς ή φωνή ήτανε του 'Ιακώβ. Μè τήν άφή, πίστεψε πώς είναι τὰ χέρια του 'Ησαϋ. Μè τήν όσφρηση, αίσθάνθηκε τήν μυρωδιά τής έξοχής. Και με τή γεύση, έδειξε πώς ένοστιμεύθηκε και πώς τ' άρεσε πολύ τó φαγητό. Κι' όμως έξεγελάσθηκε, γιατί από τὰ γεράματα ήτανε έξασθενησμένες οι αίσθήσεις του.

'Η όραση είναι ή πιστότερη από όλες τίς αίσθήσεις· μα αύτή του έλειπε. Τί νά τούκανε ή άκοή, πού με τή φωνή άντιμαρτυρούσε τήν αλήθεια; Δέν άρκοϋσε για νά έξουδετερώση τίς άλλες, και νά του στηρίξη, τήν ύποψία του. Κι' έτσι, μ' όλη τή προσεκτικήν εξέταση πού έκανεν ό γέροντας, έξεγελάσθηκε.

"Αραγε όμως, τὰ γερατειά μονάχα είναι ή αποκλειστική αίτία, πού ξεγελοίεται στις κρίσεις του ό άνθρωπος; 'Αλλοίμονο. Και πόσες άλλες περιστάσεις δέν συντρέχουνε σ' αύτό; Συχνά, διάφορες ασθένειες και πάθη περιτριγυρίζουνε από παντού τόν ταλαίπωρον άνθρωπο, και τόν κάνουνε—κι' αν είναι άκόμη επάνω στην άκμή του —νά ξεγελοίεται και νά σφάλλεται στις κρίσεις του· κι' άς είναι όσο θέλει προσεκτικός και νοήμονας.

Και μάλιστα, αν τίς κρίσεις του αυτές τίς στηρίξη όχι στην προσωπική του αίσθηση και αντίληψη, αλλά στο μυαλό του και στους συλλογισμούς του· και μάλι-

στα, όταν γίνονται γρήγορα, ἢ μὲ προκατάληψη, ἢ καὶ τυχὸν ἐπηρεάζονται ἀπὸ τὰ αἰσθήματά του καὶ ἀπὸ τὴν ἐπιθυμία του. Τότες ὁ λογισμὸς του δὲν μπορεῖ, σὰν ἕνας καλὸς ἀρματηλάτης, νὰ κρατήσῃ γερὰ τὰ χαλινάρια τῶν ἀλόγιστων παθῶν καὶ νὰ διευθύνῃ τὸ ἀμάξι τοῦ νοῦ, ἀλλὰ παρασέρνεται κι' αὐτός· κι' ὅπως λέγει ὁ Σελευκείας Βασίλειος, «γίνεται αἰχμάλωτος τοῦ ἄρματος του».

Τὰ ξεγελάσματα καὶ τὰ λάθη αὐτὰ συμβαίνουν συχνότερα στοὺς νέους καὶ εἶναι —κατὰ κανόνα— καὶ περισσότερον ἐπικίνδυνα ἀπὸ αὐτά, πού παθαίνουν οἱ γεροντότεροι, ἐπειδὴ ἔχουνε ἐξασθενησμένα τὰ αἰσθητήριά τους.

Εὐλογίες ἀντίστροφες. Ἡ προσευχή μας πρὸς τὸ Θεὸ πρέπει νὰ γίνεται μὲ τὴν ὀφειλόμενη τάξη.

Ἡ πρώτη εὐλογία, πού ἔδωκεν ὁ Ἰσαὰκ στὸν Ἰακώβ, αὐτὴ ἦταν ἡ καθαυτὸ καὶ μεγάλη εὐλογία. Ἡ δεύτερη, πού κατόπιν ἔδωκε στὸν Ἡσαῦ, ἦταν κατώτερη κι' ὡς πρὸς τὴ σημασία της κι' ὡς πρὸς τ' ἀποτελέσματά της. Μὲ τὴν πρώτην ἐκείνην εὐλογία ὁ Ἰακώβ ἀνακηρύχθηκεν ὁ πρῶτος κι' ὁ ἀνώτερος ἀπὸ ὅλους μέσα στὸ πατρικὸ σπίτι· κι' ἐκληρονόμησε τὸ δικαίωμα αὐτὸς νὰ ἐξουσιάζῃ κι' ὅλους τοὺς ἄλλους ἀδελφούς του. «Νὰ γίνῃς Κύριος τοῦ ἀδελφοῦ σου· καὶ θὰ σὲ προσκυνήσουνε τὰ παιδιὰ τοῦ πατέρα σου» (Γεν. κε', 29). Πῶς ἦτανε λοιπὸν δυνατὸ, μὲ τὴν δεύτερην εὐλογία, πού πῆρεν ὁ Ἡσαῦ, νὰ μὴν εἶναι κατώτερος ἀπὸ τὸν ἀδελφὸ του, πού αὐτὸς καταξιώθηκε μὲ τὴν ὑπεροχὴ κι' ἀνακηρύχθηκεν ὁ Κύριος; Ἄν ἐκείνη ἡ πρώτη εὐλογία τοῦ ἔδωκε τὴν ἐξουσία καὶ τὴν κυριαρχία, ἐπόμενον εἶναι, πῶς ἡ δεύτερη ἦτανε εὐλογία ὑπακοῆς καὶ ὑποταγῆς.

Ἄλλ' εἶναι ἀξιοσημείωτη καὶ ἡ ἀντίθεση, πού φανερώνεται στὴν τάξη τῶν δύο αὐτῶν εὐλογιῶν. Ὅταν

δηλαδή ὁ Ἰσαὰκ εὐλογῆ τὸν Ἰακώβ, μαζί μ' ὅλα τ' ἄλλα τοῦ εὐχεται, «ὁ Θεὸς νὰ σοῦ δίνη τὴ δροσιὰ τ' οὐρανοῦ καὶ τὰ πλούτη τῆς γῆς» (Γεν. κζ', 28). «Ὅταν δὲ κατόπιν εὐλογῆ τὸν Ἡσαῦ, τοῦ εὐχεται ἔτσι «τ' ἀγαθὰ τῆς γῆς νᾶναι μέσα στὸ σπίτι σου· καὶ ἡ δροσιὰ τ' οὐρανοῦ ἀπὸ ψηλά» (Γεν. κζ', 39).

Στὸν Ἰακώβ ἐπικαλεῖται τ' οὐρανοῦ τὴ δροσιὰ πρῶτα· κι' ἔπειτα τὰ πλούτη τῆς γῆς. Στὸν Ἡσαῦ ἀντίθετα· πρῶτα τοῦ εὐχεται τὴν καρποφορία τῆς γῆς, κι' ἔπειτα τὴ δροσιὰ τ' οὐρανοῦ. Ἐκεῖ ἀρχίζει ἀπὸ τὰ οὐράνια, καὶ κατεβαίνει στὰ ἐπίγεια. Ἐδῶ ἀρχίζει ἀπὸ τὰ γήινα, κι' ἔπειτα πηγαίνει στὰ οὐράνια. Ἐκεῖ τηρεῖται ἡ ἐπιβαλλόμενη καὶ δικαιοτάτη τάξη. Ἐδῶ ἡ τάξη ἀλλάζει. Καὶ φαίνεται πλέον ὄχι τάξη, ἀλλὰ ἓνα εἶδος ἀταξίας.

Τὸ πρῶτο καὶ τὸ κυριώτερον, εἶναι τὸ νὰ ζητᾶ ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τὸ Θεὸ τὰ οὐράνια ἀγαθὰ· τὴν χάρη καὶ τὴν εὐλογία τοῦ Θεοῦ· τὴν εὐσπλαγγνία του· καὶ τὴν ψυχικὴ του σωτηρία. Καὶ κατόπιν, σὰν δευτερώτερο, νὰ ζητᾶ καὶ τὰ γήινα καὶ τὰ κοσμικὰ καὶ τὰ βιωτικὰ· ὑγεία, καὶ δόξα, καὶ πλοῦτο, καὶ τὰ παρόμοια. Αὐτὸ μᾶς ἐδίδαξε καὶ ὁ Θεάνθρωπος καὶ Κύριός μας Ἰησοῦς, ὅταν κάνουμε τὴν προσευχή μας. Πρῶτα, νὰ ζητᾶμε τὰ πρῶτα. Καὶ δεύτερα, τὰ δεύτερα. «Νὰ ζητᾶτε πρῶτα τὴ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ καὶ τὴ Δικαιοσύνη του. κι' ὅλα τ' ἄλλα θὰ σᾶς προστεθοῦνε κατόπιν» (Ματθ. στ', 33). Καὶ μὲ τὴν Κυριακὴν ἐπίσης προσευχή, μᾶς παραγγέλλει νὰ λέμε πρῶτα· «Ἄς ἔλθῃ ἡ Βασιλεία, ἄς γίνῃ τὸ θέλημά σου κτλ.»· καὶ ὕστερα νὰ τὸν παρακαλοῦμε «Δός μας σήμερα τὸ καθημερινό μας ψωμί» (Ματθ. στ', 10).

Αὐτοί, ποὺ ζητοῦνε πρῶτα τ' ἀγαθὰ τ' οὐρανοῦ, καὶ κατόπιν τῆς γῆς, ἐκεῖνα κυρίως ποθοῦνε· καὶ παίρνουνε κι' αὐτοὶ τὴν εὐλογία, ποὺ ἐπῆρεν ὁ Ἰακώβ, πρῶτα τὴ δροσιὰ τ' οὐρανοῦ, κι' ὕστερα τ' ἀγαθὰ τῆς

γῆς· «πὺ κατὰ μιὰ πρόχειρην ἑρμηνεία, ὅπως λέγει ὁ Θεοδώρητος, φανερώνει τῇ χάρι τοῦ Θεοῦ ἀπὸ ψηλά· καὶ τὴν ἀφθονία τῶν ἀγαθῶν ἀπὸ τὴν γῆ». "Ὅσοι ἀντιθέτως ζητοῦνε πρῶτα τὰ καλὰ τοῦ κόσμου, τὰ ἐφήμερα καὶ τὰ μηδαμινά, καὶ βάζουνε σὲ δεύτερη μοῖρα τὰ ὑπερκόσμια καὶ τὰ οὐράνια, προτιμοῦνε τὴν εὐλογία τοῦ Ἡσαῦ. Πρῶτα ἐπικαλοῦνται τ' ἀγαθὰ τῆς γῆς· κι' ἔπειτα τὴ δροσιὰ τ' οὐρανοῦ.

Ὁ Χριστιανὸς χρωστᾷ ν' ἀγαπᾷ τὸν καθένα, γιὰτι εἴμεθα παιδιὰ τοῦ ἰδίου Πατέρα καὶ ἀδελφοί.

Ἐχθρευότανε ὁ Ἡσαῦ τὸν Ἰακώβ, καὶ εἶχε κάποιον λόγο νὰ τὸν ἐχθρευεταί· ἀν ἤμπορῆ βέβαια ποτὲ νὰ εἰπῆ κανεὶς ἐπιτρεπόμενη τὴν ἐχθροπάθεια πρὸς τὸν ἀδελφὸ τοῦ! Καθὼς ξέρομε εἶχε γι' αὐτὸ διάφορες ἀφορμές· τίς πίκρες δηλαδὴ ποὺ ἐδοκίμασεν ἐξ αἰτίας του. Κάποτε ποὺ τὸν βρῆκε πεινασμένο, τὸν ἐξεβίασεν ἐπάνω στὴ μεγάλη του ἀνάγκη· καὶ γιὰ ἓνα πιάτο φακὴ, ποὺ τοῦδωκε νὰ φάη, τοῦ ἐπῆρε τὰ πρωτοτόκιά του. Κι' ἄλλη φορὰ πάλι, τὸν παραφύλαξε ποὺ αὐτὸς ἦτανε ἀπασχολημένος μὲ τὸ κυνήγι, γιὰ νὰ ἐτοιμάσῃ φηγητὸ στὸν πατέρα του, καὶ μὲ τεχνικὴ πονηριά καὶ δολιότητα, τ' ἄρπαξε τὴν πατρικὴν εὐλογία, ποὺ δικαιοματικὰ ἀνῆκε σ' αὐτόν.

Γιὰ ὅλες λοιπὸν αὐτὲς τίς αἰτίες, τοῦ ἔτρεφε μῖσος μέσα στὴν καρδιά του· γιὰτι εἶχε σχηματίσει πεποίθηση, πὼς, σὰν ἀδελφὸ, τὸν εἶχε ἀδικήσει· ἀέτρεφε πάθος ὁ Ἡσαῦ ἐναντίον τοῦ Ἰακώβ (Γεν. κζ', 41). Ἐμνησικακοῦσε· καὶ γι' αὐτὸ εἶχε βάλει στὸ νοῦ του νὰ τὸν σκοτώσῃ. Ἡ ἀγάπη ὅμως καὶ ὁ σεβασμὸς, ποὺ εἶχε πρὸς τὸν πατέρα του, ἐνικοῦσε τὸ μῖσός του ἐναντίον τοῦ ἀδελφοῦ του. Ἐσυλλογιζότανε, πὼς ἀν ἐπιβουλεύοτανε τὴ ζωὴ τοῦ ἀδελφοῦ του, θὰ τὸν ἐπικραίνεν, ἕως θανάτου· κι' ἔλεγε· — ἄς θάψω μέσα μου τὸ δίκαιο θυμὸ μου, ἐνόσω ζῆ ἀκόμη ὁ πατέρας μου. "Ὅταν ὅμως θὰ κλείσῃ τὰ μάτια του, τότε θὰ ἀφήσω πλέον τὰ

μάτια τοῦ ἐπίβουλου ἀδελφοῦ μου, νὰ χαίρωνται τὸ φῶς τοῦ Ἡλίου. Κι' ὅταν ἐκεῖνος πεθάνῃ, δὲν θὰ τὸ βαστάξω νὰ ζῆ αὐτός. « Ἄς ἔλθουνε οἱ στερνὲς ὄρες τοῦ πατέρα μου, καὶ τότε τὸν σκοτώνω τὸν ἀδελφό μου τὸν Ἰακώβ. » (Γεν. κζ', 41).

Στοχάσου, Χριστιανέ μου, πὺ τυχὸν εἶσαι φιλέκδικος· καὶ μιμήσου καὶ σὺ τὸν Ἡσαῦ στὴν καλὴν τοῦ αὐτῆ προαίρεση τοῦ σεβασμοῦ καὶ τῆς ἀγάπης πρὸς τὸν πατέρα του. Καὶ σὺ δὲν πρέπει νὰ ἐπιβουλεύεσαι κανέναν ἀδελφό σου, καὶ νὰ θέλῃς νὰ τοῦ κάνῃς κακό· γιὰ τὴν ἀγάπη, πὺ χρεωστᾶς στὸ Θεό, πὺ εἶναι ὁ Πλάστης καὶ τῶν δυὸ σας· καὶ πατέρας δικός σου καὶ δικός του.

Ὁ Ἡσαῦ ἀνέβαλε τὴν ἐκδίκησίν του, ὡς τὴν ἡμέρα τοῦ θανάτου τοῦ πατέρα του. Βέβαια κι' αὐτό, δὲν μπορεῖ βέβαια καὶ νὰ τὸ ἐπαινέσῃ κανεὶς. Μὰ πρέπει νὰ τὸ κρίνωμε ἀνάλογα μὲ τὴν ἀμάθεια καὶ μὲ τὴν ἀτέλεια ἐνὸς ἀνθρώπου πὺ ἐμισοῦσε. Γιατὶ αὐτός ἤξερε μὲν πὺς ὁ πατέρας του εἶναι θνητός· δὲν εἶχε ὅμως κανένα ἄλλο ὑψηλότερο κριτήριον γιὰ τὴ μεταθανάτια ζωὴ μας.

Μετφρ. ΘΕΟΔΟΣΗ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑ

Παρακαλοῦνται οἱ ἀποστέλλοντες ταχ. ἐπιταγὰς πρὸς τὰ περιοδικὰ « Ἐκκλησία », « Θεολογία » καὶ « Ἐφημέριος », ὅπως σημειῶσιν ἐπ' αὐτῶν τὴν αἰτίαν τῆς ἀποστολῆς.

Ἡ ἱστορία πού δέν διαγράφεται

ΤΟ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΕΙ ΚΑΙ ΣΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΟΝ ΣΚΛΗΡΗΣ ΔΟΚΙΜΑΣΙΑΣ ΑΚΛΟΝΗΤΟ ΤΟ ΣΘΕΝΟΣ ΤΩΝ ΕΚΑΣΤΟΤΕ ΠΑΤΡΙΑΡΧΩΝ

Μία επίκαιρη ἀναδρομή εἰς τὸ παρελθόν

Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖο, ἡ κορυφή τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, διέρχεται καὶ πάλιν περίοδο σκληρῆς δοκιμασίας. Στέχος τῶν Τούρκων ἢ ἐκκλησία τοῦ Φαναρίου δέν ἔπαυσε ν' ἀντιμετωπίζη ἀντιξοότητες. Τὴν βραχεῖα περίοδο τῆς γαλήνης καὶ τῆς ψυχικῆς ἀποκαταστάσεως τῶν ὁμογενῶν τῆς βασιλίδος τῶν πόλεων διαδέχεται πάντοτε ἡ ἀναταραχὴ καὶ ἡ ἀγωνία. Γιατὶ ἡ θέσις τοῦ Πατριαρχείου εἶναι συνδεδεμένη στενὰ μὲ τὸν ἑλληνορθόδοξο ὁμογενῆ πληθυσμὸ τῆς Πόλης. Στάθηκεν ὡς τόσο ἀτράνταχτα πάντοτε στὴν θέσι τῆς καὶ ἡ μεγάλη ἐκκλησία καὶ ἡ ἀλληλένδετη ὁμογένεια. Περιπέτειες, διωγμοί, ἀπειλὲς ἐξοντώσεως ἀντιμετωπίσθησαν στὸ πέρασμα τῶν αἰώνων μὲ σθένος καὶ ἀποφασιστικότητα. Συσπειρωμένοι ὄλοι, πληθυσμὸς ἑλληνοχριστιανικὸς καὶ ἐκκλησία τοῦ Φαναρίου, γύρω ἀπὸ τὴν ἀκλόνητη ψυχὴ, πού δέν τὴν παρέσυρε ἡ καταστροφὴ τοῦ Βυζαντίου. Ἡ ψυχὴ αὐτὴ μὲ τὶς παραδόσεις μιᾶς εὐλαβικῆς καὶ δυναμικῆς φυλῆς ἐκράτησαν ὅ,τι περισώθη ὕστερα ἀπὸ τὴν ἀποφράδα νύχτα τῆς Ἀλώσεως. Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖο πρῶτο αὐτὸ κατωχύρωσε τὴν ὑπαρξί καὶ τὴν θέσι τοῦ ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν Πορθητὴν. Καὶ ἡ κατοχύρωσις αὐτὴ ἔγινε κατάστασις σταθερὴ κρατῶντας σὲ θέσι σταθερὴ ἐπίσης καὶ τὸν ἐπιβιώσαντα Ἑλληνοχριστιανισμὸ τοῦ Βυζαντίου, ἀπόγονος τοῦ ὁποίου εἶναι ἡ σημερινὴ ὁμογένεια μὲ τὸ Πατριαρχεῖο ἐπὶ κεφαλῆς. Ἡ ἐπανάστασις τοῦ εἰκοσιᾶνα, εὐκαιρία γιὰ τοὺς κατακτητὰς νὰ ξεριζώσουν τὴν ἑλληνοχριστιανικὴν ψυχὴν, ἐδημιούργησεν ἀντίθετα πρὸς τὰ σχέδια τῶν ἀλλοδόξων μιὰ καινούργια ζωὴ καὶ ἐποχὴ. Τὸ σχοινὶ τοῦ ἔθνομάρτυρος Πατριάρχου καὶ τὰ ὀλοκαυτώματα πλήθους ἄλλων ἱεραρχῶν ἐστερέωσαν περισσότερο τὴν ψυχὴν αὐτὴν. Συνεκλονίσθη ὀλόκληρος ὁ χριστιανικὸς κόσμος μὲ τὸν ἡρωϊσμὸ τοῦ Φαναρίου καὶ τῶν Πατριαρχῶν του καὶ εἰς τὴν συνεχιζομένην δίωξι ἀντετάχθη ἡ προστασία τῶν ὀρθοδόξων ἰδίως ἰσχυρῶν χριστιανικῶν κρατῶν καὶ λαῶν. Ἡ θέσις καὶ ἡ συνέχισις τῆς παραδόσεως τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἐπῆραν θέσι στὴν ὅλη πολιτικὴ τῶν ὀρθοδόξων μεγάλων καὶ μικρῶν κρατῶν. Ἔδωσε πνοὴ θάρρους καὶ γενναϊότητος ἡ προστασία αὐτὴ τῶν ὀρθοδόξων ἰσχυρῶν εἰς τοὺς Πα-

τριάρχας των διαφόρων ἐποχῶν. Καὶ κατὰ τελευταία ἑβδομήντα ἰδίως χρόνια ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία τῆς Ὀρθοδοξίας ἐστάθηκε σ' ἓνα ὕψος ταπεινώνοντας μὲ τὴν στάσι καὶ τὴν ἐπιβλητικότητά της τοὺς συνεχεῖς διῶκτες τῶν Ἑλλήνων.

*

Ἀνατρέχομε στὴν ἐποχὴ τῆς τουρκικῆς ἀπολυταρχίας τοῦ Σουλτάνου Ἀβδουλ Χαμίτ. Τὸ ἀλύτρωτο γένος ἐγνώρισε περιπέτειες καὶ διώξεις καὶ τὸ Πατριαρχεῖο ἀντιμετώπισε συνθήκες σκληρές. Ἀντέταξε ὅμως θαυμάσιο σθένος, ὥστε νὰ ὑποχωρήσουν ὁ Σουλτάνος καὶ ἡ Ὑψηλὴ Πύλη στὸ ζήτημα τῶν ἐθνικῶν προνομίων καὶ νὰ τρομοκρατηθοῦν κυριολεκτικῶς τὸ Γιλδιζ καὶ ἡ Πύλη τὸ 1890 μὲ τὸ κλεισιμο τῶν ἐκκλησιῶν καὶ μὲ τὸ ἐνδιαφέρον τῶν ἰσχυρῶν καὶ ἰδίως τῆς εὐσεβοῦς Τσαρικῆς Ρωσίας, ποὺ εἶχε προσλάβει τὴν μορφήν ἀπειλῆς κατὰ τῆς ὀθωμανικῆς ἀχανοῦς τότε αὐτοκρατορίας. Πατριάρχης τὴν ἐποχὴ ἐκείνη ἦταν ὁ Διονύσιος. Ὁ πονηρός, ἀλλὰ καὶ πραγματικὰ διπλωμάτης Σουλτάνος, ἀντελήφθηκε τότε τὸ μεγάλο γόητρο τοῦ Πατριαρχείου ὡς κορυφῆς τῆς ὀρθοδοξίας τῆς Οἰκουμένης καὶ μετέβαλε τακτικῆ. Στὸ πρόσωπο τοῦ ἰδιαίτερου ἐμπίστου του γιαιτροῦ τοῦ Μαυρογένη βρῆκε ἓνα πολῦτιμο καὶ εἰλικρινῆ σύμβουλο καὶ βραδύτερα ἀνεγνώρισε τὸν Πατριάρχη Ἰωακεῖμ τὸν Γ', ὡς μιὰ ἐξέχουσα φυσιογνωμία, ποὺ θὰ ἔπρεπε νὰ ἐπιζητῆ τὴν φιλία. Ἡ ἐμπιστοσύνη δὲ καὶ ἐκτίμησις πρὸς Αὐτὸν ὑπῆρξε τοιαύτη ὥστε, ὅταν κατὰ τὶς πρῶτες ἡμέρες τοῦ Συντάγματος τὸν Ἰούλιο τοῦ 1908 ἀνεφέρθη ἀπὸ τὴν μυστικὴ ὑπηρεσία ὅτι ὁ Πατριάρχης Ἰωακεῖμ μιλώντας πρὸς τὰ ἀλλαλάζοντα πλήθη τῶν ὀρθοδόξων προσεπάθησε νὰ κατευνάσῃ τὸν ἐνθουσιασμό τους λέγοντας ὅτι ἡ κατάρρευσις τῆς ἀπολυταρχίας ἀποτελοῦσε τὴν ἀπαρχὴ δεινῶν τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Τουρκίας, ὁ Σουλτάνος ἀπήντησε ἀπαθέστατα: — Ἀφ' οὗ τὸ εἶπε ὁ Πατριάρχης τῶν Ρωμηῶν ἔτσι καὶ θὰ εἶναι. Ποτὲ δὲν πέφτει ἔξω αὐτὸς στὶς κρίσεις του.

Ὁ νεοτουρκισμὸς κατόπιν ἔδωκε στὴν ἀρχὴ εὐοίωνα δείγματα, ὅτι διαπνέεται ἀπὸ σεβασμὸ πρὸς τὰ Πατριαρχεῖα καὶ πρὸς τὰ προνόμια τοῦ γένους. Ὁ Πρόεδρος τῆς πρώτης συνταγματικῆς Βουλῆς Ἀχμέτ Ριζᾶ περιέβαλε καὶ αὐτὸς τὸν Πατριάρχη μὲ ἐξαιρετικὴ ἐκτίμησι ἀποδίδοντας εἰς Αὐτὸν καὶ στὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο μεγάλη σημασία. Κατὰ τὴν πρώτη δὲ συνεδρία τῆς Βουλῆς αὐτῆς εἰς τὴν ὁποίαν εἶχαν προσκληθῆ ὅλοι οἱ θρησκευτικοὶ ἀρχηγοί, ὁ Ἀχμέτ Ριζᾶ βλέπων νὰ μὴ προσέρχεται ὁ Πατριάρχης Ἰωακεῖμ ἀνησύχησε σοβαρὰ καὶ ἀπέστειλε ἰδιαίτερη ἄμαξα νὰ τὸν παραλάβῃ τιμητικῶς ἀπὸ τὸ Φανάρι. Ἀλλὰ στοὺς ἀπεσταλμένους τοῦ τούρκου Προέδρου τῆς Βουλῆς ἐδηλώθηκε ἀπὸ τὸν Πατριάρχη, ὅτι ἐπερίττειε ἡ ἀνησυχία τοῦ Προέδρου καὶ ὅτι θὰ ἤρχετο Αὐτὸς μὲ τὴν ἰδική του

πατριαρχική άμαξα, όταν ήταν ή ώρα νά προσέλθη για τήν έναρκτηήριο συνεδρία. Καί πράγματι έφθασε ό Πατριάρχης, στην Βουλή λίγα λεπτά πριν φθάση ό Σουλτάνος. Καί έφυγε πάλιν λίγα λεπτά μετά τήν άποχώρησι του Πατισάχ. Σε έρώτημα δε των ανθρώπων του περιβάλλοντος του γιατί έσπευσε νά φύγη, ενώ οί άλλοι θρησκευτικοί άρχηγοί παρέμειναν μέχρι τέλους τής συνεδρίας ό 'Ιωακείμ άπήντησε.

—Αυτό έπρεπε νά κάμη ό Πατριάρχης σαν άρχηγός του Γένους...

*

Βραδύτερα μετά τήν πλήρη έπικράτησι των Νεοτούρκων άλλαξε ή τακτική άπέναντι του Φαναρίου. Συνέβη όπως άπαράλλακτα και σήμερα στην Τουρκία. Τα διάφορα τουρκικά έντυπα με τήν «Τανίν» του Χουσεΐν Τζαχίτ — του Γιαλτσίν — επί κεφαλής άρχισαν νά επιτίθενται έναντίον των Πατριαρχείων προετοιμάζοντας τήν δυσμενή μέχρι έχθρικότητος στάσι και του έπισήμου κράτους. 'Ισχυρότατος παράγων τής Κυβερνησεως ήταν τότε ό Ταλαάτ. Το Πατριαρχείο όμως δεν έδειλίασε. Καί συνέβη τó εξής χαρακτηριστικό έπεισόδιο, που άξίζει νά τó αναφέρωμε ως άγνωστο σχεδόν. 'Ο Ταλαάτ άρνήθηκε κάποτε νά δεχθί μιá πατριαρχική άντιπροσωπεία, που είχε μεταβί νά διαμαρτυρηθί δι' ώρισμένας υπερβάσεις εις βάρος όμογενών. Κατόπιν τής προσβλητικής αυτής στάσεως ό Πατριάρχης 'Ιωακείμ κατόπιν έγκρίσεως και τής 'Ιεράς Συνόδου διέκοψε κάθε έπίσημον σχέση με τήν κυβέρνησι και άντι του Κάπου Κεχαγιά, ό όποιος επικοινωνούσε συνήθως με τίς κρατικές υπηρεσίες έστέλλετο ένας άπλος πατριαρχικός υπάλληλος διαβιβάζων τά έγγραφα των Πατριαρχείων προς τά άρμόδια τουρκικά γραφεία. 'Ο Ταλαάτ που έπληροφόρήθηκε τήν στάσι αυτή άντελήφθη ότι διέπραξε σφάλμα. 'Εστειλε όμογενή βουλευτή, τόν Β. 'Ορφανίδη νά άρη τήν παρεξήγησι που δημιουργήθηκε. 'Αδιάλλακτος ό Πατριάρχης. Τότε άπεφάσισε νά επισκεφθί αυτοπροσώπως τά Πατριαρχεία. 'Η ύποδοχή που έγινε στον πανίσχυρο νεότουρκο ύπουργό υπήρξε περισσότερο από ψυχρά. 'Ο Πατριάρχης που συνήθως υπεδέχето στην πόρτα του ιδιαιτέρου του γραφείου τους τούρκους και τους ξένους έπισήμους δεν εκινήθηκε από τήν θέσι του. Καί εισαχθείς ό Ταλαάτ ως ό κοινότατος επισκέπτης άντίκρουσε τόν Πατριάρχη άδιάφορο και σκυμμένο μπροστά σε πλθθος έγγράφων. 'Ο πανίσχυρος ύπουργός άντελήφθη τήν ψυχρότητα και περιφρόνησι σχεδόν. 'Επροχώρησε με δειλία και ύποκλήθηκε με σεβασμό μπροστά στον Πατριάρχη. 'Η συνομιλία που έπηκολούθησε διέλυσε τήν παρεξήγησι άλλ' όχι και τήν ψυχρότητα του Πατριάρχου, ό όποιος

ἄκουσε χωρὶς κανένα ἐνθουσιασμό τὰς περὶ ἀγαθῶν προθέσεων διαβεβαιώσεις τοῦ Ταλαάτ.

*

Τὰ ἀνώμαλα γιὰ τὸν ἀλύτρωτο Ἑλληνισμό χρόνια τοῦ πρώτου πολέμου ἔδωκαν ἐπανελημμένους εὐκαιρία νὰ ἐκδηλωθοῦν αἱ ὄχι φιλικαὶ διαθέσεις τοῦ τουρκικοῦ κράτους καὶ λαοῦ ἀπέναντι τῶν Πατριαρχείων. Ἡ ἴδια τακτικὴ ὅπως καὶ ἡ σημερινή. Ἡ κατοχύρωσις τῶν Πατριαρχείων διὰ τῆς συνθήκης τῆς Λωζάνης καὶ ἡ ἑλληνοτουρκικὴ συμφωνία τῆς Ἀγκύρας ἐνέπνευσαν αἰσιοδοξίαν. Ἀλλὰ τὰ γεγονότα διέψευσαν τὸ πνεῦμα αὐτὸ τῆς αἰσιοδοξίας. Τὸ Πατριαρχεῖο δὲν ἔπαυσε νὰ εἶναι ὁ στόχος τῶν ἐπιθέσεων καὶ ἡ ἀπομάκρυνσις του ὁ πόθος καὶ τὸ σχέδιο τῶν τούρκων —ἐπισήμων καὶ λαοῦ. Καὶ συνεχίζεται ἡ δοκιμασία του ἀλλὰ καὶ ἡ ἐκ παραδόσεως ἀντίστασις καὶ τὸ σθένος του. Πρωτοπορεία στὴν ἐκστρατεία του αἱ ἡμερίδες καὶ ὁ τουρκικὸς λαός. Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ὅμως θὰ παραμένῃ ἀκλόνητον, διότι τὸ βάθρο ἐπάνω στὸ ὅποιον στηρίζεται, ἡ ψυχὴ τοῦ Βυζαντίου, εἶναι ἀκατάλυτο καὶ ἀκλόνητο. Τὸ φῶς του θὰ παραμένῃ ἄσβεστο καὶ θὰ καταυγάζῃ. Ἡ ἱστορία δὲν διαγράφεται καὶ δὲν ξεριζώνεται. Αὐτὴν τὴν ἱστορία βεβαίως ὑπολογίζει μὲ φόβο ὁ τουρκισμὸς καὶ ἐπιδιώκει νὰ καταργήσῃ ἂν εἶναι δυνατὸ καὶ προνόμια καὶ συνθήκες. Θὰ τὸ κατορθώσῃ; Ἀμφίβολο. Ἀδύνατο σχεδόν.

ΒΑΣ. ΗΛΙΑΔΗΣ

Συνεχιζομένης τῆς ἐκδόσεως τῶν Λειτουργικῶν Βιβλίων τῆς Ἑλληνικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας
ὑπὸ τῆς **ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ**,
κυκλοφοροῦν ἤδη :

- 1) **ΤΟ ΤΡΙΩΔΙΟΝ**
- 2) **ΤΟ ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΑΡΙΟΝ**
- 3) **Τὸ ΜΗΝΑΙΟΝ ΤΟΥ ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ** καὶ
- 4) **Τὸ ΜΗΝΑΙΟΝ ΤΟΥ ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ.**

Ἐκδοσις καλλιτεχνικὴ καὶ πολυτελής,
δίχρωμος, ἐπὶ ἀρίστου χάρτου, εἰς μέγα
σχῆμα, χρυσοδερματόδετος.

Τιμῶνται :	Πεντηχοστάριον	Δρχ.	100
	Τριώδιον	»	150
	Μηναῖον Σ /βρίου Ὀκτωβρίου »		80

Ἐκ τῶν Ἐκτύπων :

ΜΗΝΑΙΟΝ ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ, ΜΕΓΑ ΕΥΧΟΛΟΓΙΟΝ
Μ. ΩΡΟΛΟΓΙΟΝ, ΙΕΡΑΤΙΚΟΝ

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΟΝ «ΕΥΕΡΓΕΤΙΝΟ» Ἡ «ΣΥΝΑΓΩΓΗ ΗΘΙΚΩΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΩΝ»

**Ἕνα θαυμαστό παράδειγμα ὑπακοῆς.
Εἶχε μείνει σ' ὅλη του τῆ ζωῆ ἀλλος.**

Κάποιος ἀπὸ τῆ Θεούπολη, πού ἦτανε πολυδιαβασμένος μὰ καὶ θεοφοβούμενος ἄνθρωπος, ἐπῆγε σὲ κάποιον ἀπὸ τοὺς ἐγκλειστούς ἀσκητῆς, καὶ τὸν παρακάλεσε νὰ τὸν δεχθῆ κοντά του καὶ νὰ τὸν κάμῃ κι' αὐτὸν Μοναχό.

Κι' ὁ Γέροντας τ' ἀπάντησε. — Νὰ πᾶς πρῶτα καὶ νὰ πουλήσῃς ὅλα τὰ ὑπάρχοντά σου· κι' ἀφοῦ, ὅπως μᾶς παρήγγειλεν ὁ Κύριος, τὰ μιράσῃς στοὺς φτωχοὺς, ἔλα τότε· κι' ἐγὼ θὰ σὲ δεχθῶ.

Ἐπῆγε λοιπὸν ἐκεῖνος καὶ συμμορφώθηκε μὲ τὴν ἐντολὴ τοῦ Γέροντα· καὶ ξαναγύρισε κατόπιν κοντά του. Καὶ τότε τοῦ ξαναεἶπεν ἐκεῖνος. — Ἔχεις ἀκόμη ἄλλη μιὰν ἐντολή, πού πρέπει νὰ τῆ φυλάξῃς· νὰ μὴν ὀμιλῆς δηλαδὴ καθόλου. Κι' αὐτὸς τὸ παραδέχθηκε· κι' ἔκαμεν ἔτσι πέντε χρόνια, πού δὲν ἔβγαλεν οὔτε μιὰ λέξη ἀπὸ τὸ στόμα του. Κι' ὅσοι τὸν ἤξεραν, ἄρχισαν νὰ πιστεύουνε, πὼς ἔχασε τῆ λαλιά του καὶ πὼς ἐβουβάθηκε.

Ὅταν λοιπὸν ἔμαθε τὸ τελευταῖον αὐτὸ ὁ Γέροντας, τοῦ ἐφώνασε καὶ τοῦ εἶπε. — Δὲν μπορεῖς πλέον νὰ μένης ἐδῶ, γιατί δὲν ὠφελεῖσαι· καὶ γι' αὐτὸ θὰ σὲ στείλω σ' ἕνα Κοινόβιο στὴν Αἴγυπτο. Ὅταν δὲ ἔφευγε δὲν τοῦ εἶπε τίποτε· εἶτε νὰ μιλήσῃ, εἶτε καὶ νὰ μὴ μιλήσῃ· κι' αὐτὸς ἐφύλαξε τὴν ἐντολή, πού εἶχε, κι' ἀπόμεινε χωρὶς νὰ μιλῆ καθόλου.

Ὁ Ἀββᾶς λοιπὸν τοῦ Κοινόβιου πού τὸν δέχθηκε, ἤθελε νὰ τὸν βάλῃ σὲ ἐμπρακτὴ δοκιμασία καὶ νὰ ἰδῆ, ἂν πραγματικὰ εἶναι βουβός, γιὰ ὄχι. Τὸν ἔστειλε λοιπὸν νὰ περάσῃ τὸ ποτάμι, πού ἤξερε πὼς ἦτανε πλημμυρισμένο· γιὰ ν' ἀναγκασθῆ, ἔτσι, γυρίζοντας πίσω νὰ τοῦ εἰπῆ, πὼς ἦτανε ἀδιάβατο καὶ πὼς δὲν μπόρεσε γι' αὐτὸ νὰ τὸ περάσῃ.

Κι' ἐκεῖνος, ὅταν ἔφθασε στὸ ποτάμι καὶ τὸ εἶδεν, ἐγονάτισε καὶ προσευχήθηκε· κι' ἀμέσως ἐξεπρόβαλεν ἀπὸ τὰ νερά του ἕνας κροκόδειλος, πού τὸν ἐσήκωσε στὴν πλάτη του καὶ τὸν ἐπέρασεν ἀντικρὺς. Ὁ Ἀββᾶς δὲ εἶχε στείλει ξοπίσω του κάποιον ἀδελφό, γιὰ νὰ τὸν παρακολουθῆ τί θάκανε. Κι' ὅταν αὐτὸς γύρισε πίσω καὶ

εἶπε στὸν Ἀββᾶ καὶ στοὺς ἀδελφούς αὐτὸ πού εἶδε μὲ τὰ μάτια του ἀπορήσανε ὅλοι τους, σὰν τ' ἀκούσανε. Ὑστερα λοιπὸν ἀπὸ λίγο καιρὸν ἐκοιμήθηκεν ὁ ἀδελφὸς ἐκεῖνος. Κι' ὁ Ἀββᾶς ἐμήνυσε τότε στὸν ἐγκλειστον ἀσκητή, πού τοῦ τὸν εἶχε στείλει. — Ἄν καὶ ὁ ἄνθρωπος πού μοῦστειλες ἦτανε βουβός, ἦτανε ὁμως Ἄγγελος τοῦ Θεοῦ. Κι' ὁ ἀσκητὴς τοῦ ἀντιμήνυσε, πὼς δὲν ἦτανε διόλου ἀπὸ γενησιμοῦ του βουβός, ὅπως ἐκεῖνος ἐνόμιζε. — Ἀλλὰ ἐπειδὴ τοῦ εἶχα δώσει τὴν ἐντολή νὰ μὴ μιλή, γι' αὐτὸ καὶ μόνο ἀπόμεινε ἄλαλος. Κι' ὅταν τῶμαθαν, ἐθαύμασαν καὶ δόξαζαν τὸ Θεό.

Ἐνα θαυμαστὸ παράδειγμα ὑπομονῆς.

Ἐνας ἀπὸ τοὺς Πατέρες, πού εἶχε ἀποτραβηχθῆ χρόνια πολλὰ μέσα στὴν ἔρημο καὶ ἠσύχαζε, παρακαλοῦσε θερμὰ τὸ Θεὸ νὰ τὸν πληροφορήσῃ, σὲ τί μέτρο προκοπῆς κι' ἐνάρετης ζωῆς εἶχε φθάσει.

Μιά βραδυὰ λοιπὸν τοῦ ἐφανέρωσεν ὁ Θεός, πὼς σὲ κάποιον Κοινόβιο ὑπάρχει ἓνας ἀδελφός, πού εἶναι—τοῦ εἶπε—καλύτερος πολὺ ἀπὸ σένα. Ἀποφάσισε λοιπὸν ὁ Γέροντας νὰ πάῃ στὸ Κοινόβιο ἐκεῖνο· κι' ὅταν τὸ μάθανε οἱ προεστοὶ τοῦ Μοναστηριοῦ καταχαρήκανε καὶ τὸν ὑποδεχθήκανε κατευχαριστημένοι πού πῆγε· γιατί ὁ Γέροντας ἦτανε μέγας καὶ ξακουσμένος.

Τοὺς εἶπε λοιπὸν—Θάθελα, ἀδελφοί μου, νὰ γνωρίσω ἀπὸ κοντὰ ὅλους τοὺς ἀδελφούς καὶ νὰ χαιρετήσω τὸν καθένα τους.

Ἐπρόσταξε λοιπὸν ὁ Ἠγούμενος καὶ ἤλθανε ὅλοι τους· καὶ δὲν πῆγε μονάχα ἐκεῖνος, πού γι' αὐτὸν εἶχε πληροφορηθῆ ὁ Γέροντας. Ἀρώτησε τότε—Δὲν ὑπάρχει ἄλλος ἀδελφός;—Ἐπὶ ὑπάρχει, τ' ἀπαντήσεν ὁ Ἠγούμενος, αὐτὸς ὁμως εἶναι παραλογισμένος καὶ καταγίνεται ὅλη τὴν ἡμέρα στὸν κῆπο.

Τοὺς παρακάλεσε τότες ὁ Γέροντας νὰ φωνάξουνε κι' αὐτόν· καὶ τὸν ἐπροσκάλεσαν ν᾿άρθῃ.

Ὅταν λοιπὸν τὸν εἶδεν ὁ Γέροντας σηκώθηκε καὶ τὸν ἐφίλησε· καὶ παίρνοντάς τον κατὰ μέρος, τὸν ἀρώτησε—Σὲ τί καταγίνεσαι, ἀδελφέ μου, καὶ ποιά εἶναι ἡ δουλειὰ πού κάνεις; Κι' αὐτὸς τ' ἀποκρίθηκεν—Ἐγὼ εἶμαι ἓνας ἄνθρωπος σαλός... Ἐπειδὴ ὁμως ὁ Γέροντας τὸν παρακαλοῦσε πολὺ νὰ τ' ἀπαντήσῃ τί κάνει, τοῦ εἶπε—Τίποτα, Γέροντά μου. Ὁ ἀββᾶς βάζει κάθε βράδου μέσα στὸ κελλί μου τὸ

βόδι πού γυρίζει τὸ μάγγανο τῆς μηχανῆς· κι' αὐτὸ μοῦ κόβει, κάθε ἡμέρα, τὰ σκοινιά καὶ τὴ ψάθα πού δουλεύω. Καὶ εἶναι τώρα τριάντα χρόνια πού τὸ ὑποφέρω τὸ βάσανο αὐτό. Δὲν ἄφησα ὁμως ποτέ μου τὸ λογισμό μου νὰ βαρυγγομίση κατὰ τοῦ ἄββᾶ μου· κι' οὔτε καὶ κτύπησα ποτέ μου τὸ βῶδι· ἀλλὰ μακροθυμῶ, καὶ ξαναπλέκω τὴ ψάθα μου, δοξάζοντας τὸ Θεό.

Κι' ὅταν τ' ἄκουσεν αὐτὰ ὁ Γέροντας ἐθαύμασε· γιατί ἀπὸ αὐτὰ κατάλαβε πόσο μεγάλες εἶναι καὶ οἱ ἄλλες του προσπάθειες γιὰ τὴν ἀρετή.

Ἐκ τῆς βίβλου τοῦ Ἁγίου Θεοδοσίου τοῦ Κοινοβιάρχου.

Τί νομίζετε πὼς ἔκανε ὁ μέγας Θεοδοσίος, πού ἤξερε πὼς τίποτε ἄλλο δὲν ὠφελεῖ τόσο τοὺς ἀνθρώπους στὸ νὰ γίνουνη ἐνάρετοι καὶ στὸ νὰ μένουνη πάντα τέτοιοι, ὅσο τὸ νὰ στοχάζονται καὶ νὰ θυμοῦνται, πὼς κάποτε θὰ πεθάνουνη;

Ἐπρόσταξε τοὺς μαθητὲς του νὰ κατασκευάσουνη ἕνα μεγάλο μνήμα. Καὶ γιὰ νὰ τοὺς θυμίζη—ὅπως εἶναι καὶ τ' ὄνομά του— τὸ τέλος τους, καὶ γιὰ νὰ κεντρίζη τὸ ζῆλό τους στὴν ἀρετή. Μὰ καὶ γιὰ νὰ τοὺς δέχεται, ὅταν πεθαίνουνη· κι' ἐπειδὴ καὶ πρόβλεπε τί θὰ συνέβαινε. Ὅταν λοιπὸν ἐτοιμάσθηκε τὸ μνήμα, πῆγε καὶ στάθηκε ἀπὸ πάνω του, καὶ οἱ μαθητὲς του τὸν περικυκλώσανε. Κι' ἐπειδὴ μὲ τὰ προβλεπτικά μάτια τοῦ λογισμοῦ του ἔβλεπε καθαρά τί θὰ γινότανε, ἐγύρισε καὶ τοὺς εἶδε καὶ τοὺς

εἶπε χαριτωμένα καὶ πρόσχαρα — Τὸ μνήμα εἶναι ἔτοιμο· νὰ ἰδοῦμε τώρα ποιὸς ἀπὸ σᾶς θὰ τὸ ἐγκαινιάσῃ;

Κι' αὐτὸς μὲν τὰ εἶπεν αὐτὰ ἔτσι πρόσχαρα κι' εὐχάριστα. Ὁ Βασίλειος ὁμως, πού εἶχε τὸ ἀξίωμα τοῦ ἱερέα καὶ ὁ ζῆλος του γιὰ τὸ καλὸ ἦτανε μέγας καὶ σύμφωνος μὲ τὴν Πατερικὴ παράδοση, κι' ἔμοιαζε γι' αὐτὸ τὸν πνευματικὸ του πατέρα—περισσότερο ἀπὸ ὅσο μοιάζουνη τὰ παιδιὰ τὸ φυσικὸ τους πατέρα—αὐτὸς λοιπὸν ἐκατάλαβε, πὼς ὁ δάσκαλος δὲν ὠμίλησεν ἄσκοπα κι' οὔτε κι' ἔρριξε τὰ λόγια του στὸν ἄερα, κι' ἀμέσως τὸν πρωτάρπαξε τὸ λόγο του· καὶ ἦτανε ἔτοιμος νὰ προτιμήσῃ ἀπὸ τὴ ζωὴ τὸ θάνατο· ἐπειδὴ ἤξερε, πὼς αὐτὸ δὲν εἶναι ἕνα πρᾶγμα ἀνεπιθύμητο, ἀλλὰ πολὺ ὠφέλιμο.

Ἀμέσως λοιπὸν ἐγονάτισε· κι' ἀκουμπώντας στὸ χῶμα τὸ πρόσωπό του, εἶπεν — Εὐλόγησέ με, Πατέρα μου, κι' ἂν τὸ θελήσῃς ἐγὼ

πρῶτος θὰ ἐγκαινιάσω τὸν τάφο αὐτόν. Αὐτὸ τοῦ ἐζήτησε· κι' ἐκεῖνος τοῦ τὸ παραχώρησε. Κι' ἀπὸ τὴν στιγμήν ἐκείνη ὁ τάφος τὸν περιέλαβε. Κι' ἔδωκεν ὁ ἅγιος Πατέρας ἐντολὴ νὰ τοῦ γίνωνται ὅλα ἐκεῖνα ποὺ συνηθίζονται γιὰ τοὺς νεκρούς, τὰ τρίτα του δηλαδή, καὶ τὰ ἐνῆμέρα του, καὶ τὰ σαράντα του.

Κι' ὅταν πλέον ἐτελείωσαν καὶ τὰ σαράντα του, ὁ Βασίλειος χωρὶς οὔτε πυρετὸς νὰ τὸν πιάσῃ καὶ χωρὶς νὰ αἰσθανθῆ κανένα πόνο, εἴτε στὸ κεφάλι του εἴτε καὶ σ' ἄλλο μέρος τοῦ κορμιοῦ του, ἐξεδήμησε πρὸς τὸν Κύριο· σὰν νὰ κοιμήθηκε ἕναν ὕπνον ἡμερο καὶ εὐχαριστότατο, ποὺ τοῦ ἐστάθηκε βραβεῖο τῆς ὑπακοῆς του καὶ τῆς προθυμίας του νὰ παρουσιασθῆ στὸ Θεὸ πρῶτος καὶ πρῶτος αὐτὸς νὰ στεφανωθῆ.

Σαράντα λοιπὸν ἀπὸ τότε ἡμέρες κατὰ σειράν, ὁ ἱερὸς αὐτὸς Βασίλειος ἐρχότανε στὶς βραδυνὲς συνάξεις τῶν ἀδελφῶν κι' ἐστεκότανε ἀνάμεσα στὸν ἱερὸ χορὸ τους κι' ἔψαλλε μαζί τους, καὶ μόνον ὁ μέγας Θεοδόσιος τὸν ἔβλεπε καὶ τὸν ἄκουε. Κι' ἐνῶ κανένας ἄλλος, οὔτε τὴν ὄψη του ἔβλεπε οὔτε κι' ἄκουε τὴ φωνή του, ἕνας ἀδελφὸς μόνον, ποὺ τὸν ἔλεγαν Ἀέτιο καὶ ἦτανε μαθητῆς τοῦ Θεοδόσιου κι' ἀκολουθοῦσε κατὰ πάντα τὰ χνάρια του μεγάλου του δασκάλου, τὸν ἄκουε μονάχα ποὺ ἔψαλλε, χωρὶς ὅμως καὶ νὰ βλέπῃ καὶ τὸ πρόσωπό του.

Τὸν ἀρώτησε λοιπὸν, ἂν ἀκούῃ κι' αὐτὸς τὴ φωνή τοῦ πεθαμένου. Κι' ἐκεῖνος τ' ἀπάντησε, πῶς τὸν ἀκούει, καὶ πῶς τὸν βλέπει· κι' ὅτι ἂν τὸ ἤθελε, θὰ τοῦ τὸν ἔδειχνε ὅταν θὰ ἐρχόντανε.

Ἐπίασε λοιπὸν ἡ νύκτα, κι' ἐγένηκεν ἡ Συναξίς· κι' ὁ ἅγιος τοῦ Θεοῦ ἐξεχώρισε πάλι καλὰ τὸν Βασίλειο ποὺ στεκότανε με τοὺς ἄλλους ποὺ ἐψάλλανε, κι' ἔψαλλε κι' αὐτὸς μαζί τους. Καὶ δείχνοντάς τον, με τὸ δάκτυλό του στὸν Ἀέτιο, προσευχήθηκε στὸ Θεὸ καὶ εἶπε — Ἄνοιξε, Κύριέ μου, τὰ μάτια του, καὶ καταξίωσέ τον νὰ ἰδῆ τὸ μεγάλο σου αὐτὸ θαῦμα καὶ μυστήριο.

Κι' αὐτὸς, ὅταν τὸν εἶδε καὶ τὸν ἀναγνώρισε, ἀπὸ τὴ λαχτάρᾳ του θέλησε νὰ τρέξῃ καὶ νὰ τὸν ἀγκαλιάσῃ. Ἦτανε ὅμως ἄπιαστος· κι' ἀπὸ τὴ στιγμήν ἐκείνη ἐγένηκεν ὁ Βασίλειος ἀθάνατος, κι' ἀκούσθηκε μονάχα ἡ φωνή του — Εἶθε νὰ σωθῆτε, Ἀδελφοί μου καὶ Πατέρες μου. Ἐμένα πλέον δὲν θὰ μέ ξαναδῆτε.

Κι' αὐτὸ ποὺ γίνηκε, φανερώνει πῶς εἶναι ἀληθινώτατο καὶ βεβαιότατο αὐτὸ ποὺ λέει ὁ Χριστὸς στὸ Εὐαγγέλιό του — «Ὅποιος πιστεύει σ' ἐμένα, κι' ἂν ἀποθάνῃ, θὰ ζῆ».

Παραδείγματα ἄκρας ὑπακοῆς.

Πῶς ἡ ὁσία Θεοδώρα ἐτιμώρησεν ἕνα φοβερὸ κροκόδειλο.

Κοντὰ στὸ Μοναστήρι ποὺ εἶχεν ἀποτραβηχθῆ καὶ ἡσύχαζε,

δοσμένη ὀλόψυχα στοῦ Θεοῦ, ἡ μακαριστὴ Θεοδώρα, βρισκότανε μιὰ λίμνη. Καὶ μέσα της ὑπῆρχεν ἕνας φοβερὸς κροκόδειλος, ποὺ ὀ,τιδὴποτε κι' ἄν ἐλάχαινε νὰ παρουσιασθῆ μπροστά του, εἴτε ἄνθρωπος ἦτανε, εἴτε ζῶο, μικρὸ γιὰ μεγάλο, τὸ κατεβρόγγχιζεν ἀμέσως.

Εἶχε γίνει λοιπὸν ὁ κροκόδειλος αὐτὸς τρομερὸ κακὸ γιὰ ὅλους τοὺς ντόπιους· καὶ σὲ τέτοιο μάλιστα σημεῖο, ποὺ ὁ ὑπαρχος τῆς Ἀλεξάνδρειας Γρηγόριος ἀναγκάσθηκε νὰ βάλῃ μόνιμην ἐκεῖ φρουρὰ ἀπὸ στρατιῶτες, ποὺ ἐμποδίζανε τὸν κάθε διαβάτη, ποὺ ἤθελε νὰ περάσῃ τὴ λίμνη.

Ξέροντας λοιπὸν ὁ Ἠγούμενος ποιὸς ἦτανε ὁ ἅγιος βίος τῆς Θεοδώρας, ποὺ ζοῦσε, μὲ σκληραγωγίες, μὲ προσευχὰς καὶ μὲ ταπεινῶση μιὰν ἀγγελικὴ πραγματικὰ ζωὴ, καὶ μὲ τὴν πεποίθησιν πὼς ἡ χάρις καὶ ἡ προστασία τοῦ Θεοῦ εἶναι μαζί της, ἔστειλε καὶ τὴ φώναξαν καὶ τῆς εἶπε — Παιδί μου, Θεόδωρε — γιὰτι ἐζοῦσε μέσα στοῦ Μοναστήρι περνῶντας σὰν ἄνδρας — πάρε τὸ σταμνί, καὶ πῆγαινε στὴ λίμνη καὶ φέρε μας γρήγορα λίγο νερό.

Κι' αὐτὴ ποὺ ἤξερε, πὼς ἀποστολικὴ ἐντολὴ καὶ παραίνεση εἶναι τὸ νὰ ὑπακούωμε πρόθυμα στοὺς μεγαλυτέρους μας, ἔκαμε ἀμέσως αὐτὸ ποὺ διατάχθηκε.

Κι' ἐνῶ οἱ ἄλλοι τῆς ἐλέγανε, πὼς δὲν πρέπει, μὲ κανένα τρόπο, νὰ πάη, ἐκτὸς βέβαια ἂν ἤθελε ν' αὐτοκτονήσῃ, ἐκείνη μὲ θάρρος καὶ μὲ πίστιν στοῦ Θεοῦ καὶ μὲ τὴν πεποίθησιν, πὼς δὲν βλάπτεται ποτέ του παρὰ ὠφελεῖται αὐτὸς ποὺ ἔχει ὑπακοή, ξεγλύστρησεν ἀπὸ ὅλους ἐκείνους ποὺ τὴν ἐμποδίζανε κι' ἔτρεξε, μὲ προθυμίαν, πρὸς τὴ λίμνη.

Καὶ μεγάλα καὶ ὑπερθαύμαστα εἶναι τὰ ἔργα σου Κύριε! Σὲ λίγο τὴν εἶδαν νὰ βασιτέται ἐπάνω στὰ νῶτα τοῦ θηρίου. Κι' ἀφοῦ ἀνάσυρε νερὸ κι' ἐγέμισε τὴ στάμνα της τὴν ἐβλέπανε πάλι νὰ κρατιέται ἐπάνω του, σὰν νᾶτανε ἄλογο, κι' ἐκείνο νὰ τὴν ἀφήσῃ στὴ ξηρὰ.

Κι' ἔτσι αὐτὴ μὲν ἐσώθηκε· τὸ φοβερὸ ὅμως ἐκεῖνο θηρίο, ποὺ τὸ ἐπετίμησε γιὰ ὅσα κακὰ εἶχε κάμει, τὸ εἶδαν νὰ ξεψυχᾷ καὶ νὰ πλαντάζῃ, ἐπὶ τόπου, σὰν νὰ τῶχε κτυπήσῃ ἀστροπελέκι.

Διαδόθηκε λοιπὸν παντοῦ τὸ θαῦμα αὐτό, ποὺ τὸ εἶδαν πολλοὶ μὲ τὰ μάτια τους· κι' ἐδοξάζανε, χάρις σ' ἐκείνη, τὸ Θεοῦ.

ΓΙΑ ΝΑ ΤΗ ΔΙΑΦΥΛΑΞΩΜΕ ΑΤΡΩΤΗ ΑΠΟ ΤΙΣ ΔΥΤΙΚΕΣ ΠΛΑΝΕΣ

ΤΙ ΕΙΝΑΙ Η ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ

ΑΓΙΑ ΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΔΟΣΙΣ

Ἡ Παράδοσις, ὅπως παρατηρεῖ εὐστοχα ἓνας σύγχρονος Γάλλος ὀρθόδοξος θεολόγος, δὲν εἶναι πλάϊ στῆ Γραφή μιὰ ἄλλη πηγὴ τῆς θείας Ἀποκαλύψεως, ἀλλὰ ἡ ἴδια ἡ Ἐκκλησία πού μεταδίδει, μέσα ἀπὸ ὀλόκληρη τὴ ζωὴ της, αὐτὸ πού ὁ ἅγιος Εἰρηναῖος ἀποκαλεῖ «ὕποθεσις» τῶν Γραφῶν, δηλαδὴ ὅ,τι βρίσκεται κάτω ἀπὸ τὸ γράμμα τοῦ Θεοῦ Λόγου.

Αὐτὸ εἶναι μιὰ βασικὴ διαπίστωσις, πού πρέπει νὰ ἔχωμε ὑπ' ὄψιν μας, ὅταν μιλοῦμε γιὰ τὴν Παράδοσι σχετικά μὲ τὴ Γραφή. Ἡ Ἐκκλησία, ἐνωμένη μὲ τὸν Χριστό, τὸν Υἱὸ καὶ Λόγο τοῦ Θεοῦ, εἶναι πλημμυρισμένη ἀπὸ αὐτὸν τὸν Λόγο, ὅπως βρίσκεται ἀποτυπωμένος στῆ Γραφή κι' ἀποτελεῖ κι' ἀπὸ αὐτὴ τὴν ἀποψι, μέσα στὸν χρόνον, τὸ «μέτρον ἡλικίας τοῦ Χριστοῦ», κατὰ τὴ γνωστὴ ρῆσι τοῦ Παύλου, συγκρατῶντας, ἀλλὰ καὶ διαφωτίζοντας τὸν Λόγο αὐτὸν στοὺς πιστοὺς ὀλοένα πιὸ ἔντονα.

Στὴν Ὁμολογία τοῦ Μητροφάνους, ἓνα ἀπὸ τὰ σχετικῶς νεώτερα, ἀλλὰ διαυγέστερα καὶ πιὸ εὐσταθῆ δογματικὰ μνημεῖα τῆς Ἐκκλησίας, διαβάζομε μιὰ ὠραία διασάφισι αὐτῆς τῆς πραγματικότητος κάτω ἀπὸ τὸ ρητὸ τῆς Γραφῆς, κατὰ τὸ ὁποῖο ἡ Ἐκκλησία εἶναι στῦλος καὶ ἐδραῖωμα τῆς ἀληθείας: «Ἀλήθεια μὲν ἡ ἁγία Γραφή, ὡς ἐκ τοῦ Θεοῦ, τῆς αὐτοαληθείας προαχθεῖσα. Στῦλος δὲ καὶ ἐδραῖωμα ταύτης ἡ καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ Ἐκκλησία, ὡς ὑποστηρίζουσα καὶ διατηροῦσα καὶ ὀρθοδόξως ταύτην ἐρμηνεύουσα καὶ ταύτης μέχρι θανάτου ὑπερασπίζουσα».

Πράγματι, διαπιστώνει κανεὶς εὐκολα, ὅτι ἡ Ἐκκλησία μας σὲ ὅλες τὶς ἐκδηλώσεις της, δὲν χρησιμοποιεῖ ἄλλη πηγὴ ἀπὸ τὸν Λόγο τοῦ Θεοῦ καὶ τίποτε δὲν κάνει χωρὶς νὰ ἀφορμᾶται ἀπ' αὐτόν, νὰ τὸν χρησιμοποιεῖ ὡς ὑλικὸ καὶ νὰ τὸν διαπλατύνῃ.

Ὅπως τὴν Θεοτόκο, ἔτσι καὶ τὴν Ἐκκλησία τὴν ἀφορᾷ ἄμεσα ὁ μακαρισμὸς τοῦ Κυρίου, πού ἀναφέρει ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς, γιὰτὶ κι' αὐτὴ δὲν κάνει τίποτε ἄλλο παρὰ νὰ φυλάῃ μέσα της, σὰν μοναδικὸ της, ἀνεκτίμητο πλοῦτο, τὸν Λόγο τοῦ Θεοῦ. Ἡ Ἐκκλησία εἶναι μιὰ μεγάλη ἠχώ, μέσα στὴν ἱστορία, ἀποδίδοντας ἔμπρακτα, τὴν λαχτάρα καὶ τὴν ἀγάπη τοῦ ἱεροῦ ψαλμωδοῦ, πού μέσα στοὺς στίχους τῶν Ἀναβαθμῶν ἐκφράζει μὲ ὠραῖες εἰκόνες τὴν προσήλωσί του στὸν Λόγο τοῦ Θεοῦ.

Πράγματι, γιὰ τίποτε ἄλλο δὲν ἐνδιαφέρεται τόσο ἡ Ἐκκλη-

σία, όσο για τὸ νὰ ἐναρμονίζῃ τὴν σκέψι τῆς, τὰ αἰσθήματά τῆς καὶ τὰ ἔργα τῆς πρὸς τὸν Λόγο αὐτόν.

Ἄλλὰ τὰ ὅρια τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ δὲν συμπίπτουν μὲ τὰ ὅρια τῆς Γραφῆς.

Ἡ Ἁγία Γραφή, κατὰ τὴ διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας, περιέχει ὅλα τὰ στοιχεῖα τῶν ἀληθειῶν τῆς πίστεως, εἴτε μὲ ἄμεσο εἴτε μὲ ἔμμεσο τρόπο. Αὐτὴ ἢ δευτέρη περίπτωσις συνδέει τὸν γραπτὸ λόγο πρὸς τὸ ἀπόθεμα τοῦ ἀγράφου λόγου, ποῦ ἐπίσης ταμιούχος καὶ ἐρμηνεύτριά του εἶναι ἡ Ἐκκλησία.

Ἡ Ὁμολογία τοῦ Μητροφάνους, γιὰ νὰ τὴ χρησιμοποιήσωμε ἀλλή μιὰ φορά, διατυπώνει κι' αὐτὴ τὴν πραγματικότητα: « Ἄγραφον ρῆμα Θεοῦ αἰ τῆς Ἐκκλησίας παραδόσεις, ἅς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἀγράφους καὶ μυστικῶς αὐτῇ παρέδωκεν ».

Μερικὲς ἀπ' αὐτὲς τὶς ἄγραφες μερίδες τοῦ Λόγου ἀφοροῦν ἱστορικὰ γεγονότα τῆς Γραφῆς, ποῦ συμπληρώνονται στὴν ὑφή τους, ὅπως παραδείγματος χάριν ἐκεῖνα, ποῦ ἀφοροῦν ἰδίως τῇ Θεοτόκῳ. Ἄλλες διασαφηνίζουν τὴ δογματικὴ οὐσία. Μερικὲς ἀκόμη, πρᾶγμα ποῦ περιορίζεται νὰ ὑπαινιχθῇ κατόπιν ἢ Ὁμολογία τοῦ Μητροφάνους, σχετίζονται μὲ τὴν ἁγιαστικὴ πρᾶξι καὶ τὰ ἔθῃ, ὅπως ἡ τέλεσις τῶν μυστηρίων στὶς λεπτομέρειές τῆς ἢ οἱ καθορισμοὶ τῶν νηστειῶν. Αὐτὸς ὁ ἄγραφος Λόγος, ποῦ κατοπτρίζεται ἰδίως στὸν λειτουργικὸ τομέα, παρατηρεῖ κανεὶς ὅτι ἐναρμονίζεται μὲ ἀπόλυτη λογικὴ καὶ πνευματικὴ συνέπεια πρὸς τὸ γραπτὸ Λόγο, παρουσιαζόμενος πραγματικὰ σὰν φυσικὴ, θὰ μπορούσε νὰ πῆ κανεὶς, προεκβολὴ αὐτοῦ τοῦ Λόγου.

Ἄλλὰ ἡ βεβαιότης γι' αὐτὴ τὴ διαπίστωσι δὲν στηρίζεται ἀπλῶς στὴν ἐξέτασι καὶ στὴν ἀντιπαραβολὴ γραπτοῦ καὶ ἀγράφου Λόγου. Ἡ Ἐκκλησία ἀποδείχνει μὲ τὴν ἀπ' εὐθείας στάσι τῆς πρὸς ὅ,τι περιέχει ἡ Γραφή, μιὰ τόσο ἀκριβῆ κι' αὐστηρὴ προσήλωσι, ὥστε νὰ γεννᾶται τὸ αἶσθημα τῆς ἀσφαλείας καὶ στὴν ἄλλη ἄποψι τῶν σχέσεων τῆς Ἐκκλησίας μὲ τὸν Λόγο τοῦ Θεοῦ, δηλαδὴ τὴ διαχείρισι ἐκ μέρους τῆς τοῦ ἀγράφου Λόγου.

Ὅπως θὰ μᾶς δοθῇ ἡ εὐκαιρία, σὲ ἄλλες σελίδες, νὰ τὸ τονίσωμε μ' ἕνα-δυὸ παραδείγματα, ὑπάρχει μιὰ πλήρης ἀντιστοιχία πρὸς τὸ γράμμα καὶ τὸ πνεῦμα τῆς Γραφῆς, ἐκδηλούμενη μέσα στὴν Παράδοσι εἴτε ἀπὸ τὴν πλευρὰ τῆς ὑμνωδίας καὶ τῆς εἰκονογραφίας, εἴτε ἀπὸ τὴν πλευρὰ τῆς γραπτῆς καὶ προφορικῆς διδασκαλίας, εἴτε ἀπὸ τὴν πλευρὰ τοῦ λειτουργικοῦ τυπικοῦ.

Ἡ ἀκρίβεια, μὲ τὴν ὁποία ἀντιστοιχοῦν ὅλες οἱ ἐκδηλώσεις τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας στὸ γράμμα καὶ στὸ πνεῦμα τῆς Γραφῆς, δὲν εἶναι ὡστόσο μιὰ ἄγονη προσαρμογὴ, ἀλλὰ ἀφετηρία μιᾶς θαυμαστῆς καρποφορίας, μιᾶς ἀδιάκοπης κι' ἐκτεταμένης ζυμώσεως,

που αποτελεί την πιό τρανή απόδειξι τῆς αἰωνίας νεότητος κι' ἀδιάκοπης ἀναπτύξεως τῆς Ἐκκλησίας.

Χάρι σ' αὐτῇ τῇ ζωντανῇ προσήλωσι, ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ εἶναι πάντα τὸ πρῶτο ὕλικό καὶ στὴν πραγματικότητα τὸ μοναδικό, μὲ τὸ ὁποῖο ἡ Ἐκκλησία ἐκφράζεται μέσα στὸν κόσμον, μὴ ἀντλῶντας ἀπὸ πουθενὰ ἄλλοῦ τὴν οὐσία τῆς ζωῆς καὶ τῶν ἔργων της. Ἔτσι δὲν ἀποτελεῖ καθόλου σχῆμα ὑπερβολῆς ἢ διακήρυξις τοῦ ἱεροῦ Αὐγουστίνου, κατὰ τὴν ὁποία δὲν πιστεύομε στὴν Ἐκκλησία ἐπειδὴ μᾶς τὴ δείχνει τὸ Εὐαγγέλιο, ἀλλὰ πιστεύομε στὸ Εὐαγγέλιο ἐπειδὴ μᾶς τὸ ἀποκαλύπτει ἡ Ἐκκλησία.

Ἡ Γραφή, γιὰ μᾶς τοὺς ὀρθοδόξους, δὲν εἶναι ἀπλῶς ἡ νοητὴ πυξίς, ὅπου προστρέχουμε γιὰ νὰ πάρουμε ἀπὸ μέσα της τὰ πολυτιμα πετράδια τῆς θείας ἀληθείας, ἀλλὰ αὐτὸ που ζοῦμε κι' ἀναπνέουμε μέσα στὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὸ οἰκωνόμαστε ἀπ' ὅλους τοὺς ἁγιαστικούς τρόπους ἐνεργείας τῆς Ἐκκλησίας πάλω στὶς ψυχές μας. Ἡ Γραφή εἶναι διαπλατυσμένη, ἀναλυμένη, μεταλαμπιδευμένη σὲ ὅλες τὶς ἐκφάνσεις τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας. Δὲν εἶναι ἀπλῶς ἓνα γράμμα, που ἀποστηθίζουμε, μιὰ ὑπόμνησις που μᾶς ἔρχεται ἀπὸ τὸ παρελθόν. Δὲν εἶναι ἐπίσης τὸ πνεῦμα, που μᾶς περιμένει νὰ πᾶμε νὰ τὸ βροῦμε. Ἀλλὰ εἶναι ἓνα γεγονός που διαρκῶς ἐπαναλαμβάνεται, ἓνα αἰώνιο, μεγάλο παρόν, που μᾶς περιβάλλει ἀπὸ παντοῦ καὶ ταυτίζεται μὲ τὴν καθημερινή μας ζωὴ.

Στὴν Ἐκκλησία, ἡ παιδαγωγικὴ σκοπιμότης ὡς πρὸς τὴ διοχέτευσι τοῦ θείου Λόγου στὶς ψυχές παίζει ἀσφαλῶς τὸ συνετὸ μέρος της, ἀλλὰ δὲν ἐμποδίζεται ἔτσι καθόλου ἢ πρόοδος τῶν ψυχῶν, κατὰ τὴ χάρι που δίνεται σὲ κάθε μιὰ, μέσα στὰ βᾶθη αὐτοῦ τοῦ Λόγου. Ὁ πλοῦτος του εἶναι ἔκθετος μὲ δαψίλεια μπροστὰ σὲ ὅλες τὶς διάνοιες καὶ σὲ ὅλες τὶς καρδιές, ἀποτυπωμένος σὲ κάθε ἐνέργεια τῆς Ἐκκλησίας καὶ σὲ κάθε ἐκφανσί της. Ἡ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας μοιάζει μὲ μιὰ πανδαισία, ὅπου κανεὶς δὲν ἀποκλείεται κι' ὅπου ὁ καθένας μεταλαμβάνει ὅ,τι βλέπουν τὰ πνευματικά του μάτια κι' ὅ,τι ἀντέχει ἡ ψυχὴ του.

Μ' αὐτὴ τὴν προϋπόθεσι κι' οἱ Πατέρες δὲν φειδωλεύθηκαν τὶς πιό τολμηρὲς ἐμβαθύνσεις στὸν Λόγο τοῦ Θεοῦ καὶ δὲν δίσταζαν νὰ διαχέουν ἐνώπιον ὄλων τῶν χριστιανῶν τὰ εὐρήματά τους, ἀδιάφορο ἂν ὅλοι δὲν μπορούσαν νὰ τὰ οἰκειωθοῦν καὶ νὰ τὰ ἐγκολπωθοῦν.

Οἱ ἀλήθειες καὶ τὰ βιώματα τῆς Γραφῆς εἶναι πολυόροφα καὶ οἱ ἀναβάσεις εἶναι ἐλεύθερες γιὰ ὅλους τοὺς πιστοὺς, ἀνάλογα μὲ τὸν ἰδιαιτέρο φωτισμὸ που δίνει στὸν καθένα ὁ Κύριος. Πολὺ ὁμορφα τὸ ὑπογραμμίζει αὐτὸ ἡ σύνοδος, που ἔγινε στὰ Ἱεροσόλυμα τὸ 1672, γιὰ νὰ ὑπερασπισθῇ τὸν Πατριάρχη Κύριλλο Λούκαρι :

«Οὐρανός καὶ ἡ θεία Γραφή, διότι ἔχει πνεῦμα καὶ γράμμα· ἀμφότερα οὐρανοὶ λέγονται. Ἡ ὑψηλὴ ἔννοια δέδοται παρὰ Κυρίου τοῖς σοφοῖς (ἐννοεῖ, φυσικά, τοὺς κατόχους τῆς ἐν Χριστῷ σοφίας καὶ ὄχι τοῦ κόσμου), τὴν κατωτέραν ἕκαστος ἔχει. Διό φησιν ἡ Γραφή· «ὁ οὐρανὸς τοῦ οὐρανοῦ τῷ Κυρίῳ». Ἦγουν τὴν ὑψηλὴν ἔννοιαν τοῦ πνεύματος μόνος ἔχει ὁ Κύριος καὶ δίδωσι τοῖς πατράσιν. Διό φησιν «ὑμῖν δέδοται γινῶναι τὰ μυστήρια».

Ἡ Ἐκκλησία δὲν παύει νὰ ὑπομνηματίζῃ μὲ κάθε τρόπο τὸν πλοῦτο τῆς Γραφῆς, ἀφήνοντας ἀνοιχτές τίς διόδους πρὸς τὸν ἐσωτερικώτερο χῶρο αὐτοῦ πλοῦτου καὶ μὴ χωρίζοντας τὸ ὑψηλότερο ἀπὸ τὸ χαμηλότερο, τὸ πολυτιμότερο ἀπὸ τὸ προχειρότερο. Ὅπως ἀκριβῶς οἱ ψυχές, ποὺ περιέβαλλαν τὸν Κύριο, ὅταν δίδασκε κι' ἐκεῖνες ποὺ ζοῦσαν τὸν καιρὸ τῶν Ἀποστόλων, ἄκουαν ὅλα τὰ τόσο ὑψηλὰ νοήματα καὶ θάλπονταν ἀπὸ τὴ πυρκαϊὰ τοῦ Πνεύματος, ποὺ ἦταν ἀναμμένη μπροστά τους, ἔτσι κι' ὅλες οἱ γενεές τῶν πιστῶν ἔρχονται σὲ ἄμεση ἐπαφὴ μὲ ὅλη αὐτὴ τὴ φωτιὰ κι' ἔχουν μπροστά τους ὅλο αὐτὸ τὸ ὕψος.

Τίποτε στὸν λόγο τῶν Πατέρων καὶ στὴν ὑμνωδία τῆς Ἐκκλησίας, τίποτε στὶς ἅγιες εἰκόνες καὶ στὴν κηνησιολογία τῆς λατρείας, μέσα στὰ ὁποῖα ἀναπνέει καὶ ζῆ ὁ ὀρθόδοξος λαός, δὲν εἶναι κατώτερο ἀπὸ τὴν ἔκφρασι τῆς Γραφῆς, τίποτε δὲν εἶναι ξεθυμασμένη ὑπόμνησις, ἀπλοῦστευσις σὲ βᾶρος τῆς οὐσίας. Ἡ Γραφή, λοιπόν, ὀλόκληρη δὲν εἶναι τὸ πολὺ ποὺ ἓνα μέρος του διασώζει ἡ Ἐκκλησία στὴ ζωὴ της ἀπὸ γενεὰ σὲ γενεὰ, ἀλλὰ ἡ παντοτινὴ φερνὴ τῆς Ἐκκλησίας, ἐκτεθειμένη πλουσιοπάροχα. Δὲν εἶναι παρὰ τὸ πολὺ ποὺ ἡ Ἐκκλησία τὸ κάνει περισσότερο, χωρὶς νὰ προσθέτῃ τίποτε τὸ ξένο σ' αὐτό.

ΑΚΥΛΑΣ

Ὁ «Ἐφημέριος» εἶναι πρόθυμος νὰ δίδῃ ἀπαντήσεις εἰς ἐρωτήσεις ἐπὶ ἀποριῶν, ἀναφερομένων εἰς ζητήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν σχέσηιν πρὸς τὸ ἔργον τοῦ Ἐφημερίου (ποιμαντικόν, λειτουργικόν κλπ.). Ἐπομένως οἱ εὐλαβέστατοι Ἐφημέριοι δύνανται νὰ ἀπευθύνουν πρὸς τὸν «Ἐφημέριον» ἐρωτήματα ἐπὶ τοιούτων ἀποριῶν. Αἱ ἀπαντήσεις εἰς αὐτοὺς θὰ δίδωνται εἰς τὴν σελίδα τῆς ἀλληλογραφίας, εἴτε εἰς ἄλλην εἰδικὴν σελίδα.

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗ ΔΙΑΦΩΤΙΣΙΣ

ΟΔΗΓΙΑΙ ΔΙΑ ΤΗΝ ΕΞΟΜΟΛΟΓΗΣΙΝ

Α'

«Τὴν ἀνομίαν μου ἐγὼ ἀναγγελῶ καὶ μεριμνήσω ὑπὲρ τῆς ἁμαρτίας μου».

Ὅπως ὁ σωματικὸς ὀργανισμὸς δὲν παραμελεῖται ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ καὶ ἡ παραμικρὰ νοσηρὰ ἀφορμὴ θεωρεῖται ἀναγκαῖον νὰ ἐκτεθῆ εἰς τὸν ἰατρόν, διὰ νὰ ληφθῆ μέριμνα πρὸς θεραπείαν, ἔτσι καὶ ὁ ψυχικὸς ὀργανισμὸς, ὅταν νοσῇ ἐπιβάλλεται νὰ μὴ ἀμελῆ ὁ χριστιανὸς περὶ τῆς θεραπείας τοῦ πνευματικοῦ αὐτοῦ νοσήματος.

Ἡ ἐκκλησία, δι' ὅλων αὐτῆς τῶν μέσων, ἀποβλέπει ἀκριβῶς εἰς τὴν θεραπείαν τῶν νοσημάτων τῆς ψυχῆς. Ἰδιαιτάτα ὅμως τὸ μυστήριον τῆς ἱεραῆς ἐξομολογήσεως ἀφορᾷ εἰς τὴν θεραπείαν τῶν νοσημάτων τῆς ψυχῆς. Ζήτημα ὅμως εἶναι κατὰ πόσον οἱ ἐξομολογούμενοι γνωρίζουν πῶς πρέπει νὰ ἐξομολογῶνται. Καὶ διὰ τοῦτο, πρέπει νὰ δοθοῦν ἐνταῦθα ὠρισμένες ὁδηγίαι, περὶ τοῦ πῶς πρέπει νὰ γίνεται ἡ ἐξομολόγησις. Ἄξιον πολλοῦ ἐνδιαφέροντος τὸ θέμα τοῦτο, ἐφ' ὅσον εἴμεθα ἄνθρωποι με ἀδυναμίας καὶ ἐλαττώματα καὶ ὀφείλομεν νὰ ἐξομολογούμεθα τὰς ἁμαρτίας μας, κατὰ τὸ Γραφικόν· «τὴν ἀνομίαν μου ἐγὼ ἀναγγελῶ καὶ μεριμνήσω ὑπὲρ τῆς ἁμαρτίας μου».

1. Φυσικά, πρωτίστως θὰ ἐκλέξῃ ὁ Χριστιανὸς τὸν πνευματικόν του ἰατρόν. Ἡ Ἐκκλησία ἀπὸ τῶν ἀρχαίων χριστιανικῶν χρόνων δὲν ἐνεπιστεύετο τὸ λειτούργημα τῆς ἱεραῆς ἐξομολογήσεως εἰς πάντας τοὺς ἱερεῖς. Μολονότι κάθε ἱερεὺς ἔχει τὸ δικαίωμα, ἐκ τοῦ ἀξιώματος του, ἐγκύριως νὰ ἐξομολογῆ τοὺς χριστιανούς, ἐν τούτοις, ἐπειδὴ δὲν εἶναι ζήτημα μόνον ἀξιώματος ἱερατικοῦ ἀλλὰ καὶ γνώσεως καὶ πείρας πολλῆς, διὰ τοῦτο ἡ Ἐκκλησία ἀνέθεσε τὴν διαχείρισιν τοῦ λειτουργήματος τῆς πνευματικῆς πατρότητος κατ' ἀρχὴν εἰς τὸν ἐπίσκοπον· ὁ ἐπίσκοπος δέ, ὡς κατ' ἐξοχὴν ὑπεύθυνος πνευματικὸς πατὴρ τῆς ἐπαρχίας του, ἀναθέτει, δι' ἐνταλτηρίου Γράμματος» καὶ εἰδικῆς εὐχῆς τὸ καθήκον αὐτὸ εἰς ὠρισμένους λειτουργοὺς τῆς ἐκκλησίας, τοὺς ὁποίους θεωρεῖ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον καταλλήλους. Καὶ ὁ Χριστιανὸς ἔχει τὴν ἐλευθερίαν νὰ ἐκλέξῃ τὸν ἐξομολόγον του. Δὲν δεσμεύεται οὔτε ἀπὸ ἐνοριακὰς ὑποχρεώσεις, οὔτε ἀπὸ ἄλλους περιορισμούς, διὰ νὰ δύναται νὰ ἔχη τὸν κατάλληλον

ιατρὸν τῆς ψυχῆς του. Ὅπως τὸν ἱατρὸν τοῦ σώματος τὸν ἐκλέγομεν, βοηθούμενοι καὶ ἀπὸ τὴν φήμην του καὶ τὰς περὶ αὐτοῦ πληροφορίας, χωρὶς νὰ δεσμευώμεθα ἀπὸ τὴν γειτονίαν μετ' αὐτοῦ ἢ ἀπὸ ἄλλην γνωριμίαν, ἔτσι καὶ τὸν πνευματικὸν του ὁ Χριστιανὸς θὰ τὸν ἐκλέξῃ, διὰ νὰ προσέλθῃ πλέον εἰς αὐτόν, ὡς εἰς τὸ ἔμπειρον πρόσωπον, τὸ ὁποῖον ἡ Ἐκκλησία ὠρίσεν, καὶ ἐξομολογούμενος εἰς αὐτὸ νὰ δεχθῇ ἀσυζητητὶ καὶ ἀνεπιφυλάκτως ὅ,τι ἀκούσῃ καὶ ὅ,τι συμβουλευθῇ παρ' αὐτοῦ.

Ἀφοῦ δὲ ὁ Χριστιανὸς εὔρε τὸν κατάλληλον πνευματικόν, καλὸν εἶναι νὰ μὴν τὸν ἀλλάσῃ κάθε τόσον. Ὅπως προκειμένου περὶ τοῦ σωματικοῦ ὀργανισμοῦ ὁ θεράπων ἱατρὸς ἔχει ὑπ' ὄψιν τὴν ἐξέλιξιν τῆς νόσου, ἐκ τῆς συνεχοῦς παρακολουθήσεως τοῦ ἀσθενοῦς καὶ εὐκολώτερον παντὸς ἄλλου κατατοπίζεται καὶ ὑπευθυνότερον δίδει τὰς ὁδηγίας διὰ τὴν θεραπείαν, ἔτσι καὶ ὁ πνευματικὸς ὁ ὁποῖος γνωρίζει τὴν συνέχειαν καὶ τὴν πορείαν τῆς πνευματικῆς καταστάσεως τοῦ Χριστιανοῦ τὸν κατευθύνει μετὰ σύστημα καὶ συνέπειαν. Δὲν ἀποκλείεται βέβαια εἰς περίπτωσιν ποὺ ὁ Χριστιανὸς δὲν δύναται νὰ προσέλθῃ εἰς τὸν τακτικὸν του πνευματικόν, νὰ προσέλθῃ εἰς ἄλλον. Κατὰ κανόνα ὅμως πρέπει νὰ ἀναζητῇ τὸν ἐγνωσμένον θεράποντα ἱατρὸν τῆς ψυχῆς του.

2. Κατόπιν ἐρωτᾶται· «πότε» πρέπει νὰ ἐξομολογῆται ὁ Χριστιανὸς καὶ «κάθε πότε». Τὰ ἐρωτήματα αὐτὰ μίαν ἀπάντησιν ἐπιδέχονται: Ὅταν ὑπάρχῃ εἰς τὴν ψυχὴν κάτι τὸ νοσηρὸν καὶ ἁμαρτωλόν. Πότε (καὶ κάθε πότε) πηγαίνει κανεὶς εἰς τὸν ἱατρὸν; Ὅταν θὰ αἰσθανθῇ τὴν ἀνάγκην τοῦ ἱατροῦ. Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ τεθοῦν ὠρισμένα χρονικὰ ὅρια εἰς τὴν ἐξομολόγησιν· καιρὸς δι' αὐτὴν εἶναι ὅταν αἰσθάνεται τις ψυχικὴν ἀνάγκην.

Ἐχομεν συνηθίσει νὰ συσχετίζωμεν τὴν ἐξομολόγησιν μετὰ τὴν προσέλευσιν εἰς τὴν θείαν εὐχαριστίαν. Ἀλλὰ δυνάμεθα νὰ ἐξομολογηθῶμεν ἀσχέτως ἂν θὰ κοινωνήσωμεν ἢ ὄχι· καὶ δυνάμεθα νὰ κοινωνήσωμεν χωρὶς νὰ ἐξομολογηθῶμε, ἐὰν βεβαίως δὲν αἰσθανώμεθα ὅτι μᾶς βαρύνει κάτι. Τὰ δύο αὐτὰ μυστήρια εἶναι αὐτοτελῆ καὶ ἀνεξάρτητα ἀπ' ἀλλήλων. Τὰ συνδέομεν, διότι, ὅταν θέλῃ ὁ χριστιανὸς νὰ προσέλθῃ εἰς τὴν θείαν εὐχαριστίαν, πρέπει νὰ κάμῃ προηγουμένως τὸ ψυχικὸν αὐτὸ λουτρόν. Ἐὰν ὅμως κοινωνῇ τακτικά, καὶ προσέχῃ νὰ μὴ ἁμαρτάνῃ, δὲν τοῦ εἶναι ἀπαραίτητος κάθε φοράν ἡ ἐξομολόγησις. Καὶ ἀντιστρόφως· ἐὰν κοινωνήσῃ κανεὶς, καὶ ὕστερα ἀπὸ ὀλίγας ἡμέρας ὑπέπεσῃ εἰς ἓνα ἁμάρτημα, δὲν πρέπει, ἐπειδὴ ἐσχάτως ἐκοινωνήσῃ, νὰ περιμένη πότε θὰ ξανακοινωνήσῃ, διὰ νὰ ἐξομολογηθῇ· ἀλλ' ὀφείλει νὰ σπεύσῃ ἀμέσως εἰς τὸν ἱατρὸν τῆς ψυχῆς, πρὸς συγχώρησιν καὶ θεραπείαν. Δὲν πρόκειται βεβαίως περὶ τῶν συνήθων

καθημερινῶν πτώσεων, (διότι τότε θὰ ἔπρεπε κάθε ἡμέραν νὰ προσερχώμεθα εἰς ἐξομολόγησιν). Ὑπάρχουν δὲ πολλοί, οἱ ὁποῖοι ἀναπτύσσουν πολλήν πνευματικότητα καὶ εὐρίσκονται εἰς συνεχῆ πνευματικὸν ἀγῶνα, καὶ ὑποβάλλονται —διὰ τοῦτο— καθ' ἐκάστην εἰς αὐτοκριτικὴν καὶ εἰς τακτικωτάτην ἐξομολόγησιν, διὰ νὰ μὴ χρονίζουσιν οὐδὲ αἱ παραμικραὶ νοσηραὶ καταστάσεις. Πάντως, ἐὰν αὐτὸ ἀφορᾷ ἐκείνους ποὺ θέλουν νὰ ἔχουν μιὰν συνεχῆ παρακολούθησιν τῆς πνευματικῆς των καταστάσεως, ἕκαστος εὐσεβῆς χριστιανὸς ἄς γνωρίζῃ τὸν κανόνα, ὅτι, ὡσάκις αἰσθάνεται νὰ βαρύνῃ ἢ συνείδησίς του, πρέπει νὰ εὐρίσκη τὴν ὁδὸν πρὸς τὸ ἐξομολογητήριον. Παραλλήλως δὲ θὰ πρέπη νὰ ἐπαγρυπνῆ πάντοτε ἐπὶ τοῦ ἑαυτοῦ του, εἰς τρόπον ὥστε νὰ μὴ εὐρίσκεται εἰς συνεχεῖς πτώσεις καὶ ἄρα συνεχῆ ἀνάγκην ἐξομολογήσεως. Ὅπως, εἰς τὰς περιπτώσεις τῶν σωματικῶν ἀσθενειῶν, λαμβάνομεν τὰ κατάλληλα μέτρα διὰ νὰ μὴ ἔχωμεν καθημερινῶς τὴν ἀνάγκην ἰατροῦ, ἔτσι καὶ προκειμένου περὶ τῶν νόσων τῆς ψυχῆς δὲν εἶναι δυνατόν καὶ οἱ πνευματικοὶ νὰ ἀσχολοῦνται μὲ ὀρισμένον κύκλον ἀνθρώπων, ποὺ θὰ τοὺς ἀπασχολοῦν μὲ μικρολεπτομερείας. Καὶ ὁ χριστιανὸς πρέπει νὰ μπορῆ καὶ ὁ ἴδιος νὰ ἐξετάζῃ τὰ λεπτομερειακὰ ζητήματά του καὶ νὰ κατευθύνῃ μόνος του· δι' ὅσα δὲ εἶναι ἀνακοινώσιμα, δύναται νὰ τὰ συζητῆ καὶ μὲ ἄλλα πνευματικὰ πρόσωπα, πρὸς ἀνταλλαγὴν πνευματικῆς πείρας καὶ σύμφωνα μὲ τὴν παραγγελίαν τοῦ Ἀποστόλου Ἰακώβου «ἐξομολογεῖσθε ἀλλήλοις τὰ παραπτώματα καὶ εὐχεσθε ὑπὲρ ἀλλήλων, ὅπως ἰαθητε». Ἀλλὰ μόνον τὰ ἀνακοινώσιμα. Ὅταν δὲ παρουσιασθῆ κάτι τὸ σοβαρώτερον, καὶ δὴ καὶ ἐξ ἐκείνων, τὰ ὁποῖα δὲν εἶναι ὀρθὸν νὰ ἀνακοινωθοῦν οὐδὲ εἰς τὰ φιλικώτατα πρόσωπα, ὀφείλει νὰ προετοιμασθῆ καὶ νὰ μεταβῆ εἰς τὸν τακτικὸν του πνευματικόν, διὰ νὰ τηρῆται ἡ ἐπαφὴ καὶ ἡ συνέχεια.

Τὰ εἰσαγωγικὰ ταῦτα, τὰ ἀφορῶντα εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ πνευματικοῦ καὶ τὸν κατάλληλον χρόνον πρὸς ἐξομολόγησιν, θὰ ἦσαν ἑλλιπῆ, ἐὰν δὲν προσθέσωμεν ὅτι ὁ χριστιανὸς δὲν πρέπει ποτὲ νὰ ἀφίγη ἓνα τέτοιο σοβαρὸν ζήτημα διὰ τὰς παραμονὰς τῶν Μεγάλων Ἑορτῶν, εἰς ὥρας δηλ. ποὺ θὰ συνωθοῦνται πλήθη ἔξωθεν τοῦ ἐξομολογητηρίου καὶ οὔτε ὁ πνευματικὸς θὰ ἔχη τὴν ἀνεσιν διὰ νὰ τὸν κατευθύνῃ καὶ νὰ τὸν συμβουλευσῇ ἐπαρκῶς, οὔτε ὁ ἐξομολογούμενος θὰ μπορῆ νὰ ἐκθέσῃ πλήρως καὶ νὰ συζητήσῃ ἔκτενῶς τὸ κάθε ζήτημά του.

3. Πρέπει νὰ λεχθῆ ἀκόμη ὅτι, προκειμένου νὰ ἐξομολογηθῆ κανεὶς, χρειάζεται κάποιον προετοιμασία. Δὲν θὰ ξεκινήσῃς ἀπὸ τὸ σπίτι σου, διὰ νὰ ἔλθῃς εἰς ἐξομολόγησιν, χωρὶς νὰ

ἔχης προετοιμασθῆ. Οὔτε πρέπει νὰ περιμένῃς νὰ σὲ ἐρωτήσῃ ὁ ἱερεὺς διὰ νὰ ἀπαντήσῃς, ὡς νὰ εἶναι ἀνάκρισις ἢ ἐξομολόγησις. Ἄλλὰ σὺ θὰ ἐκθέσῃς τὰ ζητήματα καὶ τὰς ἀμαρτίας σου, μίαν πρὸς μίαν. Ἐν ἀνάγκῃ μόνον ἐρωτᾷ ὁ πνευματικὸς. Ἐξομολόγησις σημαίνει νὰ ὁμολογήσῃς μόνος σου τὰ ἀμαρτήματά σου αὐτοβούλως καὶ αὐτοπροαιρέτως. Δι' αὐτὸ πρέπει, πρὶν νὰ ἔλθῃς δι' ἐξομολόγησιν, νὰ σκεφθῆς καλὰ τὸ παρελθόν, νὰ κλεισθῆς εἰς τὸ δωμάτιόν σου καὶ νὰ ἀνακρίνης ἐπιμελῶς τὸν ἑαυτὸν σου. Νὰ ἐξετάσῃς τὸν χαρακτῆρά σου, τὰ ἐλαττώματα καὶ τὰς ἀμαρτίας σου. Νὰ γράψῃς ἐν ἀνάγκῃ εἰς μικρὸν σημείωμα τὰ ζητήματα, πού θέλεις νὰ ἐξομολογηθῆς (τὰς ἀμαρτίας πού διέπραξες, τὰς παραλείψεις καθηκόντων καὶ ὑποχρεώσεων, τὰς ἀδυναμίας καὶ ἐλλείψεις σου, καὶ τέλος τὰ ζητήματα, ἐπὶ τῶν ὁποίων θέλεις νὰ ζητήσῃς συμβουλὴν καὶ καθοδήγησιν). Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον οὔτε θὰ ξεχάσῃς κάτι πού θὰ πρέπει νὰ τὸ εἴπῃς, οὔτε ἀπὸ τὸ γνωστὸν ἐκεῖνο ψυχολογικὸν «τράκ» θὰ στενοχωρηθῆς καὶ θὰ τὰ χάσῃς. Χρειάζεται λοιπὸν ἀπαραιτήτως προετοιμασία.

Ἡ προετοιμασία ὅμως αὐτὴ τότε εἶναι ἀποδοτικὴ, ὅταν δὲν εἶναι κάτι, πού θὰ γίνῃ κατὰ παραγγελίαν, διότι πρέπει μετ' ὀλίγον νὰ ἐξομολογηθῆς. Τὸ ζήτημα τῆς προετοιμασίας καὶ τῆς αὐτοεξετάσεως πρέπει νὰ γίνῃ ἔξις εἰς τὸν Χριστιανόν. Συνήθεια ἢ ὁποία θὰ παρακολουθῆ καθημερινῶς τὴν προσευχὴν του. Ἐάν οἱ μαθηταὶ τοῦ ἀρχαίου φιλοσόφου (Πυθαγόρου) ἐρωτοῦσαν καθημερινῶς τὸν ἑαυτὸν τοὺς «πῆ παρέβην; τί δ' ἔρρεξα! τί μοι δέον οὐκ ἐτετέσθη;» (Ποίαν παράβασιν ἔκανα ἢ ποίαν ἄλλην καλὴν πρᾶξιν ἐξετέλεσα, ἀλλὰ καὶ τί παρέλειπα πού θὰ ἔπρεπε νὰ κάμω;). Ἐάν, λέγω, ἔτσι ἐσκέπτοντο οἱ μαθηταὶ τοῦ ἀρχαίου φιλοσόφου, πολὺ περισσότερον τοῦ Χριστοῦ οἱ μαθηταὶ ὀφείλουσαν νὰ κάνουν συγχὴν αὐτοκριτικὴν. Καὶ προσδεύουσαν ἐκεῖνοι οἱ Χριστιανοί, οἱ ὁποῖοι, πρὶν κάνουν τὴν βραδυνὴν προσευχὴν, θὰ καθήσουσαν νὰ διερωτηθοῦσαν πῶς πέρασαν τὴν ἡμέραν καὶ νὰ σκεφθοῦσαν: μήπως ἔκαναν τίποτε ἐξ ἐκείνων, πού ἀπαγορεύει ὁ Θεός, μήπως ἐστενοχώρησαν κανένα, μήπως λόγος ἀπρετιῆς ἐξῆλθεν ἀπὸ τὸ στόμα τους ἢ κάποιον ἄλλον, μικρὰ ἢ μεγάλη πτώσις ἐσημειώθη κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἡμέρας; Καὶ τότε ἡ προσευχὴ δὲν θὰ εἶναι ξηρά, διότι ὁ χριστιανὸς θὰ δώσῃ ἐκ τῆς αὐτοκριτικῆς περιεχόμενον εἰς τὴν προσευχὴν του, καὶ θὰ παρακαλέσῃ τὸν Θεὸν νὰ τὸν ἐνισχύσῃ εἰς τὸν ἀγῶνα κατὰ τῶν ἀμαρτιῶν του, καὶ τὴν ἄλλην ἡμέραν θὰ εἶναι ἰσχυρότερος. Ἄλλὰ ἡ αὐτοκριτικὴ αὐτὴ θὰ τὸν καταστήσῃ καὶ προσεκτικώτερον τὴν ἐπομένην. Ἐάν δὲ κατὰ τὴν αὐτοκριτικὴν διαπιστώσῃ, ὅτι κάτι τὸ σοβαρὸν συνέβη κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην, θὰ τὸ σημειώσῃ, καὶ θὰ ἔχῃ οὕτω τὸ ὑλικὸν διὰ τὴν προσεχῆ ἐξομολόγησιν του.

Ἄρχιμ. ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ ΒΑΛΛΗΝΔΡΑΣ

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΤΟΥ Τ.Α.Κ.Ε.

Κατωτέρω δημοσιεύομεν ἐγκύκλιον τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. καὶ ἀπόφασιν τοῦ Ὑπουργοῦ Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων, ἀναγομένης εἰς τὸν τρόπον ἀποδείξεως τῆς ἀναπηρίας πρὸς συνταξιοδότησιν.

Ἐγκύκλιος ὑπ' ἀριθ. 83

Ἐξαιρετικῶς Ἐπείγουσα

Πρὸς

- 1) Τὴν Ἱερὰν Ἀρχιεπισκοπὴν Ἀθηνῶν.
- 2) Ἀπάσας τὰς Μητροπόλεις καὶ Ἐπισκοπὰς.

I. Λαμβάνομεν τὴν τιμὴν νὰ κοινοποιήσωμεν ὑμῖν κατωτέρω ἐξ ὀλοκλήρου τὴν ὑπ' ἀριθμ. 91745/60 Ἀπόφασιν τοῦ Ὑπουργοῦ Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων, δημοσιευθεῖσαν εἰς τὸ ὑπ' ἀριθμ. 404/13—9—1960 Φ.Ε.Κ. τεῦχος Β', περὶ τοῦ ἐν περιλήψει θέματος· πρὸς γνώσιν σας.

II. Σχετικῶς μὲ τούτους λόγους τούτους συνηγορήσαντας ὑπὲρ τῆς θεσπίσεως τῆς ὡς ἄνω ἀποφάσεως, πληροφοροῦμεν ὑμᾶς, ὅτι ἐκ τῆς μελέτης τῶν στατιστικῶν δεδομένων τῶν συνταξιούχων μας (ἀριθμητικῆς δυνάμεως τούτων, αἰτίας ἀπονομῆς συντάξεως κ.λ.π.) προκύπτει, ὅτι οἱ λόγῳ ἀναπηρίας συνταξιοδοτούμενοι ἀνέρχονται εἰς 1/6 τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν συνταξιούχων (500 ἐπὶ συνόλον 3.050). Τὸ ποσοστὸν τοῦτο δέον νὰ θεωρηθῆ ὡς ὑπέρμετρον, δεδομένου ὅτι λόγῳ τῆς φύσεως, τῆς ὑπὸ τῶν ἠσφαλισμένων μας παρεχομένης ὑπηρεσίας, οἱ εἶναι ἀπηλλαγμένοι τῶν ἐπαγγελματικῶν κινδύνων, οἷτινες πλήσσουν τοὺς ἠσφαλισμένους ἄλλων ἀσφαλιστικῶν ὀργανισμῶν (ἐργατικῶν ἀτύχημα, ἐπαγγελματικῆς νόσου).

III. Πρὸς καλυτέραν διαπίστωσιν τῆς ἀνικανότητος τῶν ἠσφαλισμένων καὶ δὴ παρὰ δημοσίων ὀργάνων, εισηγήθημεν τὴν θέσπισιν τῆς κατωτέρω κοινοποιουμένης διατάξεως, δι' ἧς τοῦ λοιποῦ ἀνεξαρτήτως τῆς ἐνώπιον τοῦ Εἰρηνοδίκου βεβαιώσεως δύο ἰατρῶν περὶ τῆς ἀνικανότητος τοῦ ἐφημερίου, διακόνου ἢ ἱεροψάλτου, ἢ ἐπιτάσσει τὸ ἄρθρον 57 παρ. 2 τοῦ Α.Ν. 2200/1940 διὰ τὴν συνταξιοδότησιν τῶν λόγῳ ἀνικανότητος ἐξερχομένων τῆς ἐνεργοῦ ὑπηρεσίας ἀπαιτεῖται προσθέτως καὶ ἀπόφασις τῆς Α'/θ μίλου Ὑγειονομικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ ν. 1811/1951 «περὶ κώδικος καταστάσεως τῶν δημοσίων διοικητικῶν ὑπαλλήλων».

IV. Εἰδικώτερον διὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῆς κοινοποιουμένης διατάξεως γνωρίζομεν ὑμῖν τὰ κάτωθι:

α) Διὰ τοῦ ἄρθρου 12 τοῦ Καταστατικοῦ τοῦ TAKE, ὡς τοῦτο ἐτροποποιήθη καὶ συνεπληρώθη διὰ τῆς ὑπ' ἀριθμ. 99836 ἀπὸ 23-12-54 Ὑπουργικῆς ἀποφάσεως, δημοσιευθείσης εἰς τὸ ὑπ' ἀριθμ. 13 τῆς 26-1-1955 Φ.Ε.Κ. τεῦχος Β, ὀρίζεται, ὅτι ὁ παρὰ τῷ TAKE νομίμως ἠσφαλισμένος κατέστη,

συνεπεία νόσου σωματικής ή διανοητικής, άνικανος πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν ὑπηρεσιακῶν του καθηκόντων, ἔχει δικαίωμα πρὸς σύνταξιν ὑπὸ τὰς προϋποθέσεις τοῦ ἄρθρου 15 παρ. 1 ἐδάφ. α', β' καὶ γ'. Περαιτέρω διὰ τῆς παρ. 1 ἐδάφ. δ' ὀρίζετο, ὅτι ἡ άνικανότης βεβαιούται καὶ συνεπῶς ἡ ἀπόλυσις συντελεῖται προκειμένον περὶ ἐφημερίων, ἱεροδιακόνων καὶ ἱεροφαλτῶν κατὰ τὰ ἐν ἄρθρῳ 57 παρ. β'. τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 2200/1940 'Αν. Νόμον «περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ ἐφημερίων» ὀριζόμενα, ἧτοι δι' ἐνόρκου βεβαιώσεως ἐνώπιον τοῦ Εἰρηνοδίκου δύο ἱατρῶν, ὀριζομένων ὑπὸ τοῦ οἰκείου Μητροπολίτου, εἴτε αὐτεπαγγέλτως εἴτε κατόπιν ἀναφορᾶς τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Συμβουλίου τῆς ἐνορίας τοῦ παθόντος, εἴτε κατ' αἴτησιν τοῦ ἰδίου.

β) Διὰ τῆς κοινοποιουμένης ἤδη ὑμῖν Ὑπουργικῆς ἀποφάσεως ἡ διάταξις τοῦ ἐδάφ. δ' τῆς παρ. 1 τοῦ ἄρθρου 13 ἐτροποποιήθη καὶ τοῦ λοιποῦ, ἵνα τύχη τις συντάξεως ἀναπηρίας, δέον νὰ προσκομίση ἀπόφασιν περὶ τῆς άνικανότητός του τῆς Α/θμίον Ὑγειονομικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ νόμου 1811/1951, ἐδρενοούσης ἢ εἰς τὰς πρωτευούσας τῶν νομῶν τοῦ τόπου τῆς κατοικίας ἢ τῆς ὑπηρεσίας τῶν ἡσφαλισμένων ἢ τῶν Ἀθηνῶν.

γ) Κατὰ τὴν (ὡς ἐτροποποιήθη ὡς ἄνω) διάταξιν οἱ παρὰ τῷ TAKE ἡσφαλισμένοι ἐφημέριοι, ἱεροδιάκονοι καὶ ἱεροφάλται δέον νὰ παραπέμπονται ὑπὸ τοῦ οἰκείου Ἱεράρχου εἰς τὴν ἀναφερθεῖσαν Α/θμίον Ὑγειονομικῆς Ἐπιτροπῆς πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς διαδικασίας τῆς προβλεπομένης ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 57 παρ. β'. τοῦ Ἀν. Νόμου 2200/40 «περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ ἐφημερίων», ἧτοι πρὸ τῆς παραπομπῆς αὐτῶν πρὸς ἐξέτασιν ὑπὸ δύο Ἱατρῶν καὶ ἐνορκον βεβαίωσιν αὐτῶν.

Οὕτως ἡ μὲν ἐνορκος βεβαίωσις ἐνώπιον Εἰρηνοδίκου δύο ἱατρῶν ὀριζομένων ὑπὸ τοῦ οἰκείου Ἱεράρχου θὰ ἀποτελῆ δικαιολογητικὸν τῆς παύσεως, χωρὶς νὰ θεμελιούται διὰ ταύτης καὶ μόνης δικαίωμα συνταξιοδοτήσεως, ἡ δὲ ἀπόφασις τῆς Α/θμίον Ὑγειονομικῆς Ἐπιτροπῆς, μετὰ τοῦ ὡς ἄνω δικαιολογητικοῦ τῆς παύσεως (τῆς ἐνόρκου βεβαιώσεως) θὰ θεμελιῶι δικαίωμα συνταξιοδοτήσεως.

δ) Ἡ ἰσχὺς τῆς κοινοποιουμένης Ὑπουργικῆς ἀποφάσεως ἄρχεται ἀπὸ τῆς 14-9-60. Ἀπὸ τῆς χρονολογίας ταύτης οἱ ἀπολυόμενοι βάσει τῶν διατάξεων τοῦ ἄρθρου 57 παρ. β'. τοῦ Ἀν. Νόμου 2200/40, διὰ νὰ θεμελιώσωσι δικαίωμα πρὸς σύνταξιν ὀφείλουσι νὰ ὑποβάλωσι ἡμῖν μετὰ τῶν λοιπῶν δικαιολογητικῶν των καὶ ἀπόφασιν περὶ τῆς άνικανότητος αὐτῶν πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν ὑπηρεσιακῶν καθηκόντων

των τῆς ὑπὸ τοῦ ἔδαφ. δ'. τῆς παρ. 1 τοῦ ἄρθρου 13 τοῦ Καταστατικοῦ τοῦ TAKE (ὡς τοῦτο ἐτροποποιήθη διὰ τῆς κοινοποιουμένης ὑπ' ἀριθμ. 91745/60 ἀποφάσεως τοῦ Ὑπουργοῦ Ἐθν. Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων) ὀριζομένης Α/θμίον Ὑγειονομικῆς Ἐπιτροπῆς. Ἄνευ τῆς ὑποβολῆς τῆς ὡς ἄνω ἀποφάσεως τῆς Α/θμίον Ὑγειονομικῆς Ἐπιτροπῆς δὲν δύναται νὰ ἀπονεμηθῇ σύνταξις ἀναπηρίας εἰς τοὺς λόγῳ ἀνικανότητος ἀπολνομένους ἀπὸ τῆς 14-9-60 καὶ ἐφεξῆς.

ε) Ἐκ τῆς διατυπώσεως τῆς κοινοποιουμένης διατάξεως σαφῶς προκύπτει, ὅτι ὁ οἰκείος Ἱεράρχης δύναται νὰ παραπέμψῃ τὸν ἠσφαλισμένον ἐφημέριον διάκονον ἢ ἱεροψάλτην ἀτεπαγγέλτως ἢ κατ' αἴτησιν τοῦ ἠσφαλισμένου μας, ἢ κατ' αἴτησιν τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐνορίας, εἰς ἣν ὑπηρετεῖ ὁ ἠσφαλισμένος μας, εἰς τὴν Α/θμίον Ἐπιτροπὴν Ἀθηνῶν, ἢ τὴν τοιαύτην τῆς πρωτενοῦσης τόπου κατοικίας τοῦ ἠσφαλισμένου ἢ τὴν τοιαύτην τόπου τῆς πρωτενοῦσης τῆς ὑπηρεσίας τούτου.

στ) Καίτοι σαφές, ἐν τούτοις δὲν κρίνομεν ἄσκοπον νὰ τονίσωμεν, ὅτι διὰ τὴν παῦσιν τοῦ ἐφημερίου, διακόνου ἢ ἱεροψάλτου ἀπαραίτητος εἶναι ἢ ὑποβολὴ ἐνόρκου ἐνώπιον Εἰρηγοδίκου βεβαιώσεως δύο ἰατρῶν, καὶ ὅτι εἰς περίπτωσιν παύσεως βάσει τοιαύτης βεβαιώσεως, μὴ ὑποβολῆς δέ, ἢ ὑποβολῆς ἀποφάσεως Α/θμίον Ἐπιτροπῆς, μὴ κρίνουσης τὸν παθόντα ὡς ἀνίκανον, δὲν θὰ χορηγῆται σύνταξις ὑπὸ τοῦ TAKE.

Μετὰ σεβασμοῦ

Ὁ Διευθύνων Σύμβουλος

ΚΩΝ. ΣΠΥΡΟΠΟΥΛΟΣ

Ἀριθμ. 91745

Περὶ τροποποιήσεως ἄρθρου 13 Καταστατικοῦ Τ.Α.Κ.Ε.

ἀφορῶντος ἀναπηρίαν ἠσφαλισμένου

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς περὶ τοῦ TAKE διατάξεις, ὡς καὶ τὴν ἀπὸ 13-6-60 ἀπόφασιν τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ TAKE ληφθεῖσαν ὁμοφώνως, ἀποφασίζομεν:

Ἐγκρίνομεν τὴν τροποποίησιν τοῦ ἄρθρου 13 παρ. 1 ἔδαφ. δ'. τοῦ Καταστατικοῦ τοῦ TAKE, ὡς τοῦτο ἐτροποποιήθη καὶ συνεπληρώθη διὰ τῆς ὑπ' ἀριθμ. 99836/54 ἡμετέρας ἀποφάσεως δημοσιευθείσης εἰς τὸ ὑπ' ἀριθμ. 13 Φ.Ε.Κ. τεῦχος Β'. τῆς 26-1-55, ἔχουσαν οὕτω:

Ἡ κατὰ τὰ ἀνωτέρω ἀνικανότης βεβαιοῦται προκειμένου περὶ Ἐρη-

μερίων, Ἱεροδιακόνων καὶ Ἱεροφαλτῶν παρὰ τῆς εἰς τὰς πρωτευούσας τῶν Νομῶν τόπου κατοικίας ἢ ὑπηρεσίας τῶν ἡσφαλισμένων ἢ τῆς πρωτευούσης Αἰθιῶν Ὑγειονομικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Ν. 1811/1951 «περὶ Κώδικος καταστάσεως τῶν δημοσίων διοικητικῶν ὑπαλλήλων» πρὸς ἣν οἱ ἀνωτέρω παραπέμπονται ὑπὸ τοῦ οἰκείου Ἱεράρχου, εἴτε ἀτεπαγγέλτως, εἴτε κατόπιν ἀναφορᾶς τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Συμβουλίου τῆς ἐνορίας τοῦ παθόντος Ἱερέως, εἴτε κατ' αἴτησιν τοῦ ἰδίου πρὸς τῆς βάσει τοῦ ἀρθροῦ 57 παρ. β' τοῦ Α.Ν. 2200/40 περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων παραπομπῆς τούτων πρὸς ἐξέτασιν καὶ ἐνορκίαν βεβαίωσιν ὑπὸ δύο Ἱατρῶν, ἐπὶ τῷ τέλει τῆς διὰ τῆς ἀποφάσεως τῆς Ὑγειονομικῆς Ἐπιτροπῆς διαπιστώσεως τῆς ἀνικανότητος τούτων πρὸς θεμελίωσιν συνταξιοδοτικοῦ δικαιώματος.

Αἱ πάσης φύσεως δαπάναι διὰ τὴν ἐξέτασιν παρὰ τῆς Ὑγειονομικῆς Ἐπιτροπῆς βαρύνουν τὸν ἡσφαλισμένον.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 24ῃ Ἀυγούστου 1960

Ὁ Ὑπουργὸς
Γ. ΒΟΓΙΑΤΖΗΣ

— Ἐξ ἄλλου ὑπὸ τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. ἀπεστάλη ἡ ὑπ' ἀριθ. 72/1960 ἐνδιαφέρονσα Ἐγκύκλιος, ἀφορώσα εἰς τὴν εἰσαγωγὴν τῶν κωφάλαλων τέκνων τῶν ἡσφαλισμένων εἰς εἰδικὸν ἐκπαιδευτήριον, ἔχουσα οὕτως:

Ἐγκύκλιος ὑπ' ἀριθ. 72

Πρὸς

τὴν Ἱερὰν Ἀρχιεπισκοπὴν Ἀθηνῶν
καὶ ἅπαντα τὰ Τοπικὰ Τ.Α.Κ.Ε.

Λαμβάνομεν τὴν τιμὴν νὰ γνωρίσωμεν εἰς ὑμᾶς μετὰ παντὸς τοῦ ὀφειλομένου σεβασμοῦ, ὅτι μελετῶμεν τὸ δυνατόν τῆς παροχῆς εἰδικῆς ἐκπαίδευσως καὶ περιθάλψεως εἰς τὰ κωφάλαλα τέκνα τῶν ἡσφαλισμένων μας, ἐπὶ τῷ τέλει, ὅπως ταῦτα καταστοῦν ἱκανὰ πρὸς ἀντιμετώπισιν αὐτοδυνάμως τῶν ἀναγκῶν τῆς ζωῆς των καὶ προσθέτως διὰ νὰ ἀναδειχθοῦν εἰς κοινωνικοὺς παράγοντας.

Πρὸς τοῦτο παρακαλοῦμεν, ὅπως ἀγαθυνθῆτε καὶ εἰδοποιήσητε τοὺς ἐνδιαφερομένους νὰ δηλώσωσιν ἡμῖν μέσῳ ὑμῶν τὰ τέκνα των ἀπὸ ἡλικίας 5 ἐτῶν μέχρι τοῦ 16ου ἔτους, ἐφ' ὅσον δέχονται τὴν εἰς τὴν μοναδικὴν ἐν Ἑλλάδι εἰδικὴν σχολὴν «Πρότυπον Εἰδικὸν Ἐκπαιδευτήριον» ἐν Ἀγ. Ἐλεούσῃ Καλλιθέας Ἀθηνῶν, ἐκπαίδευσίν των.

Κρίνομεν σκόπιμον νὰ γνωρίσωμεν ὑμῖν, ὅτι αἱ δηλώσεις τῶν ἐνδιαφερομένων, αἰτινες δέον νὰ ὑποβληθῶσιν ἡμῖν τὸ ταχύτερον, εἶναι ἀπαραίτητοι διὰ νὰ καταστῇ δυνατὴ ἡ μελέτη τοῦ δυνατοῦ τῆς χορηγήσεως τῆς ὡς ἄνω περιθάλψεως καὶ ἐκπαίδευσως εἰς τὰ κωφάλαλα τέκνα.

Ὁ Διευθὼν Σύμβουλος
ΚΩΝΣΤ. ΣΠΥΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Αίδεσ. Γρηγόριον Γλυμίτσαν, Πρόχωμα Θεσσαλονίκης. Ένεγράφητε εἰς τὸ περιοδικὸν «Ἐκκλησία». Δυστυχῶς μέχρι τοῦδε παρ' οὐδενὸς εἶχομεν εἰδοποιηθῆ περὶ τῆς χειροτονίας σας. Ἐπίδομα τοκετοῦ δὲν χορηγεῖ τὸ TAKE πρὸς τὸ παρόν. Μόνον εἰς περίπτωσιν ἀνωμάλου τοκετοῦ παρέχεται εἰς τὴν πρεσβυτέραν νοσοκομειακὴ περίθαλψις. Εἰς τὴν πρεσβυτέραν καὶ τὰ τέκνα τοῦ ἐφημερίου παρέχεται νοσοκομειακὴ περίθαλψις καὶ εἰς ὄλως ἐξαιρετικὰς περιπτώσεις οἴκοι νοσηλεία. Τὰ αὐτὰ ἰσχύουν καὶ προκειμένου περὶ τῶν ἀμέσως ἡσφαλισμένων ἐφημερίων. — Αἰδεσ. Γεώργιον Σεργῆον, Ἅγιον Βασίλειον Τριχωνίδος. Φαίνεται ὅτι ἡ Ἱ. Μητρόπολις δὲν ἔκαμεν ἐκ παραδρομῆς τὴν κράτησιν, ὅταν σᾶς ἐδόθη τὸ ἐπίδομα πολυετίας καὶ τὴν διενεργεῖ τώρα. Τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ἐπίδομα ἐδόθη σχεδὸν πρὸ διετίας. — Αἰδεσ. Χρήστον Ἀθανασόπουλον, Παραπούγγιον Μεσσηνίας. Αἱ συνταξιοδοτήσεις λόγῳ πολυετοῦς ὑπηρεσίας τῶν ἐχόντων ἄνω τῶν 35 ἐτῶν ἐφημεριακὴν ὑπηρεσίαν ἔχουν ἀνασταλῆ πρὸς τὸ παρόν, ἐν ὄψει τῆς λύσεως τοῦ ἀναφυέντος ζητήματος ἐὰν ἡ συνταξιοδότησις λόγῳ πολυετοῦς ὑπηρεσίας εἶναι νόμιμος ἢ ὄχι, δεδομένου ὅτι ἡ πολυετής ὑπηρεσία ἀναφέρεται μὲν εἰς τὸ Καταστατικὸν τοῦ TAKE ὡς λόγος συνταξιοδοτήσεως, δὲν ἀναγράφεται ὅμως εἰς τὸν σχετικὸν νόμον. Ὡς ἐκ τούτου καὶ μέχρι τῆς ἐπιλύσεως τοῦ ἀνωτέρω ζητήματος δὲν δύνασθε νὰ συνταξιοδοτηθῆτε, δεδομένου μάλιστα ὅτι δὲν ἔχετε συμπληρώσει τὸ 75ον ἔτος τῆς ἡλικίας σας, ὅποτε θὰ συνέτρεχε περίπτωσις συνταξιοδοτήσεως λόγῳ ὀρίου ἡλικίας. Πάντως ἐὰν ἐξαγοράσετε τὰ πρὸ τοῦ 1930 ἔτη τῆς ἐφημεριακῆς σας ὑπηρεσίας καὶ συμπληρώσετε 35 ἐτῶν συμμετοχὴν εἰς τὸ TAKE ἢ σύνταξις, τὴν ὁποίαν θὰ λάβητε, ὅταν ἐν καιρῷ συνταξιοδοτηθῆτε, θὰ εἶναι ὅση καὶ ὁ μισθός σας. Διὰ τὴν ἐξαγορὰν θὰ καταβάλετε ποσὸν 6 ο]ο ἐπὶ τῶν μηνιαίων ἀποδοχῶν σας δι' ἕκαστον μῆνα ἐξαγοραζομένης προὔπηρεσίας. Διὰ τὸν καθορισμὸν τῆς συντάξεως καὶ τοῦ ἐφ' ἅπαξ νὰ ἐπανέλθητε δι' ἐπιστολῆς σας ὅταν ἀρθῆ τὸ δημιουργηθὲν ζήτημα. — Αἰδεσ. Κωνστ. Φωτόπουλον, Μαντζάριον Μεσσηνίας. Ἐλάβομεν τὴν πρώτην ἐπιστολὴν σας καὶ τὴν παρέχουσαν συμπληρωματικὰ στοιχεῖα δευτέραν. Ἐὰν ἐξέλθετε τὴν 31-12-60 θὰ λάβητε ὡς σύνταξιν, ἀνευ ἐξαγορᾶς, δραχ. 995 μηνιαίως, ἐφ' ἅπαξ δὲ δραχμὰς 16.500 περίπου. Ἐὰν ἐξαγοράσητε τὰ ὑπολειπόμενα ἔτη πρὸς συμπλήρωσιν 35ετοῦς συμμετοχῆς εἰς τὸ TAKE, ἡ σύνταξις σας θὰ ἀνέλθῃ εἰς 1190 δραχμὰς μηνιαίως. Τὸ ἐφ' ἅπαξ θὰ παραμείνῃ τὸ αὐτό. — Αἰδεσ. Γεώργιον Παπαδήμαν, Ἀμάραντον Μελίσσης. Σᾶς ἀπηντήσαμεν δι' ἐπιστολῆς ἀπὸ τῆς 25-8-60. Δὲν τὴν ἐλάβετε; — Αἰδεσ. Ἀθανάσιον Τζώρτζην, Μερόπην Μεσσηνίας. Ἐλάβομεν τὴν νέαν ἐπιστολὴν καὶ εὐχαριστοῦμεν. Διὰ νὰ ἀποχωρήσητε ἐκ τῆς ὑπηρεσίας πρέπει νὰ ὑποβάλητε αἴτησιν εἰς τὴν Ἱ. Μητρόπολιν σας

καὶ μετὰ ταῦτα αἴτησιν εἰς τὸ TAKE μαζί με ὠρισμένα δικαιολογητικά, τὰ ὅποια θὰ σᾶς ὑποδείξῃ ἡ Μητρόπολις σας. Ὅταν ἐξέλθῃτε τὴν 31-12-60 θὰ λάβῃτε ὡς σύνταξιν, ἄνευ ἐξαγορᾶς προϋπηρεσίας δραχ. 863 μηνιαίως. Ἡ σύνταξις σας ἐμφανίζεται μειωμένη διότι ἔχει ὑπολογισθῆ μέχρι τοῦ ἔτους 1955, διότι τὰ μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ 75ου ἔτους τῆς ἡλικίας δια-
 νυόμενα ἐν ὑπηρεσίᾳ ἔτη δὲν ἐπαυξάνουν τὴν σύνταξιν, ἀλλὰ μόνον τὸ ἐφ' ἅπαξ, τὸ ὅποῖον θὰ ἀνέλθῃ τὴν 31-12-61 εἰς 21.000 περίπου δραχμάς. Ἐὰν ἐν τῷ μεταξύ ἐξαγοράσῃτε τὰ ὑπολειπόμενα ἔτη διὰ τὴν συμπλήρω-
 σιν 35 ἐτῶν συμμετοχῆς εἰς τὸ TAKE, ἡ σύνταξις σας θὰ εἶναι ὅση καὶ ὁ μισθός σας, ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν ὅτι θὰ γίνῃ δεκτὴ ἡ αἴτησίς σας περὶ ἐξαγορᾶς ὑπὸ τοῦ Δ. Σ. τοῦ TAKE. Ἐπειδὴ τὸ ζήτημα τῆς ἐξαγορᾶς εἰς τὴν ἰδικὴν σας περίπτωσιν παρουσιάζει ὠρισμένας δυσχερείας, παρα-
 καλοῦμεν νὰ μᾶς δώσῃτε ὀλίγην πίστωσιν χρόνου διὰ νὰ σᾶς ἀπαντήσω-
 μεν εἰδικώτερον. Ἀπὸ τὸ TAKE δύνασθε νὰ λάβῃτε δάνειον διὰ προίκι-
 σιν θυγατρὸς σας μέχρι 8.000 δραχμῶν. Νὰ ὑποβάλλῃτε σχετικὴν αἴτησιν.
 — Αἰδεσ. Κ. Παπαμιχαήλ, Νέον Περιβόλιον Λαρίσης. Πρὸς τὸ παρὸν δὲν ὑπάρχει πίστωσις διὰ τὴν χορήγησιν δανείων. Ἡ αἴτησίς σας ἐκκρεμεῖ ἐπομένως. Πάντως εἴμεθα ἐπιφυλακτικοὶ ὡς πρὸς τὸ ἐὰν θὰ ἐγκριθῇ ἡ αἴτησίς σας, δεδομένου ὅτι κατὰ τὸ παρεθὸν ἐλάβετε δάνειον. Σημασίαν θὰ ἔχη ἐπίσης τὸ ζήτημα τῆς ἐξοφλήσεως τοῦ προηγουμένου, δεδομένου ὅτι εἰς τοὺς ὀφειλόντας ἐκ προηγουμένου δανείου δὲν χορηγεῖ-
 ται νέον. — Αἰδεσ. Γεώργιον Πεχλιβανίδην, Σωτῆρα Ἐδέσσης. Ἡ αἴτησίς σας ἐκκρεμεῖ εἰς τὸ TAKE ἐλλείψει πιστώσεων. Εὐθὺς ὡς ἐγκριθῇ πίστωσις ὑπὸ τῆς Νομισματικῆς Ἐπιτροπῆς θὰ εἰδοποιηθῆτε σχετικῶς.

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Ἄρχιμ. Γεωργίου Δελέγια, Ποιμαντικοὶ αὐτοέλεγχοι. Ἡ ψυχικὴ ἀρτιότης τοῦ ποιμένου. — Ἀποστολικῆς Διακονίας, Διὰ τοὺς μὴ ἐκκλη-
 σιαζομένους. — X., Ἀδελφικὰ Γράμματα. — Εὐαγγέλιου Θεοδώρου, Ἡ
 χριστιανικὴ θρησκεία καὶ ἡ θεωρία τῆς ἐξελίξεως. — Ἀποσπάσματα ἀπὸ
 τὴν «Φιλόθεον Ἀδολεσχίαν» τοῦ Εὐγενίου Βούλγαρη (Μετφρ. Θεοδ.
 Σπεράντσα). — Βασ. Ἡλιάδης, Τὸ Οἰκουμηνικὸν Πατριαρχεῖον ἀτιμετω-
 πίζει καὶ σήμερον περίοδον σκληρῆς δοκιμασίας. — Ἀποσπάσματα ἀπὸ
 τὸν «Εὐεργετινὸν» ἢ «Συναγωγὴν ἠθικῶν διδασκαλιῶν» (Ἀπόδοσις Ἀνθί-
 μου Θεολογίτου). — Ἀκύλα, Τί εἶναι ἡ Ὀρθοδοξία. — Ἀρχιμ. Νικο-
 δήμου Βαλληνδρᾶ, Ὁδηγία διὰ τὴν ἐξομολόγησιν. — Εἰδήσεις τοῦ
 Τ.Α.Κ.Ε. — Ἀλληλογραφία.

Δι' ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὸν «Ἐφημέριον» ἀπευθυντέον:
 Πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ Περιδικοῦ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»
 Ὅδος Φιλοθέης 19 — Ἀθῆναι. Τηλ. 27-689.

Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας. Ἰασιῦ 1. Ἀθῆναι.